

บทที่ ๓

การจักราชการทหารในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ช่วงสมัยอุลยภาพระยะแรก (พ.ศ. ๒๔๖๔ - ๒๔๗๒)

การจักราชการทหารทั่วไปในช่วงตอนต้นรัชกาล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ส่วนใหญ่ยังคงรูปแบบเดิมตามที่เคยเป็นมาในสมัยรัชกาลก่อน ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลกำลังประสบกับภาวะความยุ่งยากทางด้านการเศรษฐกิจ อันเป็นปัญหาใหญ่ที่ต้องรีบดำเนินการแก้ไขอย่างรีบด่วน ในทันทีที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชสมบัติ พระราชภารกิจอันดับแรกคือ การพิจารณาถึงปัญหาการตัดทอนรายจ่ายที่ค้างค่างอยู่ เมื่อการพิจารณาผ่านพ้นไป ปรากฏว่ากระทรวงกลาโหมและกระทรวงทหารเรือต่างถูกลดงบประมาณประจำปี จากที่เคยได้รับมาใน พ.ศ. ๒๔๖๔ ถึงอัตราร้อยละ ๔.๔๑ และ ๔.๑๐ ตามลำดับ^๑ ซึ่งผลที่ตามมาไม่เพียงแต่ทำให้โครงการขยายกำลังทหารหยุดชะงักลงเท่านั้น ทางกระทรวงการทหารทั้งสองยังต้องพยายามหาทางลดจำนวนรายจ่ายลง เพื่อให้ได้สัดส่วนสัมพันธ์กับงบประมาณที่ถูกลดลงอีกด้วย

การตัดทอนรายจ่ายภายในกระทรวงกลาโหม และกระทรวงทหารเรือระยะแรก อยู่ภายใต้การพิจารณาร่วมกันของคณะกรรมการตัดทอนรายจ่ายฝ่ายทหาร ซึ่งประกอบด้วยสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต อภิรัฐมนตรีและเสนาธิการทหารบก ทรงเป็นประธาน นายพลเรือเอกกรมขุนสิงหวิกรมเกรียงไกร เสนาบดีกระทรวง-

^๑ไปรคตุการางที่ ๑ บทที่ ๒, หน้า ๘๑

ทหารเรือ นายพลเอกเจ้าพระยาบดินทรเดชาอนุชิตเสนาบดีกระทรวงกลาโหม เป็นกรรมการ สาระสำคัญของโครงการตัดทอนกำลังทหาร ส่วนใหญ่ยังคงรูปเดิม ตามรายการที่คณะกรรมการชุดนี้เคยกราบบังคมทูลเสนอต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมาแล้ว คือ มุ่งตัดทอนเฉพาะราชการฝ่ายทหารบก และราชการฝ่ายทหารเรือ ส่วนราชการฝ่ายกรมแผนที่ กรมอากาศยาน และกรมอุทกศาสตร์ทหารเรือ ซึ่งรับงบประมาณแยกต่างหากจากกระทรวงกลาโหม กระทรวงทหารเรือ นั้น คณะกรรมการฝ่ายทหารลงความเห็นว่ยังไม่ควรตัดทอน เนื่องจากกรมแผนที่ได้รับงบประมาณคงตัวมาเป็นเวลา ๑๐ ปีแล้ว ไม่เคยเปลี่ยนแปลงเลย ถ้าต้องถูกตัดลงอีก อาจเป็นผลเสียแก่ทรงราชการได้ สำหรับกรมอากาศยาน เป็นโครงการที่กำลังเริ่มต้นขยายตัว แต่เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณจึงได้พิจารณาขอโครงการนั้นเสียชั่วคราว คงให้รับเงินงบประมาณในอัตราเดิม เช่นเดียวกับกรมอุทกศาสตร์ทหารเรือ

รายการตัดทอนรายจ่ายของกระทรวงกลาโหม และกระทรวงทหารเรือ ใน พ.ศ. ๒๔๖๔ มีดังนี้คือ*

กระทรวงกลาโหม

๑. เลิกกรมบัญชาการกองพลทหารบกที่ ๑ รักษาพระองค์ กรมบัญชาการกองพลทหารบกที่ ๕ กรมบัญชาการกองพลทหารบกที่ ๗ ให้กองทัพน้อยทำหน้าที่บัญชาการกองพลได้บังคับของกรมบัญชาการที่ถูกตัดไปนั้นอีกตำแหน่งหนึ่ง และให้มีกำหนดกำลังกรมบัญชาการกองทัพน้อยขึ้นใหม่

* กจช. ร.๗ ก.๑/๑๐, หนังสือที่ ๒๔/๒๖๔๓๔ นายพลเอกเจ้าพระยาบดินทรเดชาอนุชิต กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๔๖๔.

๒. เล็กกรมทหารพรานในกองพลทหารบกที่ ๒ และกรมทหารพรานในกองพลทหารบกที่ ๕ คงไว้เพียง ๓ กรม คือ กรมทหารพรานในกองพลทหารบกที่ ๓ และกรมทหารพรานในกองพลทหารบกที่ ๕ และที่ ๑๐ สำหรับกรมแรก ทหารการทหารมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เป็นกรมทหารตัวอย่างแก่กรมทหารราบทั่วไป และเป็นเครื่องมือใช้ในการฝึกสอนวิชาเฉพาะเหล่าทหารเดินเท้าชนิดทหารราบเพิ่มเติมแก่นายทหาร นอกจากนี้เหตุผลที่ไม่คิดยุบเล็กรมนี้ก็เพราะ ได้ปลูกสร้างโรงเรียนที่พักของนายทหารฝึกหัดราชการไว้เป็นจำนวนมาก หากจะยุบหรือย้ายสถานที่ก็จะเป็นการสิ้นเปลืองมากยิ่งขึ้นอีก

ส่วนกรมทหารพรานในกองพลทหารบกที่ ๕ และที่ ๑๐ ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดน่านและจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นเขตท้องที่กั้นการลำบากในการติดต่อขนส่งกำลัง ทั้งเป็นท้องที่สำคัญทางรัฐประศาสนศาสตร์และยุทธศาสตร์ จึงให้คงไว้ทั้ง ๓ กรม

๓. กรมพาหนะทหารบก ยกเล็กรมพาหนะทหารบกของกองทัพน้อยทหารบกที่ ๕ กับกองทหารบกพาหนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ที่ ๘ ที่ ๑๐ คงไว้กรมเดียวคือกรมพาหนะของกองทัพน้อยทหารบกที่ ๑ ซึ่งมีโครงการโอนเข้าสังกัดกรมเดียวกันต่อไป

๔. จัดกรมทหารบกที่ ๑๖ และกรมทหารบกรายที่ ๑๗ ให้มีกำลังกรมละ ๒ กองพัน กองพันละ ๒ กองร้อย กองพันที่ ๑ รวมอยู่กับกองบังคับการกรม ณ ที่ตั้งตามปกติ ให้กองพันที่ ๒ กรมทหารบกที่ ๑๖ แยกไปตั้งที่จังหวัดตาก กองพันที่ ๒ กรมทหารบกรายที่ ๑๗ แยกไปตั้งที่เคอไชย จังหวัดแพร่ แทนกรมทหารพรานในกองพลทหารบกที่ ๒ และกรมทหารบกพาหนะของกองทัพน้อยทหารบกที่ ๒ ซึ่งยกเลิกไป

๕. เล็กกองสัสดีมณฑลจันทบุรี และกองสัสดี จังหวัดจันทบุรี เล็กกองบังคับการ จังหวัดทหารบก จันทบุรี

๖. เลิกกองทหารสัมภาระ ของกรมเกียกกายทหารบก ให้กรมทหารบก
พาหนะของกองทัพน้อยทหารบกที่ ๑ ไปขึ้นอยู่ในกรมเกียกกายทหารบก

๗. เลิกการผสมสัตว์ในหน้าที่แผนกที่ ๒ กรมจเรสัตว์พาหนะทหารบก
และการทหารม้าคงไว้แต่กองเสียบึงสัตว์

๘. เลิกกองช่างรถไฟแผนกที่ ๓ กรมยุทธศาสตร์ทหารบก

๙. เลิกกองบังคับการกองพัน ในกองโรงเรียนนายร้อยทหารบก

๑๐. เลิกตำแหน่งปลัดกรมยุทธศึกษาทหารบก เลิกปลัดกองโรงเรียน
นายร้อยทหารบก

๑๑. เลิกกองตรวจกรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ กรมตรวจ
กรมทหารพรานในกองพลทหารบกที่ ๗ รวมทั้งหมด ๑๒ กอง

และให้รวมกองตรวจ กรมทหารบกมารวมของกองทัพน้อยทหารบกที่ ๑
กับกองตรวจ กรมทหารราบที่ ๑ (มหาดเล็กรักษาพระองค์ ในพระบาทสมเด็จพระ
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) เข้าเป็นกองเดียวกัน

ในการยุบเลิกกรมกองเหล่านี้ มีการสับเปลี่ยนนายทหารรับราชการในตำแหน่ง
ชั้นผู้บัญชาการกองพลและผู้บังคับการกรม ๑๕ นาย ให้ออกจากประจำการ ๑๐ นาย
กระทรวงทหารเรือ มีรายการตัดทอนรายจ่ายดังนี้ คือ^๑

๑. เลิกตำแหน่งรองเสนาบดี

๒. เลิกกรมจเรทหารเรือ

^๑ กจช. ร.๗ ก.๔/๗, เรื่องยกเลิกตำแหน่งต่าง ๆ ของกระทรวงทหารเรือ
หนังสือที่ ๓๐ $\frac{๒๔๖๔}{๑๖๖๔๓}$ นายพลเรือเอกกรมขุนสิงหวิกรมเกรียงไกร เสนาบดีกระทรวง
ทหารเรือ กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม
พ.ศ. ๒๔๖๔.

๓. ลดฐานะกรมปลัดบัญชาทหารเรือและกรมพระธรรมนูญทหารเรือลงเป็นกรมย่อย ขึ้นตรงต่อปลัดทูลฉลองกระทรวงทหารเรือ

๔. เลิกกองป้อมทหารเรือ ใหญ่ป้อมต่าง ๆ เป็นอิสระขึ้นกับกรมมณฑลทหารเรือ

๕. เลิกกรมยุทธศึกษา ยกกองโรงเรียนนายเรือไปขึ้นในกรมเสนาธิการทหารเรือ

๖. ตักบุคคลชั้นตำแหน่งหัวหน้ากรมออกทั้งหมด ๕ ตำแหน่ง คือ จเร-ทหารเรือ รองเสนาบดี ปลัดบัญชาทหารเรือ เจ้ากรมพระธรรมนูญทหารเรือ เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารเรือ

๗. ภายในกรมยุทธโยธาทหารเรือ ให้กองช่างนวรรรม รวมกับกรมสารวัตรช่าง.

๘. ยุบงานภายในกรมพระธรรมนูญทหารเรือเดิมจาก ๖ แผนก ลงเหลือ ๓ แผนก

๙. ปลดนายทหารยศตั้งแต่นายเรือตรี ถึงนายพลเรือเอก รวม ๖๔ นาย
๑๐. ตักเงินค่าใช้จ่ายบางส่วนลง

ดังนั้น กระทรวงทหารเรือจึงมีกรมใหญ่ขึ้นตรงต่อเสนาบดีทั้งสิ้นเพียง ๕ กรม
คือ

๑. กรมเสนาธิการทหารเรือ
๒. กรมปลัดทัพเรือ
๓. กรมยุทธโยธาทหารเรือ
๔. กรมสรรพาวุธทหารเรือ
๕. กรมแพทยพยาบาลทหารเรือ
๖. กรมพัสดุทหารเรือ

๗. กรมชุมพลทหารเรือ
๘. กรมสารวัตรทหารเรือ
๙. กรมอุทกศาสตร์ทหารเรือ

นอกจากรายการคัดทอนของกระทรวงทหารทั้งสองกิ่งกล่าวแล้ว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังทรงมีพระราชดำริว่า ทางฝ่ายทหารกรมราชองครักษ์ควรจะลค่อตราลงเช่นกัน จึงโปรดเกล้าฯ ให้ถอนทหารปืนใหญ่รักษาวังสุโขทัยออกคงไว้แต่ทหารรักษาวังธรรมดา ด้วยทรงเห็นว่าเป็นสิ่งไม่จำเป็น เพราะกรมทหารรักษาวังสวนดุสิตตั้งอยู่ใกล้ ๆ วังสุโขทัย หากเกิดเหตุอะไรขึ้นก็อาจเรียกรวมทหารรักษาวังสวนดุสิตได้ทันที และเพื่อกรมทหารปืนใหญ่จะได้ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ อันเป็นประโยชน์แก่ราชการทหารมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังโปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกกองเสื่อป่ารักษาพระองค์ อันเป็นหน่วยซ้ำซ้อนกับกองทหารรักษาพระองค์ แล้วโอนมาและอาวุธของกองเสื่อป่าให้แก่ราชการทหารบกอีกด้วย^๒

การจักราชากรกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๔๖๔ - ๒๔๗๑

การเปลี่ยนเสนาบดีกระทรวงกลาโหม

ภายหลังการคัดทอนรายจ่ายสำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๔ เสร็จสิ้นลง คณะกรรมการคัดทอนรายจ่ายฝ่ายทหารก็ได้สลายตัว คงปล่อยให้การบริหารราชการ

^๑ กจช. ร.๗ ก.๔๔/๓, หนังสือที่ ๓๔/๒๐๔ ร่างพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงเจ้าพระยามหิธร อุปนายกเสื่อป่า ลงวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๔๖๔.

^๒ กจช. ก.๑/๕, หนังสือที่ ๑๗/๕๕๓ เจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ เวียนนายพลเอกเจ้าพระยาบดินทรเดชาอนุชิต ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๔๖๔.

ภายในกระทรวงกลาโหมและกระทรวงทหารเรือ เป็นหน้าที่ของเสนาบดีกระทรวง
ต่อไป สำหรับกระทรวงกลาโหม ปรากฏว่า ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๕
นายพลเอกเจ้าพระยาบดินทรเดชาอนุชิต (แย้ม ณ นคร) เสนาบดีกระทรวง ได้
กราบบังคมลาออกจากตำแหน่ง โดยให้เหตุผลว่า รับราชการมานาน จนอายุถึง
๖๐ ปีเศษแล้ว ทั้งสุขภาพยังทรุดโทรม มีโรคเรื้อรังประจำตัว^๑ ดังนั้น จึงเป็นปัญหา
ว่าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จะทรงเลือกผู้ใดขึ้นมาดำรงตำแหน่งแทน
เพราะในภาวะที่ประเทศกำลังขาดแคลน ต้องตัดทอนงบประมาณ ลดกรมกองและ
ปลดข้าราชการออกจำนวนมากเช่นนี้ เป็นภาระหนักที่เสี่ยงต่อความเสียหายของทาง
ราชการและความไม่พอใจของบรรดาผู้ที่จะถูกปลดเป็นอย่างยิ่ง ผู้ที่จะเข้ามารับตำแหน่ง
เสนาบดีคนใหม่ จะต้องมีความเข้าใจและรอบรู้ในสายงานต่าง ๆ ภายในกระทรวง
อย่างค้ำคอ ทั้งยังต้องมีความละเอียดรอบคอบเป็นพิเศษอีกด้วย

ในที่สุด ผู้ที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงไว้วางพระราชหฤทัย
และทรงเห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุด คือ สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต
อภิรัฐมนตรี และเสนาธิการทหารบกในขณะนั้น ทั้งนี้ หากจะพิจารณาถึงคุณสมบัติและ
ประสบการณ์การทำงานของพระองค์แล้ว จะเห็นได้ว่าทรงมีพื้นฐานการศึกษาทาง
การทหารโดยตรง ทรงเคยดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารบกและบัญชาการทหารเรือ
ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นในรัชกาลต่อมาทรงเปลี่ยนมา
ดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงทหารเรือ และเสนาธิการทหารบกตามลำดับ^๒

^๑ กจช. ร.๗ ก.๓/๖, หนังสือที่ ๑๓/๕๓๓๓ นายพลเอก เจ้าพระยาบดินทร-
เดชาอนุชิต กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ลงวันที่ ๓ สิงหาคม
๒๔๖๕.

^๒ กรมศิลปากร, ราชสกุลวงศ์. (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
นายสนั่น บุญยศิริสัมพันธ์ (พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๕๑๒) หน้า ๘๐.

นอกจากนี้ ทางท่านพระอุปนิสัยส่วนพระองค์ ทรงเป็นผู้ที่เข้มแข็งเด็ดขาด มีความเชื่อมั่นในพระองค์เองอย่างสูง ทรงรู้จักปกครองคนด้วยการอ่อนส้นอ่อนยาว และทรง "...ลุ่มนละม่อมอ่อนหวาน..." เป็นที่รักใคร่ของบรรดาทหารและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทั่วไป^๑

คุณลักษณะดังกล่าว เป็นข้อรับรองและยืนยันได้ว่า สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงเหมาะสมที่สุดสำหรับตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงกลาโหม ซึ่งรัฐบาลถือว่าเป็นกระทรวงที่สำคัญมากกระทรวงหนึ่ง ดังนั้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงมีพระบรมราชโองการประกาศแต่งตั้งให้สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ เข้าดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงกลาโหม ตั้งแต่วันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๕^๒

ส่วนตำแหน่งเสนาธิการทหารบกที่ว่างลง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เลื่อน นายพลเอกหม่อมเจ้าวรเดช จเรทหารปืนใหญ่และแม่ทัพภาคที่ ๓ ขึ้นมาดำรงตำแหน่งแทน^๓

^๑Great Britain Foreign Office ๒๒๕๗/๑๔๓/๕๐ Confidential November ๒๖, ๑๙๒๕. และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์, เกอิวงปารุสก์, (พระนคร : สำนักพิมพ์อุดม, ๒๔๕๔) ๑ : ๓๗๕.

^๒กจช. ร.๗ ก.๓/๑๑, ประกาศเปลี่ยนเสนาบดีกระทรวงกลาโหม และเสนาธิการทหารบก ๓ สิงหาคม ๒๔๖๕.

^๓เรื่องเดียวกัน.

นโยบายการบริหารราชการของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต

ในช่วงที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงเข้ารับตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงกลาโหม เป็นภาวะที่กล่าวได้ว่าค่อนข้างจะมีปัญหาทางการเงินเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นระยะที่กระทรวงกลาโหม เพิ่งจะถูกตัดทอนงบประมาณประจำปีไปไม่นาน อีกทั้งฐานะทางการคลังของประเทศก็ยังไม่อาจประกันได้ว่าจะดีขึ้นหรือทรุดหนักลงในปีต่อไป ด้วยเหตุนี้สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ผู้ทรงเคยคัดค้านต่อรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า รายจ่ายของกระทรวงทหารนั้นไม่มีอะไรที่สมควรต้องตัดทอนอีก จึงทรงเปลี่ยนนโยบายหันมาพิจารณาจัดรูปส่วนราชการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแนวรัฐประศาสน์นโยบายและสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศให้มากที่สุด ดังจะเห็นได้จากการแถลงนโยบายของพระองค์ในคราวประชุมใหญ่กลาโหม ภายหลังจากการเข้ารับตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงกลาโหมได้ไม่นานนักว่า พระองค์จะทรงพยายามทบทวนบำรุงกิจการทหารให้เจริญงอกงามขึ้นตามแนวครองของวิชาทหาร โดยยึดถือนโยบายการประหยัดเป็นหลัก^๑ ทรงพยายามชี้แจงให้ทหารเข้าใจถึงความจำเป็นและปัญหาทางการเงินของรัฐบาล และทรงกล่าวไว้ว่า การจัดทบทวนบำรุงการทหารให้เจริญก้าวหน้ามีข้อสำคัญอยู่ ๓ ประการ คือ^๒

๑. การทบทวนบำรุงกำลังคน ได้แก่ การจัดตั้งกรมกองทหาร การเกณฑ์กำลังคนเข้าบรรจรับราชการตามอัตราที่สมควร

^๑ กระทรวงกลาโหม, "เรื่องการจัดงบประมาณทหาร" บันทึกการประชุมใหญ่ของกระทรวงกลาโหม ปีที่ ๒๑ พ.ศ. ๒๔๖๘, (พระนคร : โรงพิมพ์แผนที่ทหาร, ๒๔๖๘), ไม่ปรากฏหน้า.

^๒ เรื่องเดียวกัน.

๒. การบำรุงกำลังความสามารถ ได้แก่ การจัดส่งเสริมสมรรถภาพของทหาร ให้รู้จักหน้าที่วิธีการรบ การรู้จักใช้เครื่องมือเครื่องใช้ และเชี่ยวชาญในยุทธวิธีทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ

๓. การบำรุงกำลังอาวุธ คือ จัดทำ สะสมอาวุธและยุทธสัมภาระที่มีประสิทธิภาพทันสมัย และเพียงพอสำหรับกองทัพ

จากหลักทั้ง ๓ ประการ สมเด็จพระเจ้าฟ้ามงกุฎพระนครสวรรค์รัตนโกสินทร์ เห็นว่า ในค่านการทนุบำรุงกำลังคน เป็นเรื่องที่กระทรวงกลาโหมได้กระทำมากกว่าข้ออื่น ๆ แม้ว่าจะไม่ถึงระดับที่เรียกว่าก้าวหน้าเต็มอัตราอย่างเต็มที่ แต่ก็นับได้ว่ามากกว่าการบำรุงการทหารใน ๒ ประการหลัง และหากจะเปรียบเทียบกันแล้ว การบำรุงกำลังอาวุธ เป็นเรื่องที่จะล่าช้ามากกว่าอย่างอื่น อย่างไรก็ตาม ในภาวะขาดแคลนต้องตัดทอนรายจ่ายเช่นนี้ การบำรุงกำลังคนต้องหยุดชะงักลง เพราะการลดกรมกองและตัดคนออกจากราชการ ฉะนั้น หนทางที่พอจะกระทำได้ คือ การทนุบำรุงกำลังความสามารถและกำลังอาวุธ ซึ่งอาจจัดกระทำไปได้อย่างรวดเร็ว ๆ ไม่ล่าสมัย นอกจากนี้ สิ่งสำคัญที่สุดที่ทรงเห็นว่าควรเร่งดำเนินการ คือ การแก้ไข ขอบกพร่องด้านประสิทธิภาพของกองทัพ โดยเพิ่มการฝึกยุทธวิธีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ แก้ไขระเบียบการต่าง ๆ ในราชการฝ่าย กระทรวงกลาโหม (ฝ่ายพลเรือน) และฝ่ายราชการกองทัพหรือฝ่ายพลรบ ให้ลง ระเบียบเดียวกันและประสานสอดคล้องกันดียิ่งขึ้น^๑

สำหรับค่านกำลังอาวุธ ทรงแถลงว่า จะทรงพยายามเพิ่มกำลังอาวุธให้ มากขึ้น แม้จะขาดแคลนเงิน แต่จะทรงพยายามแบ่งเงินมาจัดสรรซื้อหาเท่าที่จะ สามารถทำได้

^๑ เรื่องเดียวกัน.

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า ตลอดเวลาที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงแถลงนโยบายการจัดทูลเกล้าฯ รุงการทหารนั้น พระองค์ทรงย้ำถึงการประหยัดเงินอยู่เสมอ ทรงกล่าวอย่างชัดเจนว่า นโยบายทุกอย่างของพระองค์มุ่ง "...ทำการให้สิ้นเปลืองน้อยลง..."^๑ เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาล และเพื่อทรงเริ่มบริหารราชการ ก็ทรงรักษานโยบายนี้อย่างเคร่งครัด จนกระทั่งเสด็จไปรับตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยในต้นปี พ.ศ. ๒๔๗๒

การจัดหน่วยราชการภายในกระทรวงกลาโหม (พ.ศ. ๒๔๖๘ - ๒๔๗๐)

งานชิ้นแรกที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิตทรงเริ่มดำเนินการภายหลังจากทรงเข้ารับราชการในตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงกลาโหม คือ การจัดปรับปรุงส่วนราชการกองกลาง กระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นฝ่ายช่วยรบ เนื่องจากทรงพิจารณาเห็นว่า หน่วยงานต่าง ๆ ยังซ้ำซ้อน ถ้าวางและขาดการประสานงานซึ่งกันและกัน ทั้งลักษณะรูปร่างที่ทำอยู่ก็ไม่ตรงตามหน่วยงานที่แท้จริงอีกด้วย นอกจากนี้ยังปรากฏว่าในกระทรวงกลาโหมมีกรมใหญ่ขึ้นตรงต่อเสนาบดีถึง ๑๕ กรมด้วยกัน^๒ ทำให้เสนาบดีมีงานล้นมือ เกิดความยุ่งยากสับสนและล่าช้าในการปกครองสั่งงาน ควรจัดรวมกรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน แล้วจัดแบ่งใหม่ให้เป็นสัดส่วน โดยให้มีกรมขึ้นตรงต่อเสนาบดีน้อยกรมลง จะเป็นการกระจายความรับผิดชอบออกไป ทำให้สะดวกแก่

^๑ กจช. ร.ศ. ก. ๑/๓, หนังสือที่ ๓๒/๑๒๘๒๕ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๔๖๘.

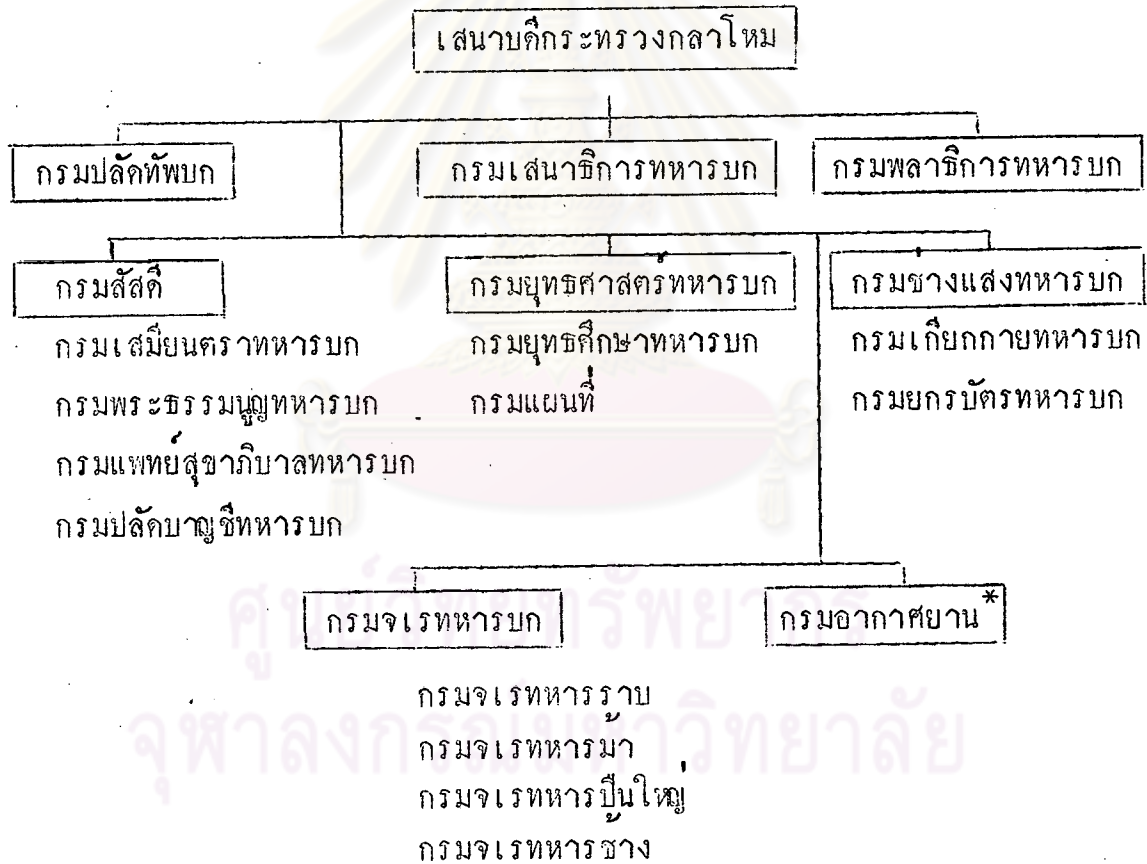
^๒ โปรดดูรายละเอียดได้จาก การจัดราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๔๖๘ ในบทที่ ๑ หน้า ๓๐ - ๓๒.

การอำนวยการและประสานงานซึ่งกันและกันมากขึ้น

ดังนั้น สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ รัชกาลที่ ๖ จึงทรงจัดทำโครงการแบ่งส่วนราชการภายในกระทรวงกลาโหมเสียใหม่ โดยลดจำนวนกรมที่ขึ้นตรงต่อเสนาบดี ลงเหลือเพียง ๕ กรม ดังนี้คือ^๑

แผนภูมิที่ ๕

การจัดราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๔๖๔

^๑ กจข. ร.๗ ก.๑/๑๓, หนังสือ ๓๒/๑๒๕๒๕, สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ-สวรรคต รัชกาลที่ ๖ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๔๖๔.

* เดิมกรมอากาศยานขึ้นอยู่กับกรมเสนาธิการทหารบก เพิ่งย้ายมาเป็นกรมใหญ่ที่ขึ้นตรงต่อเสนาบดีกระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๔๖๔.

การแบ่งอำนาจหน้าที่ของกรมในกระทรวงกลาโหม มีดังนี้ คือ

๑. กรมปลัดทหารบก มีหน้าที่ดูแลอำนวยการปกครอง การบริหาร ทั่วไป/ จำแนกออกเป็น ๕ กรมย่อย ทำหน้าที่ต่าง ๆ กัน คือ กรมเสัสดีรับผิดชอบค่าน การเกณฑ์ทหาร กรมเสมียนตราทหารบก มีหน้าที่จัดระเบียบการปกครอง การบริหาร การบำรุงขวัญบุคคล กรมพระธรรมนูญทหารบก รับผิดชอบค่านการศาล ตุลาการ พระราชกำหนดกฎหมายของฝ่ายทหาร และการพิจารณาโต้สวนคดีความทหาร กรมแพทย์ สู่ชาภิบาลทหารบก ดูแลการแพทย์ กรมปลัดบัญชีทหารบก รับผิดชอบในค่านการเงิน และบัญชีใช้จ่ายทั้งปวง

๒. กรมเสนาธิการทหารบก มีหน้าที่จัดเตรียมแผนกองทัพ แผนเตรียม พร้อมสำหรับการสงครามยุทธการ/ ดูแลปกครองให้การศึกษาวិทยาการ ของทหาร พิจารณาและแก้ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายของทหาร ปกครองข้าราชการและนักเรียน ทหารที่ศึกษาอยู่ในต่างประเทศ การจัดสร้างแผนที่ต่าง ๆ

ส่วนกรมตำราทหารบก ต่อมาได้ยุบเลิกกรมบัญชาการกรมตำราเสีย แล้ว กระจายแผนกต่าง ๆ ไปสังกัดตามกรมต่าง ๆ ตามควรแก่กิจการของกรมนั้น ๆ คือ แผนกที่ ๑ ให้สังกัดอยู่กับกรมเสมียนตราทหารบก แผนกที่ ๒ สังกัดกรมแผนที่ แผนกที่ ๓ สังกัดกรมยุทธนาธิการ แผนกที่ ๔ สังกัดกรมยุทธศาสตร์ทหารบก

๓. กรมพลธิการทหารบก มีหน้าที่เตรียม สะสม สร้างซื้อเครื่อง ศาสตร์อาวุธและสัมภาระทั่วไป ตลอดจนจัดหาเสบียง ยานพาหนะ เป็นฝ่ายบำรุงและ

กจช. ร.๗ ก.๑/๑๓, หนังสือที่ ๒๘/๒๘๓๔๔ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระ—
นครสวรรค์วรพินิต กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ลงวันที่ ๓๐
มีนาคม ๒๔๖๔.

ส่งกำลังแก่งองทัพ แบ่งหน้าที่ระหว่างกรมย่อย คือ

กรมเกียกกายทหารบก มีหน้าที่เกี่ยวกับการสร้างโรงงาน และสถานที่อื่น ๆ
 กรมยกรบัตรทหารบก ทำหน้าที่ซื้อหา สะสมอาวุธยุทธภัณฑ์
 กรมช่างแสง ทำหน้าที่สร้างซ่อมอาวุธยุทธภัณฑ์

๔. กรมจเรทหารบก ทำหน้าที่ตรวจการฝึกหัดสั่งสอนทหาร เฉพาะเหล่าหรือชนิดของทหารหน่วยต่าง ๆ คือ ทหารราบ ทหารม้า ทหารปืนใหญ่ และทหารช่าง

๕. กรมอากาศยาน มีหน้าที่ส่วนการบินและการอากาศยานทั่วไป

โครงการจักราการกระทรวงกลาโหมฉบับนี้ เริ่มประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ อย่างไรก็ตามต่าง ๆ กล่าวได้ว่ายังไม่ลงรูปเรียบร้อยนัก เนื่องจากบางกรมมีการเปลี่ยนแปลงใหม่ที่เกิดจากรูปงานเดิมมาก ต้องคอย ๆ ปรับปรุงเพิ่มเติม ในที่สุดเมื่อลงรูปคงตัวเรียบร้อยแล้ว ปรากฏว่ามีการเปลี่ยนแปลงอีกเล็กน้อยคือ

๑. เปลี่ยนนามกรมเกียกกาย เป็นกรมยุทธโยธาทหารบก และตั้งกรมช่างยุทธภัณฑ์ทหารบก เพิ่มเป็นกรมย่อยในสังกัดกรมพลธิการทหารบกอีก ๑ กรม

๒. เปลี่ยนนามกรมยุทธศาสตร์ทหารบก เป็นกรมยุทธการทหารบก

การยุบเลิกกองบังคับการกรมจเรทหารบก การจักราการกระทรวงกลาโหมดังกล่าวข้างต้น ได้ใช้ดำเนินการมาจนถึงปลาย พ.ศ. ๒๔๗๐ พอดีกับเป็น

กจข. ร.๗ ก.๑/๑๓, หนังสือที่ ๒๘/๒๔๓๔ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต กรายบังคับมธุลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๔๖๘.

ช่วงที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต จะต้องเสด็จไปปฏิบัติงานในตำแหน่ง
 เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ส่วนทางกระทรวงกลาโหม นายพลเอกหม่อมเจ้า
 ยวรงค์ เสนาธิการทหารบก ทรงเลื่อนขึ้นมารับตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงฯ
 ดังนั้น ตำแหน่งเสนาธิการทหารบกจึงว่างลง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลื่อน นายพลโทหม่อมเจ้าอลองภู จเรทหารบก
 ขึ้นมาดำรงตำแหน่งแทน ดังนั้น หน้าที่ทางกองบังคับการกรมจเรทหารบกจึงว่างลง
 สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ได้กราบบังคมทูลแนะนำว่า ควรยุบเลิก
 กองบังคับการนั้นเสีย แล้วโอนกิจการแผนกจเรทหารเหล่าต่าง ๆ ไปสังกัดในกรม
 เสนาธิการทหารบก ภายใต้การบังคับบัญชาของนายพลโทหม่อมเจ้าอลองภู ด้วยเหตุ
 นี้ใน พ.ศ. ๒๔๗๑ กรมใหญ่ที่ขึ้นตรงต่อเสนาบดี ในราชการกองกลางกระทรวง
 กลาโหม จึงลดลงเหลือเพียง ๔ กรมเท่านั้น คือ

๑. กรมปลัดทหารบก
๒. กรมเสนาธิการทหารบก
๓. กรมพลลาธิการทหารบก
๔. กรมอากาศยาน

กรมอากาศยาน เป็นกิจการสำคัญอีกด้านหนึ่งในราชการทหาร ถึงแม้ว่า
 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังมิได้จัดเข้าเป็นหน่วยทหารฝ่ายพลรบ

กจช. ร.๗ ก.๕/๑, สำเนาที่ ๘๐๕๗ หนังสือที่ ๓๓/๒๒๑๔๘๕ สมเด็จพระ
 เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
 ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๔๗๐.

อย่างแท้จริง^๑ แต่กิจการกรมอากาศยานก็ได้รับความสนใจจากผู้บริหารชั้นสูงใน
วงการทหารอยู่ไม่น้อย ดังปรากฏในหนังสือกราบบังคมทูลของคณะกรรมการฝ่าย
ทหาร ว่า

...สำหรับกรุงเทพฯ อากาศยานจำเป็นต้องมีไว้ใช้ในการป้องกันกรุงรัตน
ทิวอากาศ นอกจากนั้น อากาศยานเป็นกำลังรบ แต่ฝ่ายเดียวเท่านั้น ที่จะ
ให้กรุงเทพฯ สามารถทำการรบถึงกรุงรัตนไท่เกิดอันตรายเสียหายสยดสยอง
แก่ฝ่ายปฏิปักษ์เขาไปจนถึงภายในดินแดนของฝ่ายนั้นได้... อากาศยานสามารถ
ตัดกำลัง คู่ความสะกดอันเป็นฐานที่พู่ของฝ่ายปฏิปักษ์ได้ในทางไกล ทั้งยัง
เป็นกำลังสู้รบป้องกันทางนำโคอย่างดีด้วย...^๒

ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงเห็นด้วย ทรงมีพระราชดำรัสว่า
"กำลังทางอากาศต่อไปภายหน้าจะเป็นกำลังสำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง"^๓

อย่างไรก็ดี กิจการอากาศยานก็ได้รับผลกระทบกระเทือนจากปัญหา
เศรษฐกิจตกต่ำเช่นเดียวกับหน่วยราชการอื่น ๆ โครงการขยายกำลังทางอากาศ
ในกำหนด ๒ ปี ต้องเลื่อนออกไปเป็น ๕ ปี และงบบุคลากรเพิ่มประมาณไว้ก่อน
ถึงกระนั้นก็ตาม ทางกระทรวงกลาโหมก็มีใ้ใจเมื่อนสมเด็จพระ
นครสวรรค์วรพินิต ทรงเข้ามาดำรงตำแหน่งเสนาบดี พระองค์ได้จัดการยกฐานะ
ความสำคัญของกรมอากาศยานจากการเป็นกรมย่อยในสังกัดกรมเสนาธิการ มาเป็น

ศูนย์วิทยุทัพบก

^๑ กจช. ร.๗ รล.๖/๑, รายงานคณะกรรมการฝ่ายทหาร กราบบังคม
ทูลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, เกือบพุทธศักราช ๒๔๖๘.

^๒ เรื่องเดียวกัน.

^๓ "พระราชดำรัสตอบในคราวทรงรับเครื่องจอมพลทหารบกทหารเรือ
วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๘" ราชกิจจานุเบกษา ๔๒(๑๓ ธันวาคม ๒๔๖๘) : ๒๗๕๒.

กรมใหญ่ขึ้นตรงต่อเสนาบดี มีฐานะเทียบเท่ากรมใหญ่อื่น ๆ ทุกประการ^๑

กิจการของกรมอากาศยาน โดยทั่วไปมีหน้าที่เกี่ยวกับอากาศยานและการบินทั่วไป ปัญหาสำคัญกรมอากาศยานประสบอยู่ คือ ขาดเครื่องบิน อาวุธยุทโธปกรณ์ที่เพียงพอ ยิ่งถูกงดการเพิ่มงบประมาณ กิจการอากาศยานจึงหยุดชะงักลง แต่ทางเจ้าหน้าที่ของกรมอากาศยานก็มีใฝ่ใจได้พยายามแก้ไขปัญหาโดยการออกแบบทดลองสร้างเครื่องบินขึ้นมาใช้เอง หลังจากการทดลองบินในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๐ ปรากฏว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจ เครื่องบินชุดนี้เรียกชื่อว่า เครื่องบินแบบ "บริพัตร"^๒ ผลสำเร็จทางการช่างของทหารไทยได้ช่วยลบล้มปัญหาการขาดแคลนเครื่องบินลง ถึงแม้ไม่สามารถสร้างให้ดีเท่าเทียมกับต่างประเทศ แต่ก็สามารถนำออกฝึกบินได้เป็นอย่างดี ใน พ.ศ. ๒๔๗๒ รัฐบาลได้ส่งเครื่องบินชุดนี้ไปเยือนประเทศอินเดียตามคำเชิญของรัฐบาลอินเดียถึง ๓ เครื่องด้วยกัน^๓ สำหรับเครื่องบินที่กรมอากาศยานสามารถรวบรวมงบประมาณจัดซื้อจากต่างประเทศ ปรากฏหลักฐานอยู่เพียง ๒ เครื่องเท่านั้น เป็นเครื่องบินแบบไฮน์เคิล H.D. ๔๓ ซื้อจากประเทศเยอรมนี

^๑ กจข. ร.๗ ก.๖/๔, หนังสือที่ ๒๕/๔๖๗๘ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ลงวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๔๖๕.

^๒ กระทรวงกลาโหม, ที่ระลึกวันสถาปนากระทรวงกลาโหม ๘ เมษายน ๒๔๓๐ - ๘ เมษายน ๒๔๕๖ (พระนคร : โรงพิมพ์อักษรประเสริฐ, ๒๔๕๖) หน้า ๓๘๑.

^๓ กจข. ร.๗ ก.๖/๔๐, ส่งเครื่องบินไปประเทศอินเดีย (๑๑ ธันวาคม - ๒๕ ธันวาคม ๒๔๗๒).

ใน พ.ศ. ๒๔๗๒ เพื่อใช้ฝึกและทดลองศึกษาทางช่าง^๑

อนึ่ง การแก้ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ ทางราชการพยายามหาทางแก้ไขโดยการออกประกาศชักชวนให้ประชาชนช่วยกันเรียกรับเงินสมทบซื้อเครื่องบิน และสร้างสนามบิน ตลอดจนพยายามเก็บเงินเหลือจ่ายจากงบประมาณแต่ละปี สะสมไว้เป็นกอนสมทบกับเงินบริจาค จนกระทั่งถึง พ.ศ. ๒๔๗๔ ปรากฏว่าได้เงินทั้งหมดถึง ๖ ล้าน ๕ แสน ๖ หมื่นบาทเศษ แต่ทว่ากรมอากาศยานมิได้นำออกใช้หรือซื้อเครื่องบิน อากาศเพิ่มเติมแต่อย่างใด ทั้งนี้ นายพลเอกพระองค์เจ้าวรเดช เสนาบดีกระทรวงกลาโหม ทรงชี้แจงว่า เนื่องจากประเทศผู้ผลิตอาวุธและเครื่องบิน ยังอยู่ในระหว่างการคิดค้นเครื่องบินแบบใหม่ซึ่งไม่แน่ใจว่าจะได้ผลสมบูรณ์หรือไม่ จึงใคร่รออุทาคที่ให้อุ่นใจเสียก่อน ทั้งนี้เพราะมีเงินน้อย จำเป็นต้องสงวนทุนไว้ซื้อของก็เสียทีเดียว จะได้ไม่ต้องเปลี่ยนแปลงหรือสั่งซื้อบ่อย ๆ^๒

ด้วยเหตุผลทางกานงบประมาณดังกล่าว ทำให้กิจการอากาศยานในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่อาจดำเนินก้าวหน้าไปได้ตามที่

^๑ กจช. ร.๗ ก.๖/๗๗, สำเนาหนังสือที่ ๑๓๔๕๔ นายพลเอกหม่อมเจ้าอลองกฎ รองเสนาบดีกระทรวงกลาโหม ทูล กรมหมื่นเทววงศ์วโรปathy เสนาบดีกระทรวงต่างประเทศ, ลงวันที่ ๒๔ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๔

^๒ กจช. ร.๗ .๑๗.๒/๕, หนังสือที่ ๑๒๕๑๕/๑๓ เรื่องงบประมาณกระทรวงการทหาร, ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๔๗๓.

คณะกรรมการฝ่ายทหารเคยวางโครงการไว้ เครื่องบินส่วนใหญ่ที่มีอยู่ใช้ในการศึกษาทดลองทางช่าง และใช้ประโยชน์ในกิจการอากาศไปรษณีย์ ยังมีได้รวมเป็นหน่วยทหารหรือกองทัพแต่อย่างใด ทหารที่สังกัดในกรมอากาศยานก็ยังคงใช้ทหารบก ซึ่งหนักไปทางทหารช่างทำการทดลองศึกษาเทคนิค และฝึกบินเท่าที่จะกระทำได้ ควบคู่กับการขาดแคลนเครื่องมือทางเทคนิคที่ทันสมัยอย่างเพียงพอ ปรากฏว่า ในช่วง พ.ศ. ๒๔๖๘ - ๒๔๗๒ มีสถิติผู้เสียชีวิตจากการฝึกบินถึง ๓๐ ราย^๒ ทั้งนี้ไม่นับรวมผู้เสียชีวิตที่บังเอิญได้รับผลกระทบกระเทือนด้วย เช่น กรณีเครื่องบินตกลงบนบ้าน หรือทหารช่างถูกใบพัดที่ตีศีรษะ เป็นต้น เกี่ยวกับกรณีดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชกระแสแสดงความเห็นว่า บางทีสาเหตุสำคัญของเรื่องนี้อาจจะเป็นจริงตามกล่าวขวัญวิพากษ์วิจารณ์กันทั่วไปว่า เป็นเพราะเครื่องบินของกรมอากาศยานเก่าเกินไป

๑) การทบทวนส่งเสริมสร้างกำลังความสามารถก้านตัวบุคคล

สมเด็จพระเจ้าพกากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงพิจารณาปรับปรุงประสิทธิภาพของทหาร โดยการส่งเสริมและยกระดับความรู้ของทหารให้สูงขึ้น ทรงจัดวาง

^๑ กจร. ร.๗ ก.๖/๑๕, หนังสือที่ ๗๒๕/๗๔ นายพลเอกหม่อมเจ้าอลองกภูผู้รั้งตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงกลาโหม เรียบราชเลขาธิการ, ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๔๗๔.

^๒ กจร. ร.๗ ก.๖/๑๓, สถิตินักบินถึงแก่กรรมเพราะเครื่องบินตก พ.ศ. ๒๔๖๘ - ๒๔๗๓ (๒๔ - ๒๗ ตุลาคม ๒๔๗๓).

^๓ เรื่องเดียวกัน.

โครงการส่งนักเรียนและนายทหารออกไปศึกษาดูงานเพิ่มเติมในต่างประเทศให้รัดกุมยิ่งขึ้น โดยวางระเบียบการไว้ ๓ ประเภท คือ

๑. นักเรียนนายร้อย กำหนดให้มีจำนวนคงที่ปีละ ๒๐ คน ถ้ามีใครสำเร็จการศึกษากลับเข้ามาก่อน ก็ให้ส่งนักเรียนออกไปให้ครบตามจำนวน
๒. นายทหารซึ่งออกไปศึกษาเพิ่มเติมเฉพาะการ กำหนดให้มีจำนวนกราวละ ๓ คน ระยะเวลาเรียนไม่เกิน ๓ ปี
๓. คณะนายทหารที่ส่งออกไปดูงาน คณะละ ๓ - ๕ นาย ระยะเวลาไม่เกิน ๑ ปี กำหนดส่งทุก ๆ หรือ ๓ ปี

ทั้งนี้ มีงบประมาณสำหรับจัดส่งนักเรียนออกไปศึกษา กระทรวงกลาโหม กำหนดงบประมาณปีละ ๑๒๐,๐๐๐ บาท กรมแผนที่ปีละ ๑๗,๕๐๐ บาท ส่วนกรมอากาศยาน และกระทรวงทหารเรือไม่มีกำหนดแน่นอน

การคัดเลือกบุคคลออกไปดูงานหรือศึกษาต่อ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ พวกพระราชวงศ์ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้า หรือนุครนายทหารชั้นนายพลขึ้นไป กับพวกบุตรข้าราชการคนสามัญอื่น ๆ ซึ่งมีวิสัยทัศน์ คุณวุฒิ เหมาะสม โดยพิจารณาตามเกณฑ์ความประพฤติดี มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด และสุขภาพแข็งแรง ขอบบังคับสำคัญสำหรับนักเรียนที่ถูกส่งออกไปศึกษาต่อในต่างประเทศ คือ ต้องกลับมารับราชการทหารไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี

แต่การส่งนักเรียนออกไปศึกษาต่อยังต่างประเทศนี้ ปรากฏว่ายังมีนักเรียนรุ่นเก่าที่ส่งออกไปแต่ครั้งรัชกาลก่อนอยู่หลายคน ดังนั้น ในสมัยนี้จึงได้แต่ส่งออกไป

กจช. ร.ล.๑๐/๑, เรื่องกรรมการจัดการส่งนักเรียนออกไปศึกษา
ต่างประเทศ ๒๔๖๘.

เพิ่มเติมให้ครบจำนวนเท่านั้น นักเรียนในทุนเล่าเรียนกระทรวงกลาโหมที่ถูกส่งออกไป อาทิ นายสะอาด เมฆแสง ม.ร.ว.ภาคินัย จักรพันธ์ ม.ร.ว.คัสตาวัส จักรพันธ์ ม.จ.ขจรจิรพันธ์ จิระประวัติ เป็นต้น หนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่าในระยะแรกนี้ กระทรวงกลาโหมได้พิจารณาส่งนักเรียนไปศึกษาในประเทศฝรั่งเศส และอังกฤษเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากหลักปฏิบัติที่เคยนิยมกันมาแต่ครั้งสมัยรัชกาลก่อน ซึ่งเห็นว่าประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสเป็นประเทศชนะสงคราม

ส่วนด้านการส่งนายทหารออกไปดูงานมีจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากเป็นระยะขาดแคลนเงิน ปรากฏว่าในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๖๕ - ๒๔๗๐ มีการส่งนายทหารออกไปดูงานเพียง ๒ ชุดเท่านั้น คือ ส่ง นายพันโทหลวงอมรศักดิ์คารุช ผู้บังคับกองบินใหญ่ที่ ๑ กับ นายพันตรีหลวงเทเวศร์อำนาจฤทธิ์ นายทหารประจำกรมอากาศยานออกไปศึกษายุทธวิธีที่โรงเรียน แลงลีฟิลด์ (Tactic School Langley Field Hampton Virginia) สหรัฐอเมริกา^๑ และส่ง นายพันโทพระยาทรงสุรเดช อาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ กรมยุทธศึกษาทหารบก กับ นายพันโทพระศรีสิทธิสงคราม เสนาธิการกองทัพน้อยที่ ๑ ออกไปดูงานการทหารของประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปและอเมริกา^๒

^๑ กจช. ร.๗ ก.๑๐/๑, ส่งนายทหารออกไปดูงานการต่างประเทศ หนังสือที่ ๒๖/๑๕๐๖๕ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๔๗๐ นายพลโทพระยาสิทธิพรราชฤทธิไกร ปลัดหูลดองกระทรวงกลาโหม กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว.

^๒ กจช. ร.๗ ก.๑๐/๒, "พระยาทรงสุรเดช และ พระศรีสิทธิสงคราม ออกไปศึกษาวิธีป้องกันการณ์รุกรานทางอากาศ ณ ต่างประเทศ" ส่งนายทหารออกไปตรวจและดูการต่างประเทศ (๕ - ๑๔ มกราคม ๒๔๗๐).

การจัดการศึกษาการทหารภายในประเทศ ปัญหาความยุ่งยากทางเศรษฐกิจ มีผลกระทบกระเทือนถึงการจัดการศึกษาของนักเรียนทหาร เช่นเดียวกับระบบงานอื่น ๆ ใน พ.ศ. ๒๔๖๘ กระทรวงกลาโหมจำเป็นต้องรวมโรงเรียนนายร้อยซึ่งเดิมแยกออกเป็นโรงเรียนนายร้อยมัธยม และโรงเรียนนายร้อยปฐมนำเข้าเป็นโรงเรียนเดียวกันเรียกว่า "โรงเรียนนายร้อยทหารบก" แล้วตั้งชั้นเตรียมและชั้นปฐมซึ่งเป็นชั้นอายุน้อยออกเสีย ส่วนที่เหลือจัดระเบียบใหม่ให้เป็น ๖ ชั้น โดยรับนักเรียนที่มีอายุไม่เกิน ๑๗ ปี สำเร็จมัธยมของกระทรวงธรรมการเข้าเรียนในชั้น ๑ การปรับปรุงโรงเรียนนายร้อยฯ ครั้งนี้มีนักเรียนที่ถูกถอนทะเบียนออกถึง ๒๐๐ คน ส่วนครูที่สอนให้ออกประจำการ และย้ายไปประจำหน่วยราชการอื่น รวมทั้งสิ้น ๓๐ นาย

ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๖๙ ถึงแม้ว่าภาวะการคลังของรัฐบาลมีแนวโน้มดีขึ้น และสามารถแก้ไขภาวะการขาดดุลของงบประมาณให้สำเร็จก็ตาม แต่ว่าการจัดการศึกษาของนักเรียนนายร้อยก็ยังมีปัญหาอยู่ เนื่องจากกระทรวงกลาโหมได้รับงบประมาณน้อยลง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องยุบจำนวนนักเรียนนายร้อยลงอีกจากจำนวน ๒ กองพัน (กองพันละ ๒ กองร้อย) ลงเหลือเพียง ๑ กองร้อย ครั้นในปีต่อมากระทรวงกลาโหมต้องการประหยัดรายจ่ายให้น้อยลงอีก จึงได้ยุบนักเรียนนายร้อยชั้น ๑ เสีย คงเหลือเพียง ๕ ชั้น พร้อมทั้งยุบเลิกสถาบันรุ่งวิชาศาสตร์ทหารบก เพื่อช่วยเหลือนักเรียนราชการทหารกองเก็ครอนเสียเงินค่าสมาชิกอีกด้วย

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ประวัติโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (พระนคร : โรงพิมพ์โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๑๐)

การปรับปรุงระเบียบการและสวัสดิการทหาร

นอกจากการส่งเสริมค่านการศึกษา ทางกระทรวงกลาโหมยังได้จัดปรับปรุงระเบียบการบางอย่างที่เห็นว่าล้าสมัย เพื่อพัฒนาให้กิจการทหารมีระเบียบรัดกุมขึ้น สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงเปิดโอกาสให้กรมต่าง ๆ เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงการทหาร แลนำมาพิจารณาปรึกษากันในที่ประชุมใหญ่กระทรวงกลาโหม ซึ่งจัดขึ้นทุกปี ณ ศาลว่าการกลาโหม สมาชิกที่เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย เสนาบดี เจ้ากรมต่าง ๆ ตลอดจนแม่ทัพ ผู้บัญชาการกองพล^๑ การเสนอความเห็นใด ๆ มีระเบียบอยู่ว่า ต้องยื่นเสนอเรื่องให้เสนาบดีทรงพิจารณาเสียก่อน หากเป็นเรื่องที่สำคัญต่อราชการทหารบกทั่วไป ก็จะต้องนำเรื่องนั้นเข้าประชุมปรึกษาในที่ประชุมต่อไป

สำหรับในช่วง พ.ศ. ๒๔๖๗ - ๒๔๗๑ เป็นที่น่าสังเกตว่า ขอราชการต่าง ๆ ที่สมาชิกเสนอต่อที่ประชุมนั้น ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ไม่ต้องอาศัยงบประมาณในการปรับปรุงแก้ไขมากนัก ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามพระดำริของเสนาบดีที่ทรงมุ่ง "...ทำการให้สิ้นเปลืองน้อยลง..." เรื่องสำคัญที่ถูกนำเสนอต่อที่ประชุม เช่น การพิจารณาจ่ายเงินเบี้ยเลี้ยงล่วงหน้าแก่นายสิบพลทหาร แทนที่จะรอจ่ายภายหลังรับราชการครบ ๑ เดือน ดังเช่นที่เคยเป็นมา การปรับปรุงระเบียบคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการทหาร โดยพิจารณารูปลักษณะร่างกายให้เหมาะสมกับเหล่าชนิดของทหาร การปรับปรุงระเบียบการศึกษาของนักเรียนนายสิบ และการวางระเบียบการย้ายนายทหาร เป็นต้น

^๑ กระทรวงกลาโหม, "คำสั่งสำหรับทหารบกที่ ๔๖/๗๖๓๔ เรื่องการประชุมใหญ่ ประจำปีของกระทรวงกลาโหม ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๔๖๕," "คำสั่งสำหรับทหารบก (พระนคร : โรงพิมพ์แผนกทหาร ๒๔๖๕), หน้า ๑ - ๒.

ความพยายามทบทวนการทหารที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ การกำริ
จัดตั้งโครงการทุนออมทรัพย์ของทหาร ตามข้อเสนอแนะของกองทัพไทยที่ ๑ กว
เห็นว่าทหารส่วนใหญ่ได้รับเงินเดือนน้อย ไม่มีเงินเก็บสะสมสำรองไว้ยามขาดแคลน
ครั้นนอกจากประจำการก็ได้รับเบี้ยเลี้ยงชีพน้อยลงตามส่วน เกิดปัญหาความเดือดร้อน
ในการหาเลี้ยงชีพ ทั้งหนทางที่จะหารายได้โดยการประกอบอาชีพอื่นก็ลำบาก จึง
เห็นว่า ทางกระทรวงควรจัดตั้งโครงการทุนออมทรัพย์ขึ้นเพื่อช่วยเหลือทหาร เมื่อออก
จากประจำการ ความคิดนี้เป็นที่พอพระทัยของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต
มาก ทรงสนับสนุนพร้อมทั้งเสนอแนะตัวอย่างระเบียบทุนออมทรัพย์ของข้าราชการอินเ
ซึ่งใช้วิธีหักเงินเดือนจำนวนหนึ่ง เก็บสะสมไว้เป็นทุนออมทรัพย์ คัดลอกแบบย
ทุก ๆ สิ้นปี ในอัตราร้อยละ ๔ ระหว่างเป็นสมวิชกให้สิทธิเงินโดยผ่อนชำระเป็น
งวดรายเดือนภายใน ๑๒ เดือน^๑

โครงการนี้ก้าวหน้าไปถึงขั้นจัดตั้งคณะกรรมการทำหน้าที่พิจารณาวางรูป
โครงการ^๒ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าไม่ปรากฏหลักฐานความคืบหน้าต่อไปแต่อย่างใด
จนกระทั่งถึงสมัยที่ นายพลเอกหม่อมเจ้าวร เกษ เข้ามารับตำแหน่งเสนาบดี ใน
พ.ศ. ๒๔๗๑ โครงการนี้ก็ยังไม่สำเร็จสมความมุ่งหมายด้วยในปลายปี พ.ศ. ๒๔๗๐
นายพลเอกหม่อมเจ้าวร เกษทรงกราบบังคมทูลขอเพิ่มเงินเดือนนายทหาร และทรง
อ้างเหตุผลว่า ข้อหนึ่ง เนื่องจากทหารได้รับเงินเดือนน้อยมากจนไม่สามารถแบ่งมา

^๑ กจช. ร.๗ ก.๑/๕, การประชุมใหญ่ประจำปีของกระทรวงกลาโหม
พ.ศ. ๒๔๗๐ เรื่องระเบียบทุนออมทรัพย์.

^๒ กระทรวงกลาโหม, คำสั่งทหารบกที่ ๑๘๖/๑๗๕๘๖ ลงวันที่ ๑๗ ธันวาคม
๒๔๗๐ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการกำริการเรื่องทุนออมทรัพย์.

สะสมเป็นทุนออมทรัพย์ได้ตามโครงการ^๑ ซึ่งปรากฏว่าทางรัฐบาลไม่ยอมอนุมัติ
ดังนั้น จึงคาดว่าโครงการนี้คงต้องเลิกกันไปอย่างน่าเสียดาย

การปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติเบี้ยเลี้ยงชีพทหารนอกประจำการ

งานที่สำคัญอีกด้านหนึ่งของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต คือ การขอแก้ไข
ระเบียบพระราชบัญญัติเบี้ยเลี้ยงชีพทหารนอกประจำการ^๒ อันเป็นงานที่ค้างงมา
ตั้งแต่สมัย นายพลเอกเจ้าพระยาบดินทรเดชาอุทิศ เป็นเสนาบดี ในครั้งนั้นทาง
กระทรวงกลาโหม ได้กราบบังคมทูลขอแก้ไขระเบียบในส่วนที่เกี่ยวกับการคำนวณ
เวลารับเบี้ยบำนาญและอัตราการจ่ายเงินเบี้ยหวัด จากข้อบังคับเดิมที่ระบุว่า
ข้าราชการที่ออกจากประจำการเพื่อขอรับเบี้ยบำนาญ จะต้องมิอายุครบตามเกษียณ
อายุ คือ ร้อยตรี ๓๕ ปี ร้อยโท ๔๐ ปี ร้อยเอก ๔๕ ปี พันตรี ๕๐ ปี พันโท ๕๕ ปี

^๑ กจช. ร.๗ ก.๑๕/๑๓, หนังสือที่ ๑๓/๕๔๔๕ นายพลเอกหม่อมเจ้า-
บวรเดช กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ลงวันที่ ๒๑
มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๑.

^๒ พระราชบัญญัติเบี้ยเลี้ยงชีพทหาร เป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยการจ่าย
เงินทดแทนความดีความชอบแก่ข้าราชการ ซึ่งออกจากประจำการเป็น ทหารกองหนุน
ทหารนอกกอง หรือออกจากประจำการเพราะรับราชการครบตามกำหนด เพราะ
เจ็บป่วย พิกัด หรือตาย อย่างใดอย่างหนึ่ง เงินที่จ่ายให้พวกทหารกองหนุนหรือ
ทหารนอกกอง เรียกว่าเบี้ยหวัด- ส่วนเงินที่จ่ายให้แก่พวกที่ออกจากประจำการ
ประเภทหลังเรียกว่า เบี้ยบำนาญ เงินทั้งสองประเภทจ่ายเป็นรายเดือน นอกจากนี้
ยังมีเงินอีกประเภทหนึ่งเรียกว่า เบี้ยบำเหน็จ จ่ายเป็นเงินก้อนทีเดียว สำหรับ
ผู้ออกจากประจำการ ที่มีเวลารับราชการไม่ถึงเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนดไว้

อนึ่ง พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับทั้งทหารบก และทหารเรือ.

และตั้งแต่นั้นพันเอกขึ้นไป ๒๐ ปี ทั้งนี้จะต้องมีเวลารับราชการมาไม่ต่ำกว่า ๑๐ ปี
 ควบ กระทบวงกลาโหมได้ขอแก้ไขข้อระเบียบการเกษียณอายุออก คงถือเกณฑ์นับวัน
 รับราชการแต่อย่างเดียวกัน แต่เปลี่ยนเวลารับราชการไม่ต่ำกว่า ๑๐ ปี เป็น ๑๕ ปี
 ขึ้นไป พร้อมทั้งขอแก้ไขอัตราเงินเบี้ยหวัดซึ่งเดิมกำหนดจ่าย ๑ ใน ๔ ส่วน ของ
 เงินเดือนเดือนสุดท้ายมาเป็น ๔๐ ใน ๒๐ ส่วนแทน

การขอแก้ไขข้อระเบียบการดังกล่าว เห็นได้ชัดว่ากระทบวงกลาโหมมุ่ง
 ที่จะอำนวยความสะดวกประโยชน์ให้แก่ข้าราชการของตนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การ
 กราบบังคมทูลขอให้มีการพิจารณาแก้ไขพระราชบัญญัติก่อนที่รัฐบาลจะประกาศปลด
 ข้าราชการในคราวคุลยภาพ พ.ศ. ๒๔๖๕ ซึ่งแสดงถึงเจตจำนงที่จะชดเชยผลประ-
 โยชน์ให้แก่ผู้ถูกปลดเป็นพิเศษ แต่เมื่อเรื่องถูกนำเข้าปรึกษาในเสนาบดีสภา การ
 พิจารณาก็ล่าช้าเกินกว่าที่กระทบวงกลาโหมคาดหวังไว้ เพราะปรากฏว่ากระทบวง
 พระคลังมหาสมบัติซึ่งอยู่ในหลักการบางอย่าง และอ้างว่าทำให้ระเบียบต่าง ๆ
 แตกต่างจากพระราชบัญญัติเบี้ยเลี้ยงชีพของฝ่ายพลเรือน ทั้งยังเห็นว่าการแก้ไขตาม
 ที่กระทบวงกลาโหมร้องขอ ทำให้กระทบวงพระคลังฯ ต้องเพิ่มภาระในการหาเงิน
 มาจ่ายเป็นเบี้ยบำนาญของทหารในจำนวนสูงชันกว่าเดิม

อย่างไรก็ตาม คาดว่าแนวคิดในกลุ่มผู้บริหารสูงของรัฐบาลคงจะมีแนวโน้ม
 อนุโลมให้แก่ทางฝ่ายทหารอยู่มาก เพราะจากรายงานการประชุมเสนาบดีสภา และ
 อภิรัฐมนตรีสภา จะเห็นได้ว่า ถึงแม้กระทบวงพระคลังมหาสมบัติผู้มีส่วนกระทบ
 กระเทือนต่อกรณีนี้โดยตรง จะอภิปรายคัดค้าน แต่ก็ยินยอมในเหตุผลที่ว่า

กจร. ร.๗ ค.๒/๔, หนังสือที่ ๒๖/๒๖๓๖๒ นายพลเอกเจ้าพระยา-
 บดินทรเดชาอนุชิต เสนาบดีกระทบวงกลาโหม กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระ-
 ปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๔๖๔.

"...เพื่อสนองรัฐประศาสน์นโยบายที่มุ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ทหารมากกว่าพลเรือน...
กระทรวงพระคลังมหาสมบัติเห็นว่า ควรให้สภาการคลังเป็นผู้พิจารณาเรื่องนี้อีกชั้น
หนึ่ง..."^๑

ด้วยเหตุนี้ การพิจารณาแก้ไขจึงล่าช้าออกไป แต่ทางรัฐบาลก็มีไถ่ละเลย
ผลประโยชน์ของข้าราชการ โดยเฉพาะผู้ที่ถูกปลดออกจากคราวฤดูสภาพ มีการ
เพิ่มอัตราบำเหน็จให้เป็นพิเศษ ถึง ๓ เท่าของเงินเดือน ๆ สุดท้าย และให้ปัก
เศษปีในการรับราชการขึ้นเป็นจำนวนเต็มด้วย^๒

การพิจารณาแก้ไขพระราชบัญญัติเบี้ยเลี้ยงชีพทหาร ดำเนินมาจนกระทั่ง
สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต เสด็จมาดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวง
กลาโหม พระองค์ได้ทรงขอแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าวเพิ่มเติมอีก คือ ขอเพิ่ม
เวลารับราชการให้แก่ข้าราชการที่มีเวลารับราชการน้อย แต่มีความดีความชอบ
มากเป็นพิเศษอีก ๕ ปี ขอเพิ่มระเบียบการแลกเปลี่ยนเป็นบำเหน็จได้ และทรง
เสนอขอแก้ไขเรื่องเดิมที่ค้างมาแต่สมัยเสนาบดีกนกก่อนด้วย โดยจะทรงรับภาระ
การจ่ายเงินเบี้ยเลี้ยงชีพทหารทั้งหมด เข้ามารวมในงบประมาณของกระทรวงกลาโหม
ตามที่กระทรวงพระคลังมหาสมบัติยื่นขอเสนอไว้^๓

^๑ กจข. ร.๗ ก.๒/๔, สำเนารายงานการประชุมเสนาบดี ครั้งที่ ๑๖/๒๔๖๘
วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๔๖๘.

^๒ กจข. ร.๗ ก.๑๕.๓/๒, รายงานการประชุมอภิรัฐมนตรีสภา ครั้งที่
๕๓/๒๔๗๔ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๔๗๔.

^๓ กจข. ร.๗ ก.๒/๕, รายงานการประชุมสภาการคลัง ครั้งที่ ๓/๒๔๖๘
วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๔๖๘.

การพิจารณาและการโต้ตอบข้อทักท้วงระหว่างสภาการคลังและเสนาบดีกระทรวงกลาโหม ในช่วงนี้ดำเนินไปอย่างราบรื่น ถึงแม้จะมีข้อทักท้วงบ้างแต่ก็เป็นเพียงส่วนเกี่ยวกับข้อความที่คลุมเครือบางตอนเท่านั้น ในที่สุดสภาการคลังได้ตกลงยอมให้กระทรวงกลาโหมแก้ไขขอพระราชบัญญัติไว้ตามต้องการ โดยหลักการการจ่ายเงินทั้งหมดให้รวมอยู่ในงบประมาณกระทรวงการทหาร และผลจากข้อตกลงนี้ทำให้สภาการคลังเห็นว่าควรปรับปรุงระเบียบการจ่ายงบประมาณสำหรับกระทรวงทหารเสียใหม่ โดยยกเลิกระเบียบการจัดสรรงบประมาณในอัตราร้อยละ ๒๕ ของงบประมาณรายได้อื่นประจำปีแก่กระทรวงการทหาร เพราะทำให้รายรับของกระทรวงกลาโหมไม่แน่นอน เปลี่ยนเป็นให้ได้รับงบประมาณตรงตัวแน่นอนและให้รวมเหมาจ่ายเบ็ดเสร็จที่เกี่ยวกับการทหารทุกอย่างในวงงบประมาณนี้ทั้งหมด ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นชอบด้วย แต่ทรงให้เพิ่มเติมว่า ในเวลาต่อไปหากรัฐบาลมีรายได้อื่นเพิ่มขึ้น ควรให้กระทรวงการทหารเพิ่มเงินขึ้นได้ แต่ไม่ควรให้เกินเกณฑ์วงเงินร้อยละ ๒๕ ของเงินรายได้อื่น^๒

ผลของการตั้งระเบียบงบประมาณเหมาตรงตัวเช่นนี้ ถึงแม้ว่ากระทรวงกลาโหมจะได้รับเอกสิทธิ์ในการจัดสรรรายจ่ายของตนอย่างเสรี แต่จากการสำรวจ

กจช. ร.๗ ก.๑๕/๑, บันทึกรายงานการประชุมสภาการคลัง ครั้งที่ ๓/๒๔๖๘, วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๔๖๘ ว่าด้วยร่างพระราชบัญญัติเบี่ยงเลี้ยวชีพทหารนอกประจำการ ดูรายละเอียดของงบประมาณเหมาได้จาก ภาคผนวก ข.

๒กจช. ร.๗ ก.๑๕/๑, (สำเนา) พระราชกัตตเลขานุการพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ ๔/๔๕๒ ฉบับลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๔๖๘ หลุยส์ กรมพระ-
จันทบุรีนฤนาถ นายกสภาการคลัง.

บัญชีงบประมาณรายรับรายจ่ายแผ่นดินในปีต่อ ๆ มา ปรากฏว่า งบประมาณของกระทรวงกลาโหม มีได้เพิ่มขึ้นจากงบประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๕ เลข หนึ่ง ๆ ที่ต้องรับภาระการจ่ายเงินเบี้ยเลี้ยงชีพทหารเพิ่มอีกรายการหนึ่ง ปัญหานี้มีผลกระทบกระเทือนอย่างสำคัญต่อนโยบายการเสริมกำลังอาวุธที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิตทรงมุ่งหวังไว้ เพราะถึงแม้กระทรวงกลาโหมได้ทำการลดหน่วยราชการและปลดข้าราชการออกบ้างแล้วก็ตาม แต่ก็คงยังไม่เพียงพอกับรายรับประจำปี จากการสำรวจเอกสารทางการทหารเท่าที่ปรากฏอยู่ในช่วง พ.ศ. ๒๔๖๕ - ๒๔๗๑ ไม่พบหลักฐานการสั่งซื้ออาวุธแต่อย่างใด อย่างไรก็ดี แม้ว่าการเสริมกำลังอาวุธไม่อาจกระทำได้ในขณะนี้ แต่ทางกระทรวงกลาโหมได้พยายามหาวิธีแก้ไข โดยการเก็บสะสมเงินที่เหลือจ่ายจากงบประมาณประจำปีฝากคลังไว้ เพื่อรวบรวมซื้ออาวุธเป็นคราว ๆ ไป ด้วยวิธีนี้ทำให้นโยบายการจัดหาอาวุธสำหรับกองทัพบกสัมฤทธิ์ผลเป็นครั้งแรก ใน พ.ศ. ๒๔๗๒^๑ ดังจะได้อธิบายในตอนต่อไป

การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปโครงการกองทัพบก (พ.ศ. ๒๔๗๐ - ๒๔๗๑)

การจัดปรับปรุงรูปโครงการกองทัพบกเริ่มขึ้นในช่วงตอนต้น พ.ศ. ๒๔๗๐ ทั้งนี้เนื่องจากผลกระทบกระเทือนจากปัญหาทางการเงินเป็นสาเหตุสำคัญ^๒ เพราะถึงแม้ว่ารัฐบาลจะสามารถจัดสรรใต้งบประมาณประจำปีใน พ.ศ. ๒๔๖๕ และ

^๑สถาบันไทยคดีศึกษา, F.O. ๓๓๑/๑๔๗๓, Annual Report ๑๔๗๔.

โปรดดูรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้เงินสะสมจัดซื้อหาอาวุธ ได้ในภาคผนวก ข.

^๒กจช. ร.ศ. ก. ๑/๓, หนังสือที่ ๒/๒๓๘ (ลับ) สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต เสนาบดีกระทรวงกลาโหม กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๔๗๐.

พ.ศ. ๒๔๗๐ อยู่ในสภาพเกินคุ้ยแ่ลวก็ความ แต่งบประมาณกระทรวงกลาโหมซึ่ง
เป็นงบประมาณเหมาตรงตัวยังคงระกัในอัคราเดิมอยู่ ทั้งยังต้องรับภาระคานการ
จ่ายเบี่ยเลี้ยงชีพทหารนอกประจำการเพิ่มขึ้นอีก ครั้นจะลดรายจ่ายในส่วนราชการ
ฝ่ายพลเรือนหรือกองกลางกระทรวงกลาโหม ก็ไต่ลลดลงอย่างมากแล้ว กันั้นสมเด็จ
เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต จึงต้องทรงหันมาพิจารณาถึงการตัดทอนคานกอง
ทัพบก ทั้ง ๆ ที่พระองค์ทรงเคยมีพระคำริไว้ว่าไม่ควรตัดทอนในส่วนกำลังรบที่แท้
จริง^๑ แต่ความจำเป็นคานการเงินทำให้พระองค์ต้องทรงเปลี่ยนแนวนโยบายในที่สุด

การปรับปรุงรูปโครงกองทัพมีขึ้น ๒ ครั้ง ครั้งแรกกระทำขึ้นในเดือน
เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๐ และปรับปรุงอีกครั้ง ตอนปลายปี ในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๐*
สำหรับการปรับปรุงครั้งแรกกล่าวไควายังไม่สามารถลดรายจ่ายได้จริงจึงนั้ เนื่องจาก
เป็นการปฏิพื้นฐานใหม่ ในชั้นแรกสมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงจัดยุบ
กองทัพน้อยที่ ๓ แล้วรวมเอากองพลต่าง ๆ มาไว้ในกองทัพน้อยที่ ๑ และที่ ๒
ส่วนที่ยุบเลิกไป คือ กรมบัญชาการกองทัพและกองพล กันั้นผลกระทบกระเทือนต่อ
ข้าราชการจึงมีแต่ตำแหน่งแม่ทัพและบัญชาการกองพลบางหน่วยเท่านั้น ส่วนนายทหาร
พลรบตำแหน่งอื่น ๆ ยังคงอยู่ในประจำการต่อไป จะมีที่ถูกปลดบ้างก็โดยเกณฑ์ครบ
เกษียณอายุ หรือมีความผิด หย่อนความสามารถ เป็นต้น พวกที่ถูกปลดเพราะการยุบ

ศูนย์วิทยพัทยาการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ กจช. ร.๗ ร.ล.๑/๒, บันทึกคณะกรรมการฝ่ายทหาร (ลับ) กราบทูล
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ธันวาคม ๒๔๖๘.

* ในสมัยนั้น การนับวันครบรอบปี ถือเอาวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่.

ตำแหน่งยังคุมมุงปลดทหารฝ่ายช่วยรบ อันไค่แก่ สัสดี สารวัตร เป็นส่วนใหญ่
 กองพลในกองทัพน้อยที่ ๓ ถูกจับแบ่งเข้าสังกัดในกองทัพน้อยที่ ๑ และ
 ที่ ๒ ดังนี้

๑. โอนกองพลที่ ๕ และกองพลที่ ๑ มาสังกัดกองทัพน้อยที่ ๑ โดยให้
 กองพลที่ ๒ รวมตัวกับกองพลที่ ๑ ส่วนกองพลที่ ๕ ให้คงเดิม

๒. ให้กองพลที่ ๓ รวมตัวกับกองพลที่ ๖ กองพลที่ ๑๐ รวมตัวกับกองพล
 ที่ ๕ กองพลที่ ๘ รวมตัวกับกองพลที่ ๗ ในสังกัดกองทัพน้อยที่ ๒

ดังนั้น ใน พ.ศ. ๒๔๗๐ กองทัพจึงมีกองทัพน้อยเพียง ๒ กองทัพ แต่ละ
 กองทัพประกอบด้วย กองพลทหารบก ๓ กองพล ดังปรากฏในแผนภูมิที่ ๖

ศูนย์วิทยพัทยาการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจช. ร.๗ ก.๑/๑๓, หนังสือกระทรวงกลาโหมที่ ๒/๒๓๘ (ลับ)

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต กรมวังกรมทูต พระบาทสมเด็จพระปกเกล้า-
 เจ้าอยู่หัว, ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๔๗๐.

แผนภูมิที่ ๖

การจัดราชการกองทัพบก พ.ศ. ๒๔๗๐

กองบัญชาการกองทัพบก

กองทัพน้อยที่ ๑

- กรมทหารม้ารวมของกองทัพน้อยที่ ๑
กรมทหารม้ากรุงเทพฯ รักษาพระองค์
กรมทหารม้านครปฐม
- กรมทหารช่างที่ ๑ รักษาพระองค์
กองพันทหารช่างที่ ๑ รักษาพระองค์
กองพันทหารสื่อสารที่ ๑
กองเสนารักษที่ ๒
- กองพลที่ ๑ รักษาพระองค์
กรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์
(กองพันที่ ๑, ๒, ๓)
กรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์
(กองพันที่ ๑, ๒, ๓)
กรมทหารปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์
(กองพันที่ ๑, ๒ และกรมเสนารักษที่ ๑)
- กองพลที่ ๔ และ กองพลที่ ๕

กรมทหารราบที่ ๓
กรมทหารราบที่ ๕
กรมทหารราบที่ ๑๕
กรมทหารราบที่ ๒ (ในพล ๑ รักษาพระองค์)
กรมทหารราบที่ ๔
กรมทหารราบที่ ๑๔
กรมทหารปืนใหญ่ที่ ๔
กรมทหารปืนใหญ่ที่ ๕

กองทัพน้อยที่ ๒

- กรมทหารม้าราชบุรี
กรมทหารม้านครราชสีมา
- กรมทหารช่างที่ ๒
กองพันทหารช่างที่ ๒
กองพันทหารสื่อสารที่ ๒
- กองพลที่ ๕

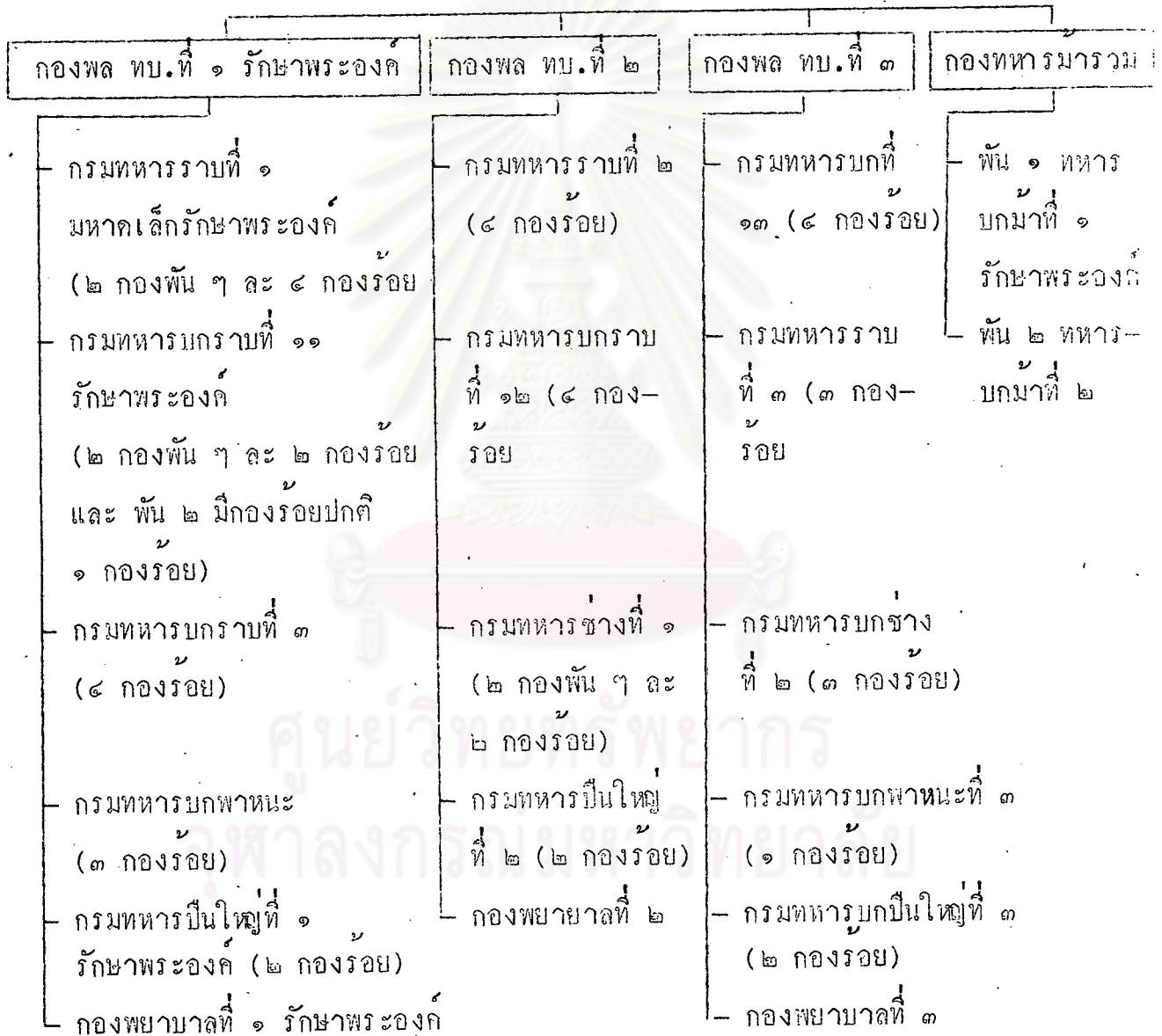
กรมทหารราบที่ ๕ (กองพันที่ ๑, ๒, ๓)
กรมทหารราบที่ ๑๕ (กองพันที่ ๑, ๒, ๓)
กรมทหารปืนใหญ่ที่ ๕ (กองพันที่ ๕, ๖ และกรมเสนารักษที่ ๕)
- กองพลที่ ๖ และ กองพลที่ ๗

กรมทหารราบที่ ๖
กรมทหารราบที่ ๑๖
กรมทหารราบที่ ๗
กรมทหารราบที่ ๘
กรมทหารราบที่ ๖
กรมทหารปืนใหญ่ที่ ๗
กรมทหารปืนใหญ่ที่ ๗
กรมเสนารักษที่ ๖

แผนภูมิที่ ๗

การจัดรูปกองทัพน้อยทหารบกที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๕๗

กองบัญชาการกองทัพบก

ที่มา : กระทรวงกลาโหม, วันกองทัพบก ๑๕ มกราคม ๒๑๓๕ - ๑๕ มกราคม ๒๔๕๗, (พระนคร : โรงพิมพ์เคอิลเมด, ๒๔๕๗) ไม่ปรากฏหนา.

ลักษณะการจักกองทัพใน พ.ศ. ๒๔๗๐ ตามแผนภูมิที่ ๖ หากนำไปเปรียบเทียบกับกรจักรูปกองทัพน้อยในแผนภูมิที่ ๗ จะเห็นได้ว่ามีลักษณะบางประการที่แตกต่างกันออกไป คือ กองทัพแบบเดิมจัดเป็นกองทัพผสม^๑ โดยรวมเอากรมทหารช่างและกรมทหารม้า (กรมทหารพราน) ไว้ในกองพลเดียวกัน แต่กองทัพตามรูปใหม่จักแยกเอาทหารแต่ละประเภทออกมาเป็นหน่วยต่างหาก พร้อมทั้งมีการเพิ่มกองพันทหารสื่อสารขึ้นในกรมทหารช่างอีกด้วย

กานการปกครองกองทัพ มีการเปลี่ยนแปลงให้แม่ทัพทำหน้าที่เป็นแม่ทัพและบัญชาการกองพลในสังกัดของผู้อื่น ๑ กองพล มาเป็นให้มีผู้บัญชาการกองพลครบทุกกอง โดยจัดให้ผู้บัญชาการกองพลที่ถูกรวมตัวเข้ากับกองพลอื่น ๆ มาบังคับบัญชากองพลที่ยังขาดผู้บัญชาการอยู่ ส่วนแม่ทัพให้ทำหน้าที่บังคับบัญชากองทัพน้อยแต่อย่างเดียว เพื่อให้การปกครองกองทัพเป็นไปอย่างอิสระคล่องตัวเต็มที่

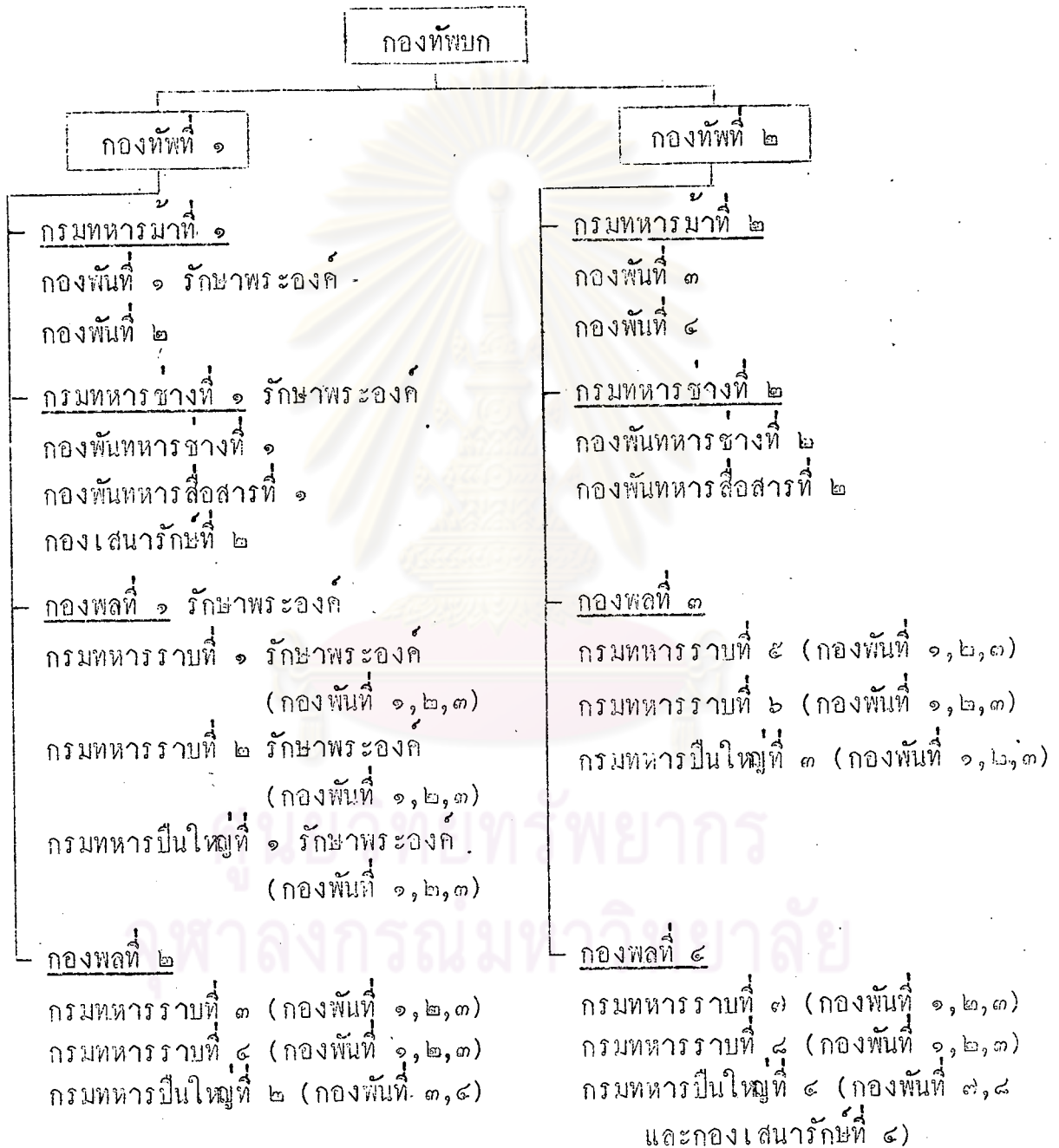
โครงสร้างกองทัพแบบนี้ทดลองปฏิบัติได้เพียงปีเดียว ในตอนปลาย พ.ศ. ๒๔๗๐ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ได้ทรงปรับปรุงรูปการจักกองทัพอีกครั้งหนึ่ง ทรงลดจำนวนกองพลในแต่ละกองทัพน้อยให้ลดลงเหลือกองทัพละ ๒ กองพล และเปลี่ยนการเรียกนาม "กองทัพน้อย" มาเป็น "กองทัพ" ดังปรากฏในแผนภูมิที่ ๘

^๑ในหนังสือตำรายุทธศาสตร์ ของกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๔๗๐ อธิบายไว้ว่า หน่วยผสม คือ หน่วยที่มีทหารมากกว่า ๑ เหล่า ผสมกัน พร้อมหน่วยบำรุงประจำตามสมควร ตามปกติหน่วยผสมที่เล็กที่สุดและมีอัตราแน่นอน คือ กองพลหรือกองพลใหญ่ กองพลผสมส่วนใหญ่จะมีทหารราบหรือทหารม้า หน่วยใดหน่วยหนึ่งเป็นหลัก และมีทหารเหล่าหรือชนิดอื่นเป็นผู้ช่วยตามส่วน เช่น กองพลใหญ่ทหารราบ มีทหารปืนใหญ่ ทหารม้า ทหารช่าง ทหารอากาศ ฯลฯ เข้ามารวมด้วย และมีหน่วยบำรุงกำลังพอสมควร

กรมยุทธการทหารบก, ตำรายุทธศาสตร์ (พระนคร : กรมยุทธการทหารบก, ๒๔๗๐), หน้า ๑๕๗ - ๑๕๘.

แผนภูมิที่ ๘

การจัดราชการกองทัพบก พ.ศ. ๒๔๗๑

ที่มา : กจร. ร.๗, ก.๑/๒๒, คำสั่งเสนาศึกษากระทรวงกลาโหม สำหรับ นายทหารชั้นสัญญาบัตร "เรื่องให้ดำเนินการเขารูปการจัดกองทัพ ต่อจากคำสั่งของเสนาศึกษา ฉบับลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๔๗๐."

ผลของการจัดรูปโครงสร้างกองทัพ พ.ศ. ๒๔๗๐ - ๒๔๗๑

๑. พิจารณาในแง่ความเหมาะสมกับสถานการณ์ของประเทศ จากการศึกษารูปโครงสร้างกองทัพทั้งสองครั้ง จะเห็นได้ว่า การจัดครั้งหลังสามารถลดจำนวนทหารลงได้มากกว่าการจัดกองทัพครั้งแรก จากเดิมมี ๖ กองพล ลดเหลือเพียง ๔ กองพล ซึ่งเมื่อจัดแบ่งกรมกองทหารใหม่เรียบร้อยแล้ว ปรากฏว่าแต่ละกองทัพในกองพลต่าง ๆ ถูกลดกำลังลงไม่ต่ำกว่า ๑ กองร้อย ลักษณะเช่นนี้หากพิจารณาโดยทั่วไป กล่าวได้ว่า เป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าจะนำไปสู่การอ่อนกำลังลงของกองทัพ เพราะคนเป็นกำลังที่สำคัญยิ่งของกองทัพ ถึงแม้จะมีอาวุธดีเพียงใด แต่หากขาดคนใช้ อาวุธนั้นก็ไร้ค่าทางการรบ อย่างไรก็ตาม ภัยที่อาจมีข้อแย้งได้ว่า หากเกิดสงครามจริง ๆ รัฐบาลอาจแก้ปัญหาการขาดคนโดยระดมเรียกกองหนุนเข้าประจำการได้ แต่ในอีกแง่หนึ่งหากพิจารณาเปรียบเทียบผลแห่งการสู้รบระหว่างกองทัพที่มีจำนวนทหารประจำการกับกองทัพที่มีจำนวนทหารที่ระดมมาจากกองหนุน ในขนาดกองทัพที่เท่า ๆ กัน ผลได้ย่อมแตกต่างกันอย่างแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านประสิทธิภาพการใช้อาวุธและยุทธวิธี เนื่องจากหน่วยทหารที่อยู่ประจำการมาตลอด ย่อมมีความเชี่ยวชาญมากกว่าทหารกองหนุนซึ่งว่างการฝึกไปเป็นเวลานาน

อย่างไรก็ตาม กรณีข้อโต้แย้งดังกล่าวก็ไม่อาจนำมาวินิจฉัยลงความเห็นได้ในทุกกรณีไป เนื่องจากจะต้องคำนึงถึงปัจจัยทางยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในแต่ละสมัยประกอบกันด้วย / สำหรับในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ ในทัศนะของนักการทหารถือกันว่าอำนาจของกองทัพมิได้ขึ้นอยู่กับกำลังคนแต่ประการเดียว หากยังขึ้นอยู่กับการจัดระเบียบกองทัพที่

กิจช. ร.๗ ค.๑๑/๑๗, หนังสือที่ ๑๗/๕๕๕ นายพลเอกหม่อมเจ้าวรเดช
กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๔๗๑.

เหมาะสม การมีอาวุชยุทธโศปกรณทันสมัยและเพียงพอสำหรับความต้องการของกองทัพ
ต้องรู้จักนำอาวุธแต่ละประเภทมาใช้ให้เหมาะสมกับยุทธวิธี^๑ และที่สำคัญ การจัด
กองทัพสมัยใหม่ต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่นที่มีผลสำคัญต่อการเสริมสร้างอำนาจ อันได้แก่
ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ เพราะฐานะทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วย
ส่งเสริมความอุดมสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและสร้างขวัญกำลังใจของกองทัพให้ได้อยู่เสมอ
แต่รัฐบาลก็ต้องคำนึงถึงอยู่เสมอว่า การใช้จ่ายทางทหารนั้นจะต้องเหมาะสมกับขีด
ความสามารถทางเศรษฐกิจของประเทศ ถ้ารัฐบาลใช้จ่ายเงินไปเพื่อการทหาร
เกินกว่าขีดความสามารถทางเศรษฐกิจของประเทศจะทนรับได้ ความยุ่งยากย่อมเกิด
ขึ้นอย่างแน่นอน เพราะการใช้จ่ายทางทหารนั้นเป็นการใช้จ่ายที่สิ้นเปลืองเสียเปล่า
ไม่ก่อผลดีทางเศรษฐกิจในระยะยาว^๒

สำหรับสถานการณ์ทั่วไปทางเศรษฐกิจของประเทศไทยขณะนั้น เป็นที่ทราบ
กันอยู่แล้วว่า ปัญหาสำคัญที่รัฐบาลประสบอยู่คือ ความขาดแคลนทางการเงิน
ตลอดระยะเวลา ๓ ปีนี้ตั้งแต่เปลี่ยนรัชกาลเป็นต้นมา ถึงแม้ว่ากระทรวงกลาโหม
ได้คัดทอนรายจ่ายลงหลายรายการแล้ว แต่ยังไม่ประสบปัญหาการเงินสำหรับจัดซื้อ
หาอาวุธยุทธภัณฑ์ทันสมัยสำหรับกองทัพ ทำให้ทหารไม่ได้รับการฝึกฝนการใช้อาวุธ
ใหม่ ๆ เท่าที่ควร สภาพเช่นนี้หากปล่อยให้เป็นอย่างต่อไป โดยไม่เร่งพิจารณาแก้ไข
ก็จะยิ่งทำให้ประสิทธิภาพของกองทัพลดลงเรื่อย ๆ เพราะการมีแต่กำลังคนแต่ขาด
ประสิทธิภาพด้านอาวุธ ย่อมไม่ไฉฉาทางการรบเท่าที่ควร ผู้มีกองทัพขนาดย่อมแต่มี

^๑ กรมยุทธการทหารบก, กระทรวงกลาโหม, ตำรายุทธศาสตร์, (พระนคร : กรมยุทธนาธิการทหารบก, ๒๔๗๐), หน้า ๑๓๕ - ๑๓๖.

^๒ กรมพล ทองธรรมชาติ, การเมืองระหว่างประเทศ (พระนคร : แพรพิทยา, ๒๕๑๔), หน้า ๑๕๗.

ความสามารถสูงในยุทธวิธีจะดีกว่า ทั้งนี้จึงไม่มีความจำเป็นอย่างไรที่กระทรวงกลาโหม จะยังคงยึดมั่นในนโยบายรักษากำลังรบที่แท้จริงไว้ แล้วทำการตัดทอนราชการส่วนอื่น ๆ ซึ่งโดยความจริงก็ได้ตัดทอนลงอย่างมากที่สุดแล้ว การตัดสินใจลดจำนวนพลรบบางส่วนลง เพื่อตัดรายจ่ายประเภทเบี้ยเลี้ยงเงินเดือนและค่าใส่หุ่ยสำหรับทหารที่น้อยลง นับเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่งต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ

๒. พิจารณาในแง่ของยุทธศาสตร์และยุทธวิธี จะเห็นได้ว่าลักษณะการจัดรูปกองทัพมุ่งคำนึงถึงผลไต่ทางการรบอย่างยิ่ง ทั้งนี้โดยวัดจากเกณฑ์การจัดกำลังรบที่ดี ตามตำรายุทธศาสตร์ทหารบกในสมัยนั้น ๓ ประการ กล่าวคือ^๑

ก. ต้องให้แม่ทัพมีอำนาจเหนือกิจการทั้งปวง มีอำนาจบังคับบัญชาผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทุกคนตามแนวทางยุทธการโดยสิทธิ์ขาดและแน่นอน

ข. ต้องให้ความสะดวกแก่การบังคับบัญชาและใช้กำลังทหารในทางยุทธคือ จัดให้มีหน่วยกรมกองทหารที่มีกำลังพอเหมาะแก่ความต้องการของยุทธวิธี มีส่วนประกอบเป็นจำนวนหน่วยไม่มากหรือน้อยเกินไป มีอาวุธและเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทัดสมัย และต้องจัดการให้ทหารได้รับการฝึกฝนใช้อาวุธโดยเฉพาะเหล่าอย่างชำนาญ

ค. ต้องจัดระเบียบให้ความสะดวกแก่การบำรุง เช่น จัดให้มีหน่วยส่งกำลัง หน่วยสื่อสาร หน่วยพยาบาล เป็นต้น

เมื่อนำหลักการนี้มาพิจารณาถึงรูปการจึกกองทัพของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต จะเห็นได้ว่า พระองค์ได้ทรงยึดแนวทางหลักนี้ทุกประการ ด้วยทรงปรับปรุงการปกครองกองทัพโดยให้แม่ทัพมีอำนาจหน้าที่ลอบถ้ว ทำหน้าที่

^๑กรมยุทธการทหารบก, ตำรายุทธศาสตร์, หน้า ๑๓๐ - ๑๓๑.

ปกครองกองทัพทั้งหมดโดยสิทธิ์ขาดคงไถ่แล้ว

สำหรับด้านการจัดการกองทหารให้เหมาะสมแก่ความต้องการของยุทธวิธี จากการศึกษาถึงทิศทางการทหารภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ จะเห็นได้ว่าแนว ยุทธวิธีได้เปลี่ยนไปจากการรบสมัยก่อนสงครามมาก คือ นิยมการรบแบบแถวขยายมากกว่าแถวชิด มีการปรับปรุงอาวุธทันสมัยให้มีประสิทธิภาพร้ายแรงขึ้น เช่น เปลี่ยนการใช้ปืนเล็กยาวธรรมดาเป็นปืนกล มีการใช้รถถัง รถรบ และเครื่องบินเข้ารุกโจมตี ตลอดจนรู้จักคิดแปลงสร้างเครื่องมือสื่อสารสำหรับส่งข่าวติดต่อไต่สวนเร็วขึ้น เช่น โทรเลข โทรศัพท์ และการส่งวิทยุ เป็นต้น ลักษณะเช่นนี้ ทำให้ความสำคัญของการที่ทหารจำนวนมากลดลง เปลี่ยนไปเน้นส่งเสริมความร้ายแรงของอาวุธมากขึ้น จากตัวอย่างการรบในสงครามโลกครั้งที่ ๑ ปรากฏว่าจำนวนลูกแถวของกองร้อยทหารราบ ซึ่งเคยถือหลักว่าควรมีจำนวน ๒๕๐ คน กลับนิยมลดจำนวนลงเหลือเพียง ๑๕๐ คน เท่านั้น และผลที่ปรากฏจากการรบยังเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า คุณภาพการสู้รบของกองร้อยแบบใหม่มีไต่ลดลงจากเดิมเลย ซ้ำยังมีอำนาจร้ายแรงไปยิ่งกว่ากองร้อยแบบเดิมเสียอีก^๑ เหตุผลดังกล่าวนี้ นอกจากจะเนื่องมาจากการรู้จักนำอาวุธร้ายแรงมาใช้แทนกำลังคนแล้ว ยังเป็นผลมาจากแนวการจัดยุทธวิธีสมัยใหม่ ซึ่งมุ่งจัดให้กองทหารแต่ละประเภท แยกย้ายปฏิบัติหน้าที่ของตนเป็นอิสระ ตามลักษณะการรบแบบแถวขยาย เพราะการรบสมัยนี้มีไต่แต่การต่อสู้ยกกำลังทหารราบ หรือทหารปืนใหญ่อย่างเดียว หากยังมีกลยุทธ์ซับซ้อน เช่น การก่อวินาศกรรม การโจมตีสกัดกั้นกำลัง การใช้ปืนใหญ่ยิงให้ข้าศึกชะงักการรุก และการใช้เครื่องบินเข้าโจมตีเปิดทางให้ทหารราบเข้าทำการ เป็นต้น ซึ่งจะต้องใช้

^๑กรมยุทธการทหารบก, การยุทธ์ทางศาสตร์, หน้า ๑๕๒.

ทหารประเภทต่าง ๆ เข้าทำการเป็นพวก ๆ ไป ดังนั้น ทหารแต่ละหน่วยจึงต้อง
ได้รับการฝึกฝนเฉพาะตัว หรือเฉพาะกลุ่มเป็นพิเศษ ให้เข้าใจถึงยุทธวิธี และมี
ความชำนาญอย่างแท้จริง เพื่อการรบจะได้สัมฤทธิ์ผลมากที่สุด

กวยหลักยุทธวิธีกังกลาว จะเห็นได้ว่า กระบวนการใหม่ได้คำนึงถึง
หลักการนี้โดยจัดแยกหน่วยทหารมา ทหารช่าง ออกมาตั้งเป็นพวกหนึ่งต่างหาก
ส่วนทหารราบและทหารปืนใหญ่ ซึ่งต้องทำการรบร่วมกันอยู่นั้น ยังคงให้รวมอยู่ใน
กองพลเดียวกัน ทำให้สะดวกในการควบคุมบังคับบัญชา และการฝึกหัด เพราะ
สามารถรวมอาวุธมาไว้เป็นหมวดหมู่หมุนเวียนผลัดกันใช้ เป็นการช่วยแก้ไขปัญหา
การขาดแคลนอาวุธได้อย่างดี

นอกจากนี้ การการจัดบำรุงกำลังยังจัดให้มีกองทหารพาหนะ กองทหาร
สื่อสาร หน่วยพยาบาล เป็นส่วนอย่างครบถ้วน

กล่าวโดยสรุป การจัดปรับปรุงกองทัพครั้งนี้ ถ้าพิจารณาอย่างถ่องแท้จะ
เห็นได้ว่าเป็นการจัดที่มุ่งคำนึงถึงผลได้ทั้งทางยุทธวิธี และให้สอดคล้องกับสภาพทาง
เศรษฐกิจของประเทศควบคู่กันไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้ประเทศมีกองทัพที่เหมาะสม
และมีประสิทธิภาพทันสมัยขึ้นตามยุทธวิธีสมัยใหม่ ถึงแม้ว่าจะเป็นภาวะขาดแคลน
เงิน ก็มีให้หมายความว่าคุณภาพของกองทัพจะถูกละเลย หรือลดน้อยเสื่อมโทรมลงอย่าง
ที่คนทั่วไปคาดคิด ผลเสียที่ไม่อาจปฏิเสธได้มีเพียงประการเดียว คือ ไม่อาจขยาย
ขนาดแสนยานุภาพของกองทัพให้ยิ่งใหญ่ขึ้นอย่างเต็มที่เท่าที่ตนเอง

การจักรวรรดิกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๔๗๑ - ๒๔๗๓

การเปลี่ยนเสนาบดีกระทรวงกลาโหม

ตอนปลาย พ.ศ. ๒๔๗๐ ได้มีการจัดเตรียมการเปลี่ยนตัวเสนาบดี
กระทรวงกลาโหมอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากเจ้าฟ้ากรมขุนลพบุรีราเมศวร์ เสนาบดี
กระทรวงมหาดไทย ทรงลาออกจากราชการ ในขณะที่งานทางกระทรวงมหาดไทย

กำลังมุ่งอยากสืบสมเจจนถึงกับต้องนำปัญหาการเลือกตัวเสนาบดีคนใหม่เข้าประชุมปรึกษา
 ในคณะอภิรัฐมนตรีสภา ในที่สุดที่ประชุมก็เห็นชอบกับข้อเสนอของสมเด็จพระเจ้า
 คำรงราชานุภาพ ที่เสนอว่า ผู้ที่เหมาะสมที่สุดในภาวะเช่นนี้ คือ สมเด็จพระเจ้า
 กรมพระนครสวรรค์วรพินิต พระองค์เกี่ยวเท่านั้น ดังนั้นตำแหน่งเสนาบดีกระทรวง
 กลาโหมจึงว่างลง และสมเด็จพระเจ้าคำรงราชานุภาพกรมพระนครสวรรค์วรพินิตได้ทรงกราบบังคมทูล
 เสนอความเห็น ว่า ผู้ที่เหมาะสมกับตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงกลาโหมมากที่สุด คือ
 นายพลเอกหม่อมเจ้าวรเดช เสนาธิการทหารบก ทั้งนี้ไม่ว่าจะพิจารณาถึงความ
 เหมาะสมโดยตำแหน่ง หรือด้านประสบการณ์การทำงาน ทรงเห็นว่า นายพลเอก
 หม่อมเจ้าวรเดช เป็นผู้ที่มีความสามารถวางแผนในการจัดการราชการต่าง ๆ กับ
 พระองค์มาอย่างใกล้ชิดจนรู้และเข้าใจในงานต่าง ๆ เป็นอย่างดี เหมาะสมที่จะ
 รับช่วงงานบริหารราชการกระทรวงต่อจากเสนาบดีใกล้เคียงกว่าบุคคลอื่น^๑ พระบาท
 สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริเห็นชอบด้วย จึงทรงมีพระบรมราช
 โองการประกาศแต่งตั้งให้ นายพลเอกหม่อมเจ้าวรเดช ดำรงตำแหน่งเสนาบดี
 กระทรวงกลาโหม นับตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๑ เป็นต้นไป

แนวทางการบริหารราชการสมัยนายพลเอกหม่อมเจ้าวรเดช (พ.ศ. ๒๔๗๑ - ๒๔๗๓)

ระยะที่นายพลเอกหม่อมเจ้าวรเดช^๒ ทรงเข้ามาบริหารงานกระทรวง
 กลาโหม ต่อจากสมเด็จพระเจ้าคำรงราชานุภาพกรมพระนครสวรรค์วรพินิตนั้น เป็นระยะที่งานราชการ

^๑ กษ. ร.๗ ก.๒/๒๑, สำเนาที่ ๘๐๘๗ หนังสือที่ ๓๕/๒๑๕๕๘ สมเด็จพระ
 เจ้าคำรงราชานุภาพกรมพระนครสวรรค์วรพินิต กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
 ลงวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๔๗๐.

^๒ นายพลเอกหม่อมเจ้าวรเดช ทรงได้รับเลื่อนเป็น พระองค์เจ้า
 เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๒.

ในกระทรวงกลาโหมเริ่ม เข้ารูปร่างเป็นระเบียบคงตัวแล้วทั้งฝ่ายราชการกองกลางและฝ่ายกองทัพ ดังนั้นแนวทางการบริหารราชการของพระองค์ในระยะแรกจึงทรงมุ่งไปในด้านการพัฒนาคุณภาพของบุคลากร เป็นสำคัญ ผลงานสำคัญชิ้นแรกที่ปรากฏหลักฐานอยู่คือ การกรรมาชั่งกมทุลเสนอขึ้นที่การจับอาวุธวินัยทหารให้เข้มแข็งขึ้น ซึ่งมีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

ประการแรก ทรงเห็นว่าสภาพจิตใจและทัศนคติของทหารที่มีต่ออาชีพของตนค่อนข้างจะเสื่อมโทรมลง เพราะทหารขาดคุณสมบัติพื้นฐานเกี่ยวกับความเคร่งครัดในระเบียบวินัย และพัฒนาการด้านจิตใจ ทำให้ขาดความกระตือรือร้นและความภาคภูมิใจในอาชีพทหาร อันเป็นการลดคุณค่าของทหารลง ดังนั้นจึงควรเร่งพัฒนาเพื่อกระตุ้นให้ทหารเกิดความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพ มีความซื่อสัตย์ มีศีลธรรม และกระตือรือร้นต่อการทำงานอย่างแท้จริง โดยไม่มุ่งหวังแต่จุดหมายในการรับเงินเดือนอย่างเดียว

ประการต่อมา ได้เสนอแนะถึงหลักการพิจารณาเลือกบุคคลเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้บริหารหรือหัวหน้าระดับสูงว่า ควรพิจารณาบุคคลที่ได้รับการยกย่องนับถือจากผู้น้อย และควรคำนึงถึงคุณลักษณะความสามารถในการบริหารงานอย่างแท้จริง ครั้นเมื่อพิจารณาเลือกผู้ใดเข้ามาดำรงตำแหน่งแล้ว สิ่งสำคัญที่ทรงเห็นว่าจะช่วยให้งานก้าวหน้าไปไต่ควยดี ก็คือ การมอบอำนาจและความเป็นอิสระภายในขอบเขตการบังคับบัญชาของผู้นั้นอย่างเต็มที่ ตลอดจนให้มีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งหัวหน้าระดับรองลงไปไต่ควย เพื่อผลประโยชน์ในการปกครอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปกจช. ร.๗ ก.๑/๒๒, เบ็ดเสร็จกระทรวงกลาโหม เรื่องบันทึกจัด
บำรุงวินัยและอบรมทหารบก ของ นายพลเอกหม่อมเจ้าบวรเดช, มิถุนายน ๒๔๗๑.

ขอแนะนำประการสุดท้าย กล่าวถึงการสนับสนุนให้ทหารเกิดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ ความชำนาญในหน้าที่ของตนให้มากยิ่งขึ้น โดยการเปิดโอกาสให้ทหารทั้งชั้นผู้น้อย และนายทหารระดับกลาง มีโอกาสเลื่อนขั้นตำแหน่งอย่างยุติธรรม ควบวิธีจัดการสอบแข่งขัน ไม่จำกัดว่าเป็นผู้ได้รับการศึกษาจากในหรือนอกประเทศ เมื่อนานการสอบคัดเลือกแล้วควรได้รับการพิจารณาแต่งตั้งตำแหน่งในระยะเวลาที่เหมาะสม โดยถือเกณฑ์พิจารณาจากความเหมาะสม ความสามารถ และคุณภาพของตัวบุคคล ไม่ใช่ถือเอาความสนิทสนมส่วนตัว เป็นสำคัญ

นอกจากนี้ นายพลเอกหม่อมเจ้าวรเดช ยังทรงย้ำถึงการพิจารณาถึงการให้สวัสดิการแก่ทหาร โดยการพิจารณาถึงขีดจำกัดความสามารถของร่างกายและสุขภาพที่เหมาะสมอีกด้วย

จากสาระสำคัญของบันทึกฉบับนี้ แสดงให้เห็นถึงแนวความคิดในการมุ่งทุนบำรุงและเสริมสร้างความสามารถ ตลอดจนโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานของทหารอย่างเด่นชัด ความคิดในการวางรากฐานการพัฒนาทางค่านิยมที่ค้ำเก้ทหาร นับเป็นเรื่องสำคัญมากที่เกี่ยว เพราะการสร้างความรู้สึกร่วมกัน มีศีลธรรม-จรรยา มีระเบียบวินัย และมีจิตใจวิญญูณของการเป็นทหารที่ดี (Esprit de Corps) จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทหารเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในเกียรติ หน้าที่ ชื่อเสียง และอาชีพของตน ความรู้สึกนี้เมื่อถูกนำมาประกอบกับการฝึกฝนทางกาย ความมีระเบียบวินัย และความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ ย่อมทำให้ทหารบรรลุถึงจุดสุดยอดแห่งการฝึกอบรมที่เกิดผลอย่างแท้จริง เมื่อถึงขั้นนี้ทหารจะสามารถทำการใดด้วยความรู้สึกรับผิดชอบไม่เกิดความเบื่อหน่ายหรือย่อท้อใจ

กรมยุทธการทหารบก, "ความมุ่งหมายในการฝึกอบรมทหาร"
 คำรายทฤษฎศาสตร์, หน้า ๑๗๔ - ๑๗๕.

ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อทหารได้รับการสนับสนุนให้มีโอกาสก้าวไปสู่ความก้าวหน้าในอาชีพ หน้าที่การงานอย่างถูกต้องและยุติธรรม มีสวัสดิการดีพร้อม เป็นที่แน่นอนว่า ผลที่ได้รับในบั้นปลาย ย่อมหมายถึงการมีกองกำลังที่เข้มแข็งเกรียงไกรมากที่เดียว

ด้วยเหตุนี้ จึงปรากฏว่า ทันทีที่บันทึกนี้ถูกเสนอขึ้นไป พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพอพระทัยมาก ทรงมีพระราชกระแสตอบพระราชมารดา พระบรมราชานุญาตให้จัดดำเนินการได้ในทันที โดยไม่ต้องนำเสนอในที่ประชุมสภาป้องกันพระราชอาณาจักร กัง เช่นขอราชการสำคัญอื่น ๆ ทั้งนี้ทรงมีข้อแม้เพียงประการเดียวว่า ก่อนที่จะลงมือดำเนินการควรมีรายงานกราบบังคมทูลชี้แจงถึงข้อแตกต่าง ๆ เสียก่อน

นอกจากนโยบายการปรับปรุงสมรรถภาพกำลังคนดังกล่าวแล้ว นายพลเอกหม่อมเจ้าวรเดช ยังทรงพยายามเปลี่ยนแนวนโยบายจากหลักการเดิมของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ซึ่งมุ่ง "...ทำการให้สิ้นเปลืองน้อยลง..." มาเป็น การทุนบำรุงกิจการทหารโดยอาศัยเงินเป็นปัจจัยสำคัญ ด้วยทรงเห็นว่าตลอดระยะเวลา ๓ ปีที่ผ่านมา ปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อความเจริญก้าวหน้าของกองทัพบก คือ ปัญหาเรื่องเงิน กองทัพไม่สามารถจัดซื้อหาอาวุธทันสมัยได้ตามความต้องการ ทั้งทางด้านการทหารก็ได้รับเงินเดือนน้อยไม่เพียงพอแก่การเลี้ยงชีพ ทำให้เกิดการเสื่อมความนิยมในอาชีพทหาร อันอาจเป็นเหตุนำไปสู่ปัญหาความเสื่อมโทรมของกองทัพได้

ดังนั้น เมื่อรัฐบาลกำลังจัดเตรียมการจักรวรรงบประมาณสำหรับ พ.ศ. ๒๔๗๒ ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๑ นายพลเอกหม่อมเจ้าวรเดช ได้ทรงกราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุญาตเพิ่มเงินงบประมาณขึ้นให้ถึงเกณฑ์วงเงินร้อยละ ๒๕ ของงบประมาณรายได้ ตามที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเคยตกลง

ไว้กับสภาการคลัง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ ว่า ถึงแม้กระทรวงการทหารทั้งสองจะได้อรับเงินงบประมาณตรงตัวแบบเหมาะก็ตาม แต่หากรัฐบาลมีรายได้เพิ่มขึ้น ก็ควรเพิ่มงบประมาณให้อีกได้ โดยยึดหลักไม่ให้เกินวงเงินร้อยละ ๒๕ ของงบประมาณรายได้แผ่นดิน และทรงอ้างเหตุผลว่า จะได้นำเงินส่วนเพิ่มนี้ไปจัดซื้ออาวุธทันสมัยตลอดจนพัฒนากองทัพให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ความแผนการป้องกันประเทศซึ่งจะไ้กราบบังคมทูลต่อไปภายหลังจากการได้รับอนุมัติให้เพิ่มเงินงบประมาณเรียบร้อยแล้ว

นอกจากการขอเพิ่มงบประมาณประจำปี นายพลเอกหม่อมเจ้าบวร เกษยังไ้กราบบังคมทูลขอเพิ่มอัตราเงินเดือนนายทหาร ซึ่งแม้ว่าจะไม่ได้รับการเห็นชอบจากอภิรัฐมนตรีสภา อันเป็นสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน จนประสมความล้มเหลวในที่สุดก็ตาม แต่พระองค์ก็ไม่ทรงหยุดยั้ง ทรงพยายามจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยเข้ามาเพิ่มเติม และทรงส่งเสริมให้ทหารมีโอกาสก้าวหน้าทางการศึกษามากขึ้น นอกจากนี้ยังทรงแก้ไขระเบียบกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร และพระราชบัญญัติเบี้ยเลี้ยงชีพทหารนอกประจำการบางประการให้รัดกุม ตลอดจนทรงพยายามแก้ไขอัตราเบี้ยเลี้ยงเดินทางของทหาร ขยายระเบียบเงินเพิ่มพิเศษค่าวิชา และขยายกิจการก่อสร้างในกรมทหารให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

การดำเนินงานดังกล่าวของ นายพลเอกหม่อมเจ้าบวร เกษ แสดงให้เห็นชัดถึงเจตจำนงในการทูลบำรุงเพิ่มทุนผลประโยชน์ให้แก่ทหารเป็นพิเศษ ซึ่งแม้ว่าจะเป็นภารกิจสำหรับราชการทหาร แต่การกระทำของพระองค์ก็ก่อให้เกิดปัญหาขัดแย้งกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติในภายหลัง ทั้ง ๆ ที่การใช้จ่ายทั้งหมดอยู่ในวงเงิน

กจช. ร.๗ ค.๑๑/๑๗, หนังสือที่ ๑๘/๑๐๗๘๘ นายพลเอกหม่อมเจ้าบวร เกษ กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๑.

และสิทธิของงบประมาณเหมาทั้งหมด ความขัดแย้งระหว่างเสนาบดีกระทรวงทั้งสอง ทำให้รัฐบาลประสบความสำเร็จไม่บ่อย เพราะต่างฝ่ายต่างมีเหตุผลยืนยันถึงความถูกต้องของตนอย่างไม่ลดละ จนกระทั่งกลายเป็นลักษณะการลองผิดลองถูก และนำไปสู่ปัญหาพื้นฐานของความไม่พอใจของทหารที่มีต่อรัฐบาลในที่สุด

การขอเพิ่มงบประมาณประจำปี และการเพิ่มอัตราเงินเดือนนายทหาร พ.ศ. ๒๔๗๒

ภายหลังที่ นายพลเอกหม่อมเจ้าวรเดช ทรงเสนอบันทึกการจับอาวุธ วินัยทหารบกได้ไม่นานนัก พระองค์ก็ทรงกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเพิ่มเงินงบประมาณของทหารขึ้นให้เต็มตามอัตราร้อยละ ๒๕ ของเงินรายได้แผ่นดินตามมติของสภาการคลัง พร้อมทั้งทรงขอเพิ่มอัตราเงินเดือนนายทหาร โดยทรงอ้างเหตุผลว่า อัตราเงินเดือนที่กระทรวงกลาโหมถือจ่ายอยู่ เป็นอัตราที่กำหนดมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๖ ซึ่งเป็นอัตราที่ล้าสมัย และไม่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจที่กำลังตกต่ำ ทำให้ทหารเกิดความเดือดร้อนในการครองชีพ ไม่สามารถประหยัดเงินเพื่อเก็บสะสมไว้เลี้ยงชีพเมื่อออกจากราชการ ทั้งเงินเบี้ยเลี้ยงชีพที่ได้รับก็ย่อมลดลงตามส่วนของเงินเดือน ยิ่งไปกว่านั้นหากจะนำอัตราเงินเดือนทหารที่เป็นอยู่ไปเปรียบเทียบกับอัตราเงินเดือนข้าราชการพลเรือนซึ่งจัดปรับปรุงใหม่ ยิ่งทำให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างไม่เป็นธรรม เพราะอัตราเงินเดือนทหารต่ำกว่าของพลเรือนมาก ตัวอย่างเช่น เงินเดือนนายทหารยศร้อยเอก และ ยศร้อยโท ชั้น ๑ ใ้ได้รับเพียงประมาณครึ่งหนึ่งของอัตราเงินเดือนยศรองอำมาตย์เอกและรองอำมาตย์โทชั้นสูงสุด* (หรือหากจะสูงกว่าจำนวนครึ่งหนึ่งนั้นก็เพียงเล็กน้อย)

* เงินเดือนนายทหารยศร้อยเอก ชั้น ๑ ในขณะนั้นได้รับเพียง ๑๒๐ บาท ขณะที่รองอำมาตย์เอกได้รับเงินเดือนสูงสุด ๓๐๐ บาท.

ลักษณะเช่นนี้ นายพลเอกหม่อมเจ้าบรมวงศ์เธอทรงเห็นว่า จะเป็นเหตุให้ทหารเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจและไม่พอใจขึ้นได้

นอกจากนี้ นายพลเอกหม่อมเจ้าบรมวงศ์เธอ ยังทรงพยายามชี้แจงว่า อัตรากำลังเดือนทหารค่าเช่นนี้ มีผลเสียไปถึงการเสื่อมความนิยมในการรับราชการทหารในหมู่ประชาชนด้วย เพราะจากการที่กระทรวงกลาโหมทำการปลดนายทหารออกจากประจำการเป็นกองหนุนทุกปี และปลดออกจำนวนมากในคราวอุทกภัย ทั้งยังมีระเบียบจะปลดนายทหารทุกชั้นยศออกเป็นกองหนุนทุกปีก็ไปนั้น ก็เป็นเหตุให้คนทั่วไปไม่แน่ใจในความมั่นคงของอาชีพทหารอยู่แล้ว เมื่อพิจารณาค่าเงินผลประโยชน์ตอบแทนค่าเงินเดือน ก็ยังไม่พอเพียงกับความคงการ ทำให้ประชาชนยิ่งเสื่อมความนิยมลง ก็จึงเห็นได้จากจำนวนคนสมัครเข้าเรียนในโรงเรียนนายร้อยซึ่งลดจำนวนลงจนไม่เพียงพอแก่ความต้องการ^๒

ด้วยเหตุผลดังกล่าว นายพลเอกหม่อมเจ้าบรมวงศ์เธอเห็นว่า สมควรที่จะปรับปรุงขยายอัตรากำลังเดือนนายทหารเสียใหม่ โดยกราบบังคมทูลขอเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๒ เป็นต้นไป แต่ครั้งนี้หากหลักการต่าง ๆ ยังไม่เป็นที่พอใจของทางรัฐบาล กระทรวงกลาโหมจะขอเลื่อนไปดำเนินการปรับปรุงอย่างเป็นทางการ ใน พ.ศ. ๒๔๗๓ แต่เพื่อให้เป็นที่เสมอภาคกับฝ่ายพลเรือน กระทรวงกลาโหมก็ขอจัดการเพิ่มอัตรากำลังเดือนนายทหารบางส่วนไปก่อน ใน พ.ศ. ๒๔๗๒ ด้วยเงิน

กจช. ร.๗ ก.๑๑/๑๗, หนังสือที่ ๑๘/๑๐๗๕๘ นายพลเอกหม่อมเจ้าบรมวงศ์เธอ กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๑.

^๒ เรื่องเดียวกัน.

งบประมาณที่มีอยู่ หอเป็นแนวทางให้ทหารไค้เห็นว่าจะมีหวังไค้เพิ่มขึ้นเต็มอัตราใหม่ไค้ไป

ขอเสนอของ นายพลเอกหม่อมเจ้าวรเกษ ฎุกนำเข้าประชุมปรึกษาในอภิรัฐมนตรีสภา เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๔๗๑ ซึ่งก่อให้เกิดความหนักใจแก่รัฐบาลเป็นอย่างมาก เพราะการยินยอมตามคำขอของกระทรวงกลาโหม ย่อมหมายถึงจำนวนรายจ่ายที่รัฐบาลจะต้องจ่ายเพิ่มขึ้นอีกประมาณ ๕ ล้านบาท^๑ ยิ่งไปกว่านั้นยังต้องเผชิญกับค่าใช้จ่ายในการร้องขอเพิ่มเงินเดือนจากข้าราชการกระทรวงทหารเรือ ตำรวจนกรบาล ตำรวจภูธร ซึ่งใช้อัตราเดียวกับทหารบก ตลอดจนต้องรับพิจารณาอัตราเงินเดือนของข้าราชการกรมการอำเภอ สังกัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งไม่เคยไค้รับการพิจารณาเปลี่ยนแปลงเงินเดือนมากกว่า ๓๐ ปีแล้วควย กรณีเช่นนี้ยังจะทำให้ฐานะการเงินของประเทศซึ่งกำลังจะกระเตื้องขึ้นกลับทรุดหนักลงไป และอาจถึงขั้นวิกฤตอีกไค้ไค้

ในขณะที่กระทรวงกลาโหมดำเนินเรื่องขอเพิ่มเงินงบประมาณอยู่นั้น ทางกระทรวงทหารเรือไค้ไค้กราบบังคมทูลขอเพิ่มเงินงบประมาณเช่นเดียวกัน ผลของการพิจารณาถึงเรื่องนี้ปรากฏว่า สมาชิกอภิรัฐมนตรีสภาส่วนใหญ่คัดอยู่ตามความเห็นของ

^๑ใน พ.ศ. ๒๔๗๑ ราชการฝ่ายป้องกันพระราชอาณาจักร (กระทรวงกลาโหม กระทรวงทหารเรือ และ กรมอากาศยาน) ไค้รับงบประมาณทั้งหมด ๒๑,๑๗๑,๐๐๐ บาท คิดเป็นอัตราร้อยละ ๒๑.๐๓ ของงบประมาณรายไค้แผ่นดินสำหรับ พ.ศ. ๒๔๗๒ รัฐบาลประมาณงบประมาณรายไค้แผ่นดินไว้ ๑๐๖,๔๓๘,๘๘๖ บาท ซึ่งหากจะจัดสรรเงินให้แก่ทหารถึงอัตราร้อยละ ๒๕ หมายความว่าต้องไค้งบประมาณแก่ทหารเป็นเงิน ๒๖,๖๐๘,๘๘๖.๕๐ บาท เพิ่มจากงบประมาณเหมาะอัตรากิมถึง ๕,๔๓๘,๘๘๕.๕๐ บาท

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ซึ่งไม่ทรงเห็นด้วย เนื่องจากการขอเพิ่มงบประมาณของกระทรวงทหารทั้งสองมีผลกระทบกระเทือนต่อฐานะการเงินของรัฐบาลอย่างสูง ทรงเห็นว่า รัฐบาลควรจะพักเรื่องการเพิ่มเงินงบประมาณไว้ก่อน คงพิจารณาเฉพาะกรณีการเพิ่มอัตราเงินเดือน ซึ่งทรงเห็นว่าม้อัตรายางชั้นไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์จริง^๑

การพิจารณากรณีการขอเพิ่มอัตราเงินเดือนนายทหาร

การพิจารณากรณีการขอเพิ่มเงินเดือนนายทหาร ในที่ประชุมอภิรัฐมนตรีสภา ครั้งที่ ๒๕/๒๔๗๑ เห็นได้ชัดว่า โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากอภิรัฐมนตรีน้อยมาก แม้แต่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต อภิรัฐมนตรีผู้ทรงดำรงตำแหน่งอุปนายกสภาป้องกันพระราชอาณาจักร และนายกองกรมการป้องกันสภาพระราชอาณาจักร ซึ่งน่าจะเป็นผู้สนับสนุนฝ่ายทหารมากที่สุด เพราะทรงเป็นอภิรัฐมนตรีผู้เดียวที่ทรงเกี่ยวข้องรับผิดชอบในกิจการทหารโดยตรง พระองค์กลับไม่ทรงเห็นด้วย ทรงชี้แจงว่า ในทัศนะของพระองค์เองเห็นว่า หากจะมีการพิจารณาเพิ่มอัตราเงินเดือนนายทหาร ควรจะเพิ่มให้แก่ผู้ที่ได้รับเงินเดือนต่ำกว่า ๒๐๐ บาท ลงมาเท่านั้น เพราะเท่าที่เป็นอยู่ นายทหารระดับนี้ได้รับความเดือดร้อน เงินเดือนไม่พอใช้และมีหนี้สินกันเป็นส่วนใหญ่ หากจะเปรียบเทียบกับประเทศฝรั่งเศส เงินเดือนนายทหารชั้นต่ำของไทยมีอัตราค่ามากกว่า สำหรับชั้นนายพันสูงกว่าฝรั่งเศสเล็กน้อย แต่ชั้นนายพลสูงกว่าฝรั่งเศสมาก ฉะนั้นทรงเห็นว่าไม่ควรให้มีการเพิ่มอัตราเงินเดือนอีก^๒

^๑ กจร. ร.๗ ค.๑๑/๑๗, รายงานการประชุมอภิรัฐมนตรีสภา ครั้งที่ ๒๕/๒๔๗๑, วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๔๗๑.

^๒ เรื่องเดียวกัน.

สำหรับในกรณีที่ นายพลเอกหม่อมเจ้าวรเดช ทรงอ้างว่า เงินเดือนของ ทหารกับพลเรือนต่างกันอันอาจทำให้ทหารเกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจนั้น สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงแย้งว่า จะนำมาเปรียบเทียบกันไม่ได้ เพราะหลักการพิจารณาเงินเดือนแตกต่างกัน ทหารมีหลักที่ชั้นยศ ส่วนพลเรือนมีหลักการให้เงินเดือนที่ตำแหน่ง^๑

การอภิปรายชี้แจงของอภิรัฐมนตรีพระองค์นี้ เป็นที่ยอมรับของสมาชิก พระองค์อื่น ๆ ทั้งหมด ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากการมองเห็นความยุ่งยากอันอาจเกิดขึ้น จากการแก้ไขอัตราเงินเดือนของหน่วยราชการอื่น ๆ ซึ่งใช้เกณฑ์เดียวกับฝ่ายทหาร ถึงใกล้กล่าวมาแล้ว ในที่สุดที่ประชุมได้ลงมติให้กระทรวงกลาโหมดูแลถวายบัญชีอัตราเงินเดือนขึ้นมาพิจารณาในอนุกรรมการป้องกันพระราชอาณาจักร^๒

บัญชีอัตราเงินเดือนที่ นายพลเอกหม่อมเจ้าวรเดช เสนอคือกระทรวง กลาโหมทรงเสนอขึ้นมาเมื่อมีอยู่ ๒ แบบ คือ^๓

ตารางที่ ๑ เป็นแผนกำหนดอัตราเงินเดือน กำหนดการเลื่อนขั้น ตลอด จนอายุปานกลางของนายทหารในยศและชั้นยศต่าง ๆ ซึ่งได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ว่า ควรใช้เมื่อนายทหารชั้นผู้น้อยเต็มอัตรา และการรับสมัครนักเรียนนายร้อยใ้ใช้อัตราที่ ต่อกการ

^๑ เรื่องเดียวกัน.

^๒ กจช. ร.ศ. ๑๑/๑๗, (สำเนา) รายงานการประชุมอภิรัฐมนตรีสภา ครั้งที่ ๒๘/๒๔๗๑, วันที่ ๒๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๑.

^๓ เรื่องเดียวกัน. โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก ค.

ตารางที่ ๒ เป็นแผนสำหรับภาวะที่นายทหารชั้นผู้น้อยยังขาดอัตราและ การรับสมัครเป็นนักเรียนนายร้อยก็ยังไม่เพียงพอ ฉะนั้นแผนการเลื่อนเงินเดือนนี้จึง กำหนดแบ่งชั้นไว้ให้มากเท่ากับเกณฑ์เลื่อนเป็นรายปี ตามอัตราของข้าราชการ พลเรือน โดยคาดว่า เมื่อโครงการต่าง ๆ เข้ารูปแล้ว จึงค่อย ๆ เปลี่ยนอัตรา เงินเดือนตามลำดับต่อไป

การกำหนดอัตราเงินเดือนดังกล่าว นายพลเอกหม่อมเจ้าวรเดช ทรง ชี้แจงว่า โดยยึดถือตามอัตราเงินเดือนข้าราชการชั้นสูงเป็นเกณฑ์ โดยกำหนดยศและ แบ่งชั้นให้มากกว่าเดิม ส่วนการที่กำหนดอัตราเลื่อนเป็นชั้น ๆ และให้เลื่อนเป็นราย- ปีอย่างพลเรือน ก็เนื่องจากหลักการเลื่อนเงินเดือนของนายทหารต่างกันกับของพลเรือน ตามหลักของพลเรือนจะได้เลื่อนจากชั้นต่ำก็ต่อเมื่ออัตราในชั้นสูงว่างลง แต่หลักของ ทหารอัตราจะว่างได้โดยการกำหนดเวลารับราชการในชั้นยศและชั้นเงินเดือนต่าง ๆ เสียชั้นหนึ่งก่อน แล้วเลื่อนนายทหารชั้นต่ำขึ้นไปเป็นรุ่น ๆ ตามกำหนด เมื่อชั้นต่ำกับ ชั้นสูงขึ้นไปได้ดังนี้ หากในยศใดมีนายทหารลดอัตรา ก็จะปลดออกเป็นกองหนุนเสีย เท่าจำนวนที่เกินอัตรา เพื่อถ่ายเทนายทหารประจำการและกองหนุนให้หมุนเวียน กันอยู่เรื่อย ๆ^๑ แต่วิธีการเลื่อนขึ้นเป็นรุ่น ๆ นี้ อาจจะทำให้นายทหารไม่ตั้งใจ ทำงานจริงจัง จึงมีระเบียบว่า ถ้าผู้ใดปฏิบัติราชการไม่ดีในปีใดให้งดการเลื่อนชั้น เงินเดือน ซึ่งควรจะได้รับในเวลากำหนดนั้นเสีย แล้วเปิดโอกาสให้นายทหารชั้นต่ำ กว่าที่มีคุณสมบัติเป็นพิเศษ ได้ข้ามชั้นไปรับพระราชทานเงินเดือนในอัตราที่ว่างลงแล้ว นั้นได้^๒

^๑ กจข. ร.๗ ค.๑๑/๑๗, หนังสือที่ ๑๘/๑๐๗๘๘ นายพลเอกหม่อมเจ้า วรเดช กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๑.

^๒ เรื่องเดียวกัน.

จากตารางในภาคผนวก ค. จะเห็นได้ว่าทางกระทรวงกลาโหมได้ตั้งอัตราเงินเดือนใหม่สูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราเดิมที่เคยใช้กันอยู่ เป็นที่น่าสังเกตว่ายิ่งยศสูงขึ้นเท่าใด ความแตกต่างระหว่างอัตราเงินเดือนเดิมกับอัตราใหม่ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น และยังมีขึ้นวิ้งมากกว่าอัตราเดิมอีกด้วย

การที่กระทรวงกลาโหมได้เสนออัตราเงินเดือนที่ปรับปรุงใหม่มาเช่นนี้ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ไม่ทรงแน่พระทัยว่า การที่จะให้นำเรื่องเข้าปรึกษาในอนุกรรมการสภาป้องกันพระราชอาณาจักร จะเกิดประโยชน์เท่าที่ควร เพราะสมาชิกของสภาดังกล่าวล้วนแต่เป็นทหารทั้งสิ้น ฉะนั้น ภายหลังจากที่ทรงส่งคำปรึกษาไปยังสมเด็จพระนครสวรรค์วรพินิต พระองค์ก็ตกลงพระทัยให้นำเรื่องเข้าปรึกษาในอภิรัฐมนตรีสภาครั้งที่ ๓๑/๒๔๗๑ วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๑

ในที่ประชุมคณะอภิรัฐมนตรี สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต อภิรัฐมนตรีพระ องค์สำคัญทรงอภิปรายว่า อัตราเงินเดือนที่กระทรวงกลาโหมตั้งไว้สำหรับนายพลเอก ถึง ๓,๐๐๐ บาท นั้นสูงเกินไป ทั้งกำหนดการเลื่อนขั้นก็เร็วที่สุด จนกลายเป็นว่าไม่คงปรึกษาเรื่องการเงินเดือน^๑ คือ พอถึงกำหนดก็สามารรถเลื่อนได้เลย นอกจากนี้ความเห็นจากอภิรัฐมนตรีพระองค์อื่น ๆ ก็ดูจะไม่เห็นด้วยกับฝ่ายกลาโหม โดยเห็นว่าจะเปรียบเทียบการเลื่อนขั้นเงินเดือนระหว่างทหารกับพลเรือนไม่ได้ เพราะมีหลักการแตกต่างกัน ในที่สุดที่ประชุมตกลงกันว่าผู้ที่เหมาะสมในการพิจารณาเรื่องนี้มากที่สุดคือ สมเด็จพระนครสวรรค์วรพินิต อดีตเสนาบดีกระทรวงกลาโหม และกรมพระจันทบุรีนฤนาถ นายกสภาการคลัง โดยให้

^๑ ความปกติแล้ว ถือกันว่าข้าราชการเงินเดือนตั้งแต่ ๗๐๐ บาท ขึ้นไปเป็นอัตราเงินเดือนขั้นสูง หรือเรียกกันว่า "หนึ่งราชสีห์" การเลื่อนขั้นเงินเดือนของพวกนี้ต้องนำขึ้นกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระราชากระแสนและพระราชบรมวินิจฉัยเสียก่อน.

นายพลเอกหม่อมเจ้าวรเดช เสนาบดีกระทรวงกลาโหมเข้าร่วมพิจารณาด้วย เพื่อจะได้แสดงความคิดเห็นและชี้แจงข้อสงสัย ตลอดจนตัวเลขต่าง ๆ ด้วย^๑

ผลการพิจารณา ปรากฏว่าไม่สามารถที่จะตกลงกันได้ นายพลเอกหม่อมเจ้าวรเดช ทรงแสดงความวิตกกังวลว่า ถ้าหากไม่มีการปรับปรุงอัตราเงินเดือนของนายทหารใหม่แล้ว "จะหาคนเป็นทหารไม่ได้" แต่สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธทรงเห็นในทางตรงกันข้ามว่า เท่าที่พระองค์ทรงเคยบริหารงานกระทรวงกลาโหมมา มีแต่คนเกินจนต้องคอยคิดวิธีปลดคนอย่างละมุนละม่อม ส่วนปัญหานักเรียนนายร้อยที่ลดลง ก็เนื่องมาจากนโยบายการลดอัตรานักเรียนเพื่อลดรายจ่าย ทรงสงสัยว่าคงจะมีเงื่อนไขบางประการ ด้วยทรงเคยทราบมาว่ามีนายทหารอยากออกจากทหาร แมว่าจะต้องไปประกอบอาชีพซึ่งได้รับเงินเดือนน้อยกว่าก็ตาม

เมื่อตกลงกันไม่ได้เช่นนี้ จึงต้องนำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมอภิรัฐมนตรีสภาอีกครั้ง ผลของการประชุมตกลงให้นำเรื่องเข้าปรึกษาในสภาป้องกันพระราชอาณาจักร โดยให้ทางฝ่ายกระทรวงกลาโหมดูแลด้านความเห็นเกี่ยวกับหัวข้อประเด็นสำคัญ โดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง^๒

เป็นที่น่าเสียดายเพราะไม่ปรากฏว่าสภาป้องกันพระราชอาณาจักรได้พิจารณาเรื่องนี้เมื่อใด และผลการพิจารณาเป็นอย่างไร แต่เมื่อพิจารณาตัวเลขจากงบประมาณรายจ่ายประจำกระทรวงกลาโหม ประจำปี พ.ศ. ๒๔๗๒ และ พ.ศ. ๒๔๗๓

^๑ กจช. ร.๗ ค.๑๑/๑๗, สำนักการประชุมอภิรัฐมนตรีสภา ครั้งที่ ๓๑/๒๔๗๑, วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๔๗๑.

^๒ เรื่องเดียวกัน.

แล้ว พอสรุปได้ว่า รัฐบาลไม่อนุญาตให้กระทรวงกลาโหมขึ้นเงินเคื่อนให้แก่นายทหาร ตามที่ขอมา จะเห็นได้ว่า งบประมาณของกระทรวงกลาโหมมิได้เพิ่มขึ้นเลย รัฐบาล ยังคงจัดสรรงบประมาณให้ในอัตราเดิม คือ ๑๒,๖๒๖,๐๐๐ บาท ไม่ว่าจะ เป็น พ.ศ. ๒๔๗๒ หรือ พ.ศ. ๒๔๗๓ ซึ่งเป็นปีที่รัฐบาลตั้งงบประมาณไว้สูงที่สุดก็ตาม^๑ นอกจากนี้ นายพลเอกหม่อมเจ้าบวรเดช เสนาบดีกระทรวงกลาโหมยังคงยืนยันเมื่อ เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ ว่า เงินเคื่อนของนายทหารยังคงใช้อัตราเดิม^๒

การเสริมกำลังอาวุธและการส่งเสริมกานสมรรถภาพกานบุคคล

ถึงแม้ว่าการขอเพิ่มงบประมาณประจำปีจะไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม แต่ นายพลเอกหม่อมเจ้าบวรเดชก็มีโครงการเลือกความตั้งใจที่จะหนุนบำรุงกองทัพให้เข้ม แข็งขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๗๒ นั้นเอง กระทรวงกลาโหมได้สั่งซื้ออาวุธยุทธภัณฑ์ทันสมัย จากต่างประเทศเข้ามาเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่มีการตัดทอนรายจ่ายเป็นต้นมา โดย พยายามเจียดเงินส่วนหนึ่งจากงบประมาณประจำปี และใช้เงินสะสมซึ่งเก็บรวมไว้^๓ หลายปีมาแล้วสมทบเข้าด้วย^๔ รายการอาวุธที่สั่งซื้อมีทั้งหมด ๕ รายการ คือ^๕

^๑ ชาญชัย รัตนวิบูลย์, "บทบาทของอภิรัฐมนตรีสภาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๑๕), หน้า ๑๗๔.

^๒ กจช. ร.๗ ค.๑๑/๖, เล่ม ๑ สำเนาลายพระหัตถ์ที่ ๕๔๕๓/๗๓ ของ พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าบวรเดช เรียบราชเลขาธิการ, ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๓.

^๓ ไปรกดุรายการบัญชีแสดงการใช้จ่ายเงินสะสม ในภาคผนวก ข.

^๔ F.O. ๓๗๑/๑๔๗๗ Annual Report, ๑๙๒๕ อาวุธเหล่านี้สั่งซื้อ จากบริษัทวิกเกอร์ อารมส์กรอง ประเทศอังกฤษ.

๑. รถบรรทุกแบกขามทวีปแบบ ๒ ล้อ จำนวน ๑๕ คัน
๒. รถถังแบบ ๒ ที่นั่ง คีคอาวูชป็นขนาด ๘ ม.ม. จำนวน ๑๐ คัน
๓. รถบรรทุกพวง ๑๐ คัน
๔. เครื่องรับส่งโทรเลขและโทรศัพท์
๕. เครื่องรับวิทยุคลื่นสั้นแบบสนาม ๕ เครื่อง

นอกจากนี้ กระทรวงกลาโหมยังได้พิจารณาที่จะสั่งซื้อรถบรรทุกพวงแบบสนาม (Vickers field caterpillar tractor) ซึ่งสามารถวิ่งได้ในอัตราไม่ต่ำกว่า ๔๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง เข้ามาเพิ่มเติมอีกด้วย

จากหลักฐานที่ปรากฏในรายงานประจำปีเกี่ยวกับสถานการณ์ทั่วไปในประเทศไทย ซึ่งทูตอังกฤษประจำประเทศไทยรายงานไปยังกรุงลอนดอน พ.ศ. ๒๔๗๒ ระบุว่า การสั่งซื้ออาวุธครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทันกับการซ้อมรบครั้งใหญ่ในช่วงกลางปีที่จังหวัดนครราชสีมา^๒ ซึ่งอาจเป็นไปได้ดังที่กล่าวอ้าง เพราะในปีเดียวกันนั้นได้มีการซ้อมรบใหญ่ของกองทัพที่ ๒ ที่จังหวัดนครราชสีมาจริง อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า การซื้ออาวุธยุทธภัณฑ์ครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นประเภทรถและเครื่องมือสื่อสารแบบใหม่ ส่วนอาวุธอื่น ๆ เช่น ปืนของทหารราบ ปืนกล และกระสุน ไม่ปรากฏว่ามี การสั่งซื้อแต่อย่างใด ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแล้วอาจจะมีเหตุผลเนื่องมาจากปัญหาทางการเงินเป็นสำคัญ กระทรวงกลาโหมจึงเลือกสั่งซื้อเฉพาะสิ่งที่กองทัพบกยังไม่มี หรือมีเป็นจำนวนน้อยเข้ามาใช้ฝึกซ้อมเสียก่อน ส่วนอาวุธเบาอื่น ๆ คาดว่าคงใช้อาวุธเดิมที่เคยซื้อไว้แต่ครั้งรัชกาลก่อน รวมทั้งไอ้อาวุธที่โอนมาจากกองเสือป่าซึ่งเลิกลมไปแล้ว

^๑ สถาบันไทยคดีศึกษา, F.O. ๓๗๑/๑๔๗๗๒ Annual Report, ๑๙๒๗.

^๒ รื่องเดียวกัน.

ในขณะที่กำลังดำเนินการสั่งซื้ออาหาร ทางกระทรวงกลาโหมก็ได้จัดส่งเสริมความก้าวหน้าของทหาร โดยการสนับสนุนให้ทหารได้มีโอกาสได้รับการศึกษาเพิ่มเติมและมีโอกาสก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งสูงต่อไป

การทูลบำรุงส่งเสริมสมรรถภาพด้านตัวบุคคล

นายพลเอกหม่อมเจ้าบรมวงศ์เธอ ทรงพยายามอย่างยิ่งที่จะยกระดับความเป็นอยู่ของทหารให้ดีขึ้น ด้วยการส่งเสริมให้ทหารได้รับความก้าวหน้าทางการศึกษา อันเป็นหนทางนำไปสู่การเลื่อนยศและตำแหน่งที่สูงขึ้น เป็นที่น่าสังเกตว่า แนวความคิดในการเปิดโอกาสทางการศึกษานี้ ทรงเน้นในทหารระดับชั้นประทวนเป็นพิเศษ โดยทรงให้เหตุผลว่า ทหารชั้นนายสิบเป็นผู้บังคับบัญชาชั้นต่ำที่อยู่ใกล้ชิดพลทหารมากที่สุด จะต้องนำหมู่ กำกับการรบ การใช้อาวุธ และเครื่องมือร่วมกับพลทหารมาก เหนือนายทหารระดับอื่น ๆ ดังนั้นจึงควรผลิตนายสิบที่มีคุณภาพเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีของพลทหารต่อไป

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การปรับปรุงค่านการศึกษาของทหารบก

๑. นักเรียนนายคาบ เนื่องจากเป็นภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ภาวะทรวงกลาโหมได้กำหนดให้นักเรียนนายคาบมีหลักสูตรการเรียนเพียง ๑ ปี และออกมารับราชการอีก ๑ ปี แต่ปรากฏว่าเท่าที่เป็นอยู่ นักเรียนนายคาบส่วนใหญ่ขาดความตั้งใจจริง คิดแต่เพียงรับราชการให้พอพินหนาทที่เท่านั้น ดังนั้นใน พ.ศ. ๒๔๗๐ กรมเสนาธิการทหารบกผู้ดูแลกิจการการศึกษาของทหารบกจึงได้จัดวางระเบียบใหม่ว่า

นายคาบ เป็นยศนายทหารชั้นประทวน ซึ่งเทียบยศแล้วสูงกว่านายสิบ แต่ยังไม่ถึงระดับนายร้อย จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จุดมุ่งหมายที่จัดขึ้นเพื่อสร้างนายทหารกองหนุนที่มีคุณภาพให้มีจำนวนเพียงพอกับนายสิบและพลทหารยามเวรระคมพล เนื่องจากทางราชการไม่สามารถจัดให้มีนายทหารจำนวนมากอยู่ไปประจำการได้ตลอดเวลา เพราะเป็นการสิ้นเปลือง

นักเรียนนายคาบ มีนามเดิมว่า นักเรียนนายทหารกองสมทบ เคยจัดสอนตามกรมทหารประจำมณฑลทหารบกต่าง ๆ แต่ต่อมากระทรวงกลาโหมได้จัดให้มาเรียนรวมกันที่โรงเรียนนายร้อยทหารบก มีหลักสูตรการเรียน ๒ ปี เมื่อจบหลักสูตรให้ออกทดสอบปฏิบัติหน้าที่ราชการ เรียกว่า "นักเรียนทำการนายคาบ" อีก ๑ ปี หากปฏิบัติงานได้เรียบร้อยดี ก่อนที่จะครบกำหนดทดสอบปฏิบัติงาน ๓ เดือน ผู้บังคับบัญชาจะทำรายงานเสนอขอแต่งตั้งเป็น "นายคาบ" แต่ถ้าปฏิบัติงานไม่เป็นที่พอใจให้ออกจากการเป็นนักเรียนทำการนายคาบ คงยศเป็นนายสิบพลทหาร รับราชการจนกว่าจะครบกำหนดแล้วปลดออกเป็นกองหนุน

ผู้สมัครเข้าเป็นนักเรียนนายคาบ ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๗ ปี สูงตั้งแต่ ๑๕๕ ซม. ขึ้นไป ร่างกายแข็งแรง และต้องมีความรู้สามัญตามแต่ทางกระทรวงกำหนดไว้.

เมื่อนักเรียนนายคานศึกษาครบตามหลักสูตร ๑ ปีแล้ว กรันเริ่มเข้าปีที่ ๒ ให้รับตำแหน่งผู้บังคับหมู่ในกรมกองทหารอัศวาสีเอก ๑ ปี ถ้าไม่สมัครใจรับราชการต่อไปปลดเป็นนายสิบ ถ้าสมัครใจรับราชการต่อไปในปีที่ ๓ ให้รับยศเป็นนายคาน ทำหน้าที่ผู้ช่วยผู้หมวด หรือ ผู้บังคับหมวด เมื่อครบ ๓ ปี จึงปลดเป็นนายคาน กองหนุน สำหรับผู้ที่ตั้งใจเรียนดี ความประพฤติดี ไทแม่ทัพคัดเลือกเข้าเรียนต่อในโรงเรียนประจำเหล่าของทหาร เมื่อสอบไล่ได้แล้ว ให้รับยศเป็นร้อยตรีประจำการต่อไป

การเปิดโอกาสของทางราชการเช่นนี้ ก่อให้เกิดผลดี ๒ ทาง คือ เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนนายคานตั้งใจเรียนและเอาใจใส่ปฏิบัติราชการดีขึ้น และยังช่วยให้ทางราชการได้นายร้อยตรีทดแทนนายร้อยจากโรงเรียนนายร้อยทหารบกโดยตรง ซึ่งกำลังถูกลดจำนวนลง เพราะการประทุษร้ายถึงแม้ว่าคานคุณภาพและวิชาการอาจจะดีกว่า แต่เมื่อเทียบกันแล้ว การลงทุนในการผลิตนายร้อยจากนักเรียนนายคานย่อมสิ้นเปลืองน้อยกว่าอย่างแน่นอน

๒. นักเรียนนายสิบ นักเรียนทหารประเภทนี้ จัดสอนตามกรมทหารเหล่าต่าง ๆ เช่น นักเรียนนายสิบทหารช่าง จัดสอนที่กรมทหารช่าง เป็นต้น ยกเว้นนักเรียนนายสิบเหล่าทหารปืนใหญ่เพียงพวกเดียวที่ทางราชการจัดให้เรียนรวมกันที่ทางราชการจัดให้เรียนรวมกันที่โรงเรียนทหารปืนใหญ่โคกกระเทียม จังหวัดลพบุรี

การรับสมัครบุคคลเข้าเรียนในโรงเรียนนายสิบ ในสมัยรัชกาลก่อน ๆ ใช้วิธีคัดเลือกนักเรียนจากพลทหารเกณฑ์ที่มีความรู้พื้นฐานพอสมควร แต่ปรากฏว่าส่วนใหญ่

*กระทรวงกลาโหม "เรื่องนายคานพลรบประจำกองร้อย". การประชุมใหญ่ ของกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๔๗๐ (พระนคร : โรงพิมพ์แผนกทหาร, ๒๔๗๐),

พวกนี้มีพื้นความรู้ต่ำเพียงระดับอ่านออกเขียนได้ แต่ไม่คึกคัก ทั้งเมื่อออกไปเป็น นายสิบประจำการยังเกิดปัญหาการปกครอง เนื่องจากพลทหารใ้บังคับบัญชา เห็นว่ามีพื้นเพมาจากพวกเดียวกัน ทำให้ขาดความยำเกรงจนเสียวินัย^๑ ดังนั้น ทางกระทรวงกลาโหมจึงจัดปรับปรุงแก้ไขปัญหานี้ เพื่อให้ได้นายสิบที่มีคุณภาพดีและ เหมาะสมไว้ใช้ในราชการ โดยจัดกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครเสียใหม่ คือ^๒

ก. คัดเลือกพลทหารที่มีพื้นความรู้ชั้นมัธยม ๓ หรือผ่านการสอบความรู้สามัญเบื้องต้นมาแล้ว

ข. รับสมัครจากบุคคลทั่วไป กำหนดรับผู้ที่อายุจะครบเกณฑ์ในปีต่อไป เฉพาะในจังหวัดพระนครให้มีความรู้ทั้งแค่มัธยม ๓ ส่วนในต่างจังหวัดกำหนดความรู้ อย่างต่ำมัธยม ๑

การจัดวางหลักสูตร ให้เป็นหน้าที่ของแม่ทัพน้อยหรือผู้บัญชาการกองพล จัดวางหลักสูตรอย่างละเอียด ทำการทดสอบความรู้ความสามารถของนักเรียน โดยทดลองให้สมัครกันทดลองปฏิบัติหน้าที่ผู้บังคับหมู่ในกองทหารตามแต่กำหนด แล้ว รวบรวมผลการสอบและการทดลองปฏิบัติงานทั้งหมด ตลอดจนความเห็นด้านความ ประพฤติ เสนอต่อผู้บังคับบัญชาชั้นสูงเพื่อคัดเลือกเป็นนายสิบรับราชการต่อไป

^๑ กจช. ร.๗ ก.๑/๑๕, การประชุมใหญ่ของกระทรวงกลาโหม ประจำปี พ.ศ. ๒๔๗๐, เรื่องรับบุคคลเข้าเป็นนักเรียนนายสิบ.

^๒ กระทรวงกลาโหม, "คำสั่งทหารบกที่ ๒๒๔/๒๐๔๐๕ เรื่องแก้ประมวล ข้อบังคับสำหรับทหารบก เล่ม ๒ ครั้งที่ ๘๓ มาตรา ๒ ว่าด้วยนักเรียนนายสิบพลรบ," คำสั่งทหารบก (พระนคร : โรงพิมพ์แผนกทหาร), ไม่ปรากฏหน้า.

การเพิ่มพูนคุณภาพของนายสิบ ได้รับการพิจารณาปรับปรุงกันอยู่เสมอ
ใน พ.ศ. ๒๔๗๓ กระทรวงกลาโหมได้วางหลักการไว้ว่า

ก. นายสิบชั้นต้น ให้จัดสอนตามกรมทหารทุกกรมเป็นหน่วย ๆ โดยให้นายทหารยศร้อยเอกเป็นผู้อำนวยการ มีครูช่วยฝึกพอสมควร ครั้นสิ้นการฝึกภาคที่ ๑ ตอนที่ ๑ ให้ผู้บังคับการกองร้อยหรือผู้บังคับการกองพันที่จัดสอนนักเรียนนายสิบทำการคัดเลือกนักเรียนที่เหมาะสม มีความรู้ความสามารถ ศึกษาต่ออีก ๑ ปี เมื่อขึ้นปีที่ ๒ นักเรียนจะได้รับยศนายสิบตรี รับราชการอยู่ในกรมกองตลอดปี (เรียกว่านายสิบถ่าย) ครั้นสิ้นปีจึงมีการคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมขึ้นเป็น "นายสิบหลัก" ส่วนที่เหลือปลดเป็นกองหนุน

ข. การเพิ่มพูนความรู้นายสิบ นโยบายจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนนายสิบใน พ.ศ. ๒๔๗๓ มีจุดมุ่งหมายว่า ต่อไปจะมุ่งผลิตแก่นายสิบหลักเท่านั้น และปรับปรุงหลักสูตร เน้นหนักให้นายสิบได้เรียนรู้หลักและการใช้เครื่องมือในหน้าที่อย่างละเอียด ให้อุบัติภัยหากการรบในหน้าที่ของตนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยกำหนดให้นายสิบได้เรียนหลักสูตรนี้ตลอด ๑ ปี

ค. การเลื่อนชั้นนายสิบ เพื่อเพิ่มพูนชักรุ่งให้นายสิบมีความอุตสาหกรรมในการทำงานมากขึ้น เมื่อนายสิบเลื่อนชั้นเป็นนายสิบเอกแล้ว ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่าเป็นผู้มีสติปัญญาความสามารถดีให้คัดเลือกส่งเข้าไปเรียนเพิ่มเติมในโรงเรียนเพิ่มวิชาสำหรับนายคาบพลรบของเหล่าหรือชนิดนั้น ๆ โดยใช้หลักสูตรเดียวกัน เมื่อสอบได้ให้เข้ารับราชการในหน้าที่ผู้บังคับหมวดในปีต่อมา แล้วขอพระราชทานยศเป็น

กจข. ร.๗ ก.๑/๑๕, การประชุมใหญ่ประจำปีของกระทรวงกลาโหม
พ.ศ. ๒๔๗๓, เรื่องการจัดการศึกษาของนักเรียนนายสิบและนายสิบ, พ.ศ. ๒๔๗๓.

นายร้อยตรี กรันถึงเวลาปลดเป็นกองหนุนให้ได้รับเบี้ยหวัดทำนองเดียวกันกับนายกายพลรบที่ถูกส่งมาศึกษาวิชาเพิ่มเติม

การจัดฝึกวิชาทหารในโรงเรียนสามัญ

นอกจากการจัดปรับปรุงการศึกษาสำหรับนายทหารชั้นประทวนดังกล่าวแล้ว งานสำคัญอีกด้านหนึ่งที่นับได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญ สมควรกล่าวถึงโดยละเอียด คือ การจักให้มีการฝึกวิชาทหารในโรงเรียนสามัญเป็นครั้งแรกของประเทศไทย

แนวความคิดนี้ กรมเสนาธิการทหารบกเป็นผู้เสนอต่อที่ประชุมใหญ่ กระทรวงกลาโหม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ โดยให้เหตุผลว่า กองทัพบกของไทยมีขนาดค่อนข้างเล็กมาก ไม่สามารถขยายให้ใหญ่โตได้เนื่องจากปัญหาค่านงบประมาณ หากเกิดเหตุสงครามขึ้นในระหว่างนี้ แม้จะระดมทหารกองหนุนเข้าสมทบ แต่คงไม่เพียงพอทั้งจำนวนพลทหารและผู้อยู่บังคับบัญชา กรมเสนาธิการทหารบกจึงเห็นว่า หนทางที่อาจช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้โดยการบรรจุวิชาทหารเข้าไปในหลักสูตรโรงเรียนสามัญ ซึ่งจะช่วยให้ได้พลทหารที่มีความรู้ดีกว่าที่เคยมี และถ้าเป็นไปได้อาจจะฝึกให้ถึงขั้นผู้อยู่บังคับบัญชาทหารกองหนุนอีกประการหนึ่งด้วย

ข้อเสนอดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากที่ประชุมอย่างเต็มที่ ในที่สุดตกลงวางหลักสูตรการสอนวิชาทหารในโรงเรียนสามัญไว้ ๔ ระดับ คือ

- ขั้นที่ ๑ เวลาเรียน ๑ ปี ให้สามารถทำหน้าที่ลูกแถวได้
- ขั้นที่ ๒ เวลาเรียน ๒ ปี ให้สามารถทำหน้าที่ผู้อยู่บังคับหมู่

กระทรวงกลาโหม, บันทึกการประชุมใหญ่ประจำปี พ.ศ. ๒๔๗๒, (พระนคร : โรงพิมพ์แผนพิหาร, ๒๔๗๒), ไม่ปรากฏหน้า.

ชั้นที่ ๓ เวลาเรียน ๒ ปี ให้สามารถทำหน้าที่ผู้บังคับหมวด

ชั้นที่ ๔ เวลาเรียน ๑ ปี ให้สามารถทำหน้าที่ผู้บังคับหมวดให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

โดยมีจุดมุ่งหมายต้องการฝึกให้ทำหน้าที่เฉพาะทหารราบเท่านั้น กำหนดเวลาเรียนในห้องเรียนปีละ ๔๐ ชั่วโมง ฝึกหัดนอกห้องเรียนปีละ ๑๒๐ ชั่วโมง โดยเริ่มทดลองในโรงเรียนเฉพาะจังหวัดพระนคร ๒๐ โรงเรียน ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๓ เป็นต้นไป ทางกรมยุทธศึกษาทหารบกจะเป็นผู้จัดหาครูผู้ฝึกไว้สำหรับฝึกครูในโรงเรียนซึ่งเป็นนายทหารกองหนุนอยู่แล้ว ให้เป็นผู้ช่วยทำการฝึกอีกคนหนึ่ง

นักเรียนสามัญที่จะสมัครเข้าเรียนวิชาทหารในโรงเรียน ต้องผ่านการคัดเลือกแล้วว่า มีร่างกายแข็งแรง อายุไม่ต่ำกว่า ๑๖ ปี ส่วนผู้ที่อายุน้อยหรือร่างกายไม่แข็งแรงพอให้ทำการฝึกใช้อาวุธปืนเล็ก

ผู้ที่สำเร็จหลักสูตรวิชาทหารชั้นที่ ๑ จะได้รับการลดเวลารับราชการ ๖ เดือน ชั้นที่ ๒ โลดก ๑๒ เดือน ชั้นที่ ๓ โลดก ๑๕ เดือน ชั้นที่ ๔ โลดก ๑๘ เดือน ฉะนั้นหมายความว่า นักเรียนวิชาทหารที่ศึกษาจนครบ ๔ ระเบียบ เมื่อถึงเวลาเกณฑ์ทหารก็จะถูกเรียกเข้าประจำการอีกเพียง ๖ เดือนเท่านั้น ผู้ถูกเกณฑ์มีเวลาออกไปประกอบอาชีพอื่นได้เร็วยิ่งขึ้น เป็นการย่นระยะเวลาอย่างดีที่สุด ดังนั้น คาดว่าคงมีผู้นิยมสมัครเข้าเรียนมีใจน้อย นับว่าได้ประโยชน์ทั้งผู้เรียนและสำหรับทางราชการควบคู่กันไป

การปรับปรุงระเบียบของโรงเรียนนายร้อยทหารบก

นอกจากการปรับปรุงการศึกษาของทหารในระดัปล้วนประทวน กระทรวงกลาโหมได้ปรับปรุงระเบียบการรับสมัครนักเรียนนายร้อยทหารบกเสียใหม่ โดยขยายรับผู้ที่สำเร็จชั้นมัธยม ๒ และมัธยม ๔ ของกระทรวงธรรมการ แทนที่จะรับเฉพาะชั้นมัธยม ๔ ดังเช่นใน พ.ศ. ๒๔๗๐ ส่วนหลักสูตรการเรียนคงเดิม คือ มีชั้น ๓ -

๔ - ๕ และ ๖ แยกออกมาใน พ.ศ. ๒๔๗๓ ได้เปลี่ยนเรียกเป็นชั้น ๑ - ๒ - ๓ - ๔ กำหนดให้เรียนชั้นละ ๑ ปี ซึ่งเป็นการปรับปรุงให้นักเรียนนายร้อยมีพื้นฐานความรู้สามัญที่ค้ำขึ้น และยังเป็น การประหยัดค่าใช้จ่ายที่ไม่ต้องรับนักเรียนตั้งแต่ชั้นเด็ก ๆ เหมือนสมัยก่อนอีกด้วย^๑

การส่งนายทหารออกไปศึกษาเพิ่มเติมยังต่างประเทศ

การส่งนักเรียนนายทหารออกไปศึกษาต่างประเทศ ไม่ปรากฏหลักฐานหรือรายชื่อแน่ชัด แต่เข้าใจว่ายังคงใช้ระเบียบการเดิม คือ ส่งนักเรียนออกไปศึกษาเพิ่มเติมให้ครบจำนวน ๒๐ คน ซึ่งมากกว่าในแต่ละปีคงจะส่งออกไปไม่มากนัก เพราะมีนักเรียนรุ่นเก่าอยู่บ้างแล้ว ประกอบกับเป็นช่วงที่เศรษฐกิจของประเทศยังไม่มั่นคงนัก การส่งนักเรียนออกไปศึกษาต่างประเทศเป็นจำนวนมากดังเช่นในสมัยรัชกาลก่อน ๆ ย่อมเป็นไปได้ ทั้งนี้กระทรวงกลาโหมจึงใช้วิธีส่งนายทหารที่มีความรู้ก็ฉลาดมีไหวพริบ และเคยผ่านการศึกษาจากต่างประเทศมาแล้ว ออกไปศึกษาดูงานเพิ่มเติม ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในอสังคยเนื่องจากไม่ต้องใช้เวลาานหลายปี เหมือนการส่งนักเรียนไปเรียนตั้งแต่ต้น ทั้งยังตัดปัญหาเรื่องภาษาออกไปได้อีกด้วย

การส่งนายทหารออกไปศึกษาดูงานในสมัยนี้ เริ่มขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๗๒ เนื่องจากมีนายทหารชาวญี่ปุ่น ชื่อ นายพลโท มัตซึบะ โคเค็นทางเข้ามาขอดูงานการทหารในประเทศไทย พร้อมกับทูลเชิญ นายพลโทหม่อมเจ้าอลองคณี เสนาธิการทหารบกให้ออกไปดูงานการทหารในญี่ปุ่นบ้างเป็นการตอบแทน ซึ่งนายพลเอกหม่อมเจ้าบวร เลข

^๑ประวัติโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (พระนคร : โรงพิมพ์โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๑๐), หน้า ๑๑๘.

เสนาบดีทรงเห็นว่า เป็นโอกาสอันดีที่จะได้ขอเข้าดูกิจการทหารของญี่ปุ่น ทั้ง
ในช่วงเดินทางกลับจะได้อะชมกิจการทหารของอินโดจีนด้วยเพื่อไม่ให้เสียเวลา
ดังนั้นกระทรวงกลาโหมจึงตกลงส่งนายทหารออกไปดูงานที่ประเทศญี่ปุ่น ในเดือน
กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๒ รวม ๓ นาย คือ

นายพลโท หม่อมเจ้าอลองภูมัย เสนาธิการทหารบก
นายพันโท หลวงรามฤทธิรงค์ หัวหน้าแผนกที่ ๔ กรมยุทธการทหารบก
นายพันตรี หลวงสรสิทธิ์ยานุกุล หัวหน้าแผนกที่ ๓ กรมจเรทหารบก

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๗๓ ผู้สำเร็จราชการอินโดจีน ได้มีหนังสือเข้ามาเชิญ
ให้กระทรวงกลาโหมส่งทหารออกไปดูการประลองยุทธที่เมืองตังเกี๋ยอีก สำหรับครั้งนี้
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชกระแสแนะนำว่า ควรจะส่งผู้ที่
ไม่เคยออกไปดูงานยังต่างประเทศมานานแล้ว เพื่อเป็นการเปิดหูเปิดตา และมีโอกาส
ศึกษางานใหม่ ๆ โดยพิจารณาผู้ที่มีไหวพริบดีเป็นสำคัญ กระทรวงกลาโหมจึงได้กราบ
บบังคมทูลเสนอรายชื่อผู้ที่เหมาะสมขึ้นไปให้ทรงพิจารณา ในที่สุด พระบาทสมเด็จพระ
ปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเลือก นายพลตรีพระยาอนุภาพไตรภพ นายพันเอกพระยา-
รามจตุรงค์ และนายร้อยเอกหลวงสุรณรงค์ ออกไปดูงานในประเทศอินโดจีน ใน
เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๓

สำหรับประเทศในยุโรปและอเมริกา บรากลหลักฐานว่ามีการส่งนายทหาร
ออกไปดูงาน ๒ ครั้ง คือ ในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ กระทรวงกลาโหมได้ส่ง
นายพันโทหลวงเวชยันถรังสฤษดิ์ หัวหน้ากองเทคนิคอากาศยาน ออกไปศึกษาดูงาน

กจข. ร.๗ ก.๑๐/๗, หนังสือที่ ๐๐๖๖๑/๒๔๗๓ นายพลเอกหม่อมเจ้า
บวรเดช กราบบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ลงวันที่ ๔ ธันวาคม
๒๔๗๓.

การจัดการบินพาณิชย์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาและยุโรป เป็นเวลานาน ๑ ปี^๑ หลังจากนั้นก็ว่างเว้นมาจนถึงตอนปลาย พ.ศ. ๒๔๗๓ ซึ่งพนสมัยของนายพลเอกพระองค์เจ้าบวรเดชไปแล้ว เอกอัครราชทูตเยอรมันประจำประเทศไทยได้แจ้งให้กระทรวงกลาโหมทราบว่า รัฐบาลเยอรมันได้ตกลงกับรัฐบาลญี่ปุ่นทำการแลกเปลี่ยนสิทธิในการดูแลงานการทหารซึ่งกันและกัน จากข้อตกลงดังกล่าว รัฐบาลเยอรมันยินดีเชิญให้กระทรวงกลาโหมของไทยส่งนายทหารออกไปดูงานทหารของเยอรมันได้เช่นเดียวกับญี่ปุ่น แต่ข้อตกลงนี้รัฐบาลเยอรมันย้ำว่า แท้จริงเยอรมันมิได้ตั้งใจจะเข้ามาขอดูงานการทหารในประเทศไทยแต่อย่างใด การขอสิทธิแลกเปลี่ยนดังกล่าว เพื่อไม่ให้ประเทศอื่นนำเอาได้แย่งได้ในภายหลังเท่านั้น^๒

จากข้อเสนอของรัฐบาลเยอรมัน กระทรวงกลาโหมได้พิจารณาเห็นว่า นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ ๑ ยุติลง ประเทศต่าง ๆ ได้พยายามปรับปรุงกองทัพให้ดีขึ้น มีวิทยาการใหม่ ๆ ที่ควรได้ศึกษาเพิ่มเติม โดยเฉพาะเรื่อง "ไอพิช" อันเป็นอาวุธร้ายแรงชนิดหนึ่งที่ประเทศเยอรมันได้คิดค้นขึ้นใช้ในสงครามโลกครั้งที่ ๑ การที่รัฐบาลเยอรมันเชิญชนมาเช่นนี้นับว่าเป็นโอกาสอันดียิ่ง เพราะนับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ ๑ สิ้นสุดลง ไม่เคยปรากฏว่ารัฐบาลเยอรมันได้เปิดโอกาสให้ประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรใดเข้าไปดูการทหารของเยอรมันเลย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

^๑ กจร. ร.๗ ก.๑๐/๕, หนังสือที่ ๑๖/๗๑๕๓ นายพลเอกหม่อมเจ้าบวรเดช กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๔๗๒.

^๒ กจร. ร.๗ ก.๑๐/๘, หนังสือที่ ๓๖๒๘/๒๔๗๔ นายพลเอกพระองค์เจ้าอลองกฎ ผู้รั้งตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงกลาโหม เเรียนเจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ, ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๔๗๔.

เรื่องนี้เป็นที่สนใจของรัฐบาลไทยมาก สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์-
วรพินิต องค์อุปนายกสภาป้องกันพระราชอาณาจักร ในฐานะผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน
แทนพระองค์ในสมัยนั้น ทรงมีพระดำริเห็นชอบด้วย กระทรวงกลาโหมจึงได้จัดส่ง
นายพันโทพระศิลาปลัศตราคม และนายร้อยเอกหม่อมเจอนันตชนไชยกุล เป็นตัวแทน
ออกไปศึกษาดูงานการทหารประเทศเยอรมนี ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๔

นอกจากกระทรวงกลาโหมจะสนับสนุนด้านการศึกษาของทหารดังกล่าวแล้ว
นายพลเอกหม่อมเจ้าวรเชษฐหรงจักรการแก้ไขพระราชบัญญัติเบี่ยงเลียงชีพทหารนอก
ประจำการเพิ่มเติม เนื่องจากทางราชการฝ่ายพลเรือนได้ปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติ
บำเหน็จบำนาญข้าราชการพลเรือนขึ้นใหม่ใน พ.ศ. ๒๔๗๑ ซึ่งปรากฏว่ามีหลักการ
หลายประการที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นทางกระทรวงกลาโหมจึงเห็นว่า สมควรมีการ
แก้ไขพระราชบัญญัติเบี่ยงเลียงชีพทหารนอกประจำการ ให้เข้าระเบียบเคียงกันกับฝ่าย
พลเรือนเพื่อความเสมอภาค^๑ การแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัตินี้มีข้อสำคัญใหญ่ ๆ
กำหนดไว้ว่า ทหารมีสิทธิรับบำเหน็จบำนาญทุก ๔ ประการ คือ

๑. เหตุทดแทน คือ ต้องออกจากราชการโดยการยกเลิกตำแหน่ง หรือ
รัฐบาลให้ออกโดยไม่มีความคิด

๒. เหตุสุขภาพพิการ

๓. เหตุสูงอายุ กำหนดเกษียณอายุไว้ ๕๕ ปี ทุกชั้นยศ

๔. เหตุรับราชการนาน กำหนดเวลารับราชการนานไว้ ๒๕ ปี

^๑ กจช. ร.๗ ค.๒/๕, รายงานการประชุมปรึกษาการของอนุกรม-
การป้องกันพระราชอาณาจักร ครั้งที่ ๓, วันที่ ๑ มีนาคม ๒๔๗๑.

วิธีคำนวณบำเหน็จบำนาญไม่นับเศษของปี หากผู้ใดมีเวลารับราชการไม่ถึง ๑๐ ปี ให้ได้รับบำเหน็จ โดยเอาเงินเดือนเดือนสุดท้ายคูณด้วยจำนวนปีเวลาราชการ ส่วนบำนาญให้แก่ผู้รับราชการมาเกินกว่า ๑๐ ปี คำนวณโดยเอาเงินเดือนเดือนสุดท้ายคูณเป็นปี แล้วแบ่งเป็น ๖๐ ส่วน คูณด้วยเวลารับราชการ^๑

การขอแก้ไขข้อบังคับในพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นไปอย่างราบรื่น ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลความจำเป็นที่กระทรวงกลาโหมอ้างว่า เพื่อความเสมอภาคกับฝ่ายพลเรือนเป็นสำคัญ ยิ่งกว่านั้นการที่กระทรวงกลาโหมรับภาระการจ่ายเงินเบี้ยเลี้ยงชีพในส่วนงบประมาณของกระทรวงเอง ทำให้การพิจารณาขอแก้ไขต่าง ๆ ในเสนาก็สภาดูล่วงไปกล้วยดี^๒

สำหรับการแก้ไขพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาทหาร พ.ศ. ๒๔๗๓ ได้จัดปรับปรุงเพิ่มเติมเฉพาะในส่วนการให้อำนาจผู้บังคับบัญชาของทหารซึ่งเป็นข้าราชการพลเรือน แต่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในวินัยทหาร มีอำนาจลงอาญาทหารได้เช่นเดียวกับผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นทหาร^๓

การปรับปรุงราชการบริหารส่วนกลางกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๔๗๒

ขณะที่กระทรวงกลาโหมกำลังดำเนินการส่งเสริมสมรรถภาพของกองทัพโดยการปรับปรุงคุณภาพทหาร การจัดหาอาวุธเพิ่มเติม และการฝึกซ้อมยุทธวิธีอยู่นั้น

^๑ กจช. ร.๗ ก.๒/๕, รายงานการประชุมของอนุกรรมการสถาปองค์กัน พระราชอาณาจักร ครั้งที่ ๓, วันที่ ๑ มีนาคม ๒๔๗๑.

^๒ กจช. ร.๗ ก.๒/๕, รายงานการประชุมเสนาบดีสภา ครั้งที่ ๓๔/๒๔๗๑, วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๔๗๑.

^๓ กจช. ร.๗ สบ.๒.๔๒/๒๕๒, ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลอาญาทหาร ๒๔๗๓.

ทางด้านการราชการกองกลางกระทรวงกลาโหม นายพลเอกหม่อมเจ้าวรเชษฐโกศลทรง
กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต แก่ไขรูปการบางประการในส่วน
กองกลางกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นการขยายขอบเขตของงานในบางตำแหน่งให้
กว้างขวางยิ่งขึ้น มีการแต่งตั้งตำแหน่งใหม่เพิ่มเติม กล่าวคือ

๑. จัดให้ปลัดทูลฉลองกระทรวงกลาโหม มีหน้าที่เพิ่มจากหน้าที่หัวหน้า
กรมปลัดทหารบก ให้มาช่วยเหลือแบ่งเบาภารกิจประจำวันทั่วไปของเสนาบดีอีกส่วน
หนึ่ง เนื่องจากเห็นว่า เสนาบดีมีการวินิจฉัยสั่งงานประจำวันมากเกินไป จนทำ
ให้ขาดการออกตรวจราชการตามกรมกองทหาร และหาเวลาทำวิจรกิจการอื่น ๆ
ที่สำคัญไต่ยาก เป็นเหตุให้งานบางอย่างดำเนินไปล่าช้า

๒. จัดตั้งตำแหน่ง "ผู้ช่วยปลัดทูลฉลองในฝ่ายธุรการ" เพื่อแบ่งเบา
ภาระของปลัดทูลฉลองกระทรวงกลาโหม ในหน้าที่กรมปลัดทหารบก โดยขอให้ นายพลตรี
พระยาทรงอักษร เจ้ากรมเสมียนตราทหารบก ทำหน้าที่นี้

๓. จัดตั้งตำแหน่ง "ผู้ช่วยปลัดทูลฉลอง" ขึ้นเป็นพิเศษและชั่วคราว
เพื่อทำหน้าที่เจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ ออกไปตรวจตราศึกษาระเบียบการภายในกรมกอง
ทหารทุก ๆ หน่วย เพื่อสำรวจหาข้อบกพร่องและดัดจัดการแก้ไขระเบียบการต่าง ๆ
ที่ยังล้าลั่นกันอยู่ให้ทันสมัยยิ่งขึ้น โดยขอให้ นายพลตรีพระยาอินทรวชิต ผู้ช่วยปลัดการ
ทหารบก ดำรงตำแหน่งดังกล่าว

กจช. ร.๗ ก.๓/๒, การจักราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๔๗๒
หนังสือที่ ๒๕/๑๓๗๕๔ นายพลเอกหม่อมเจ้าวรเชษฐโกศล กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ลงวันที่ ๓๑ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๒.

๔. ยกเลิกกรมยุทธการทหารบก แล้วโอนเจ้าหน้าที่และงานที่วางไปขึ้น อยู่ในกองบังคับการกรมเสนาธิการทหารบก โดยให้ นายพลตรีพระยาอนุภาพไตรภพ เจ้ากรมยุทธการทหารบกเดิม ดำรงตำแหน่ง "ผู้ช่วยเสนาธิการทหารบกฝ่ายวิชาการ" ส่วนตำแหน่ง "ปลัดกรมเสนาธิการทหารบก" เปลี่ยนชื่อเป็น "ผู้ช่วยเสนาธิการทหารบกฝ่ายธุรการ"

เนื่องจากเห็นว่า กรมยุทธการทหารบก ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกพลรบ มีหน้าที่ซ้ำซ้อนกับกรมจเรทหารบก ทำให้งานบางอย่างค่อนข้างสับสน จึงเห็นควรยกเลิกกรมยุทธการทหารบก แล้วยกเจ้าหน้าที่ไปรวมในกองบังคับการ กรมเสนาธิการทหารบกดังกล่าวข้างตน

๕. โอนกรมปลัดบัญชาทหารบก ในสังกัดกรมปลัดทหารบก ไปขึ้นอยู่กับกรมพลธิการทหารบก เพราะทั้งสองกรมต่างทำหน้าที่คานการกำริและอำนวยความสะดวกในฝ่ายผู้ช่วยพลรบจำพวกสัมภาระทั่วไปเหมือนกัน

จากแผนการปรับปรุงงานครั้งนี้ อาจเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ ๕

การพิจารณาการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๒

เสนาบดีกระทรวง

กรมปลัดทหารบก	กรมเสนาธิการทหารบก	กรมพลธิการทหารบก	กรมอากาศยาน
ปลัดผู้ดูแลกองกระทรวง	เสนาธิการทหารบก	พลธิการทหารบก	เจ้ากรมอากาศยาน
ผู้ช่วยฝ่ายธุรการ	ผู้ช่วยฝ่ายธุรการ	- กรมปลัดบัญชาทหารบก	- กองโรงเรียน
ผู้ช่วยพิเศษ(ชั่วคราว)	ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ	- กรมช่างแสงทหารบก	- กองบินเบื้องต้น
- กรมสวัสดิ	- กรมยุทธศึกษาทหารบก	- กรมยุทธโยธาทหารบก	- กรมโรงงาน
- กรมเสนาธิการทหารบก	- กรมจเรทหารราบ	- กรมช่างยุทธภัณฑ์ทหารบก	- กรมอากาศยาน
- กรมแพทย์สผู้ชาภิบาลทหารบก	- กรมจเรทหารม้า	- กรมยกกรบัตรทหารบก	- กองบินใหญ่ที่ ๑, ๒ และ ๓
- กรมพระธรรมนูญทหารบก	- กรมจเรทหารปืนใหญ่		
	- กรมแผนที่		

ที่มา : กจช. ร.๗ ก.๓/๒, การพิจารณาการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๒. และ ที่ระลึกกองทัพอากาศ ครบรอบ ๕๐ ปี, ๒ มีนาคม ๒๕๐๘ ม.ป.ท., ม.ป.ป.

การจัดปรับปรุงหน่วยงานโดยการรวมงานที่ซ้ำซ้อนเข้าด้วยกัน และจัดแบ่ง
หน้าที่รับผิดชอบเสียใหม่ ตลอดจนการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ตรวจการขึ้นโดยเฉพาะเช่นนี้
เป็นข้อยืนยันถึงเจตจำนงในการจัดขอบข่ายของงานและสร้างระเบียบให้รัดกุมยิ่งขึ้น
แต่ก็มีการปรับปรุงบางประการที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ทรงเห็นด้วย
โดยเฉพาะในเรื่องการแต่งตั้งตำแหน่งผู้ช่วยปลัดทูลฉลอง ซึ่งทรงเห็นว่าไม่จำเป็น
ในยามขาดแคลน ดังนั้น จึงทรงมีคณอนเวลาพิจารณาและนำเรื่องนี้เข้าปรึกษาใน
อภิรัฐมนตรีสภา ในวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๓

การพิจารณาถึงเรื่องนี้ในอภิรัฐมนตรีสภา ปรากฏว่าโครงการของนายพลเอก
พระองค์เจ้าบวรเดช ได้รับความสนับสนุนอย่างมากจากสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์-
วรพินิต ทรงชี้แจงว่า ตำแหน่งที่ตั้งขึ้นใหม่เป็นการตั้งขึ้นโดยเปลี่ยนเอาคนเก่าเข้ามา
ทำ โดยไม่ต้องเพิ่มคนหรือเพิ่มเงิน เคื่อนั่นจะทำให้สิ้นเปลืองแต่อย่างไร สำหรับ
ตำแหน่งผู้ช่วยปลัดทูลฉลองพิเศษก็เป็นตำแหน่งที่สมควรคิดกระทรวงกลาโหมเข้ามาว่า
ตั้งใจให้เป็นตำแหน่งพิเศษชั่วคราวจริง ๆ ฉะนั้นจึงทรงเห็นว่าคงจะไม่ร้ายแรงอะไร
จากคำอภิปรายของอภิรัฐมนตรีพระองค์นี้ปรากฏว่า คงมีแต่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้า-
เจ้าอยู่หัวพระองค์เดียวเท่านั้นที่ทรงคัดค้านอยู่ ทั้งนี้อาจจะเป็นเนื่องจากเรื่องดังกล่าว
เป็นเรื่องของทหารโดยเฉพาะ ซึ่งไม่มีผลกระทบต่อราชการอื่น ๆ มากนัก
ฉะนั้น อภิรัฐมนตรีพระองค์อื่น ๆ จึงไม่มีบทบาทคัดค้านแต่อย่างใด และในที่สุด
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงตัดสินพระทัยอนุมัติโครงการจักราาชการ
กระทรวงกลาโหมฉบับนี้ แต่ทรงย้ำว่า ตำแหน่งผู้ช่วยปลัดทูลฉลองทั้งสองฝ่ายนั้น
ขอให้เป็นตำแหน่งพิเศษโดยไม่ให้เงินเคื่อนเพิ่มแต่อย่างใด

กจช. ร.๗ ก.๓/๒, พระราชกัตตเลขาพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า-
เจ้าอยู่หัว ถึง นายพลเอก พระองค์เจ้าบวรเดช เสนาบดีกระทรวงกลาโหม,
ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๔๗๓.

เมื่อพิจารณาการดำเนินการบริหารราชการที่สำคัญของ นายพลเอก พระองค์เจ้าวรเดช กิ่งไค่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า งานส่วนใหญ่ ของพระองค์ ไม่ค่อยมีปัญหาและอุปสรรคมากนัก โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจการภายในกระทรวง แม้ว่าบางเรื่องจะต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายสูงขึ้น แต่ก็เป็นกรดำเนินการที่เจตนาส่งเสริมฐานะของกองทัพเจริญก้าวหน้า โดยจำกัดขอบเขตอยู่ในวงเงินงบประมาณของ กระทรวงกลาโหมเองทั้งสิ้น ทั้งนี้เมื่อการเสนอเรื่องขอรับการพิจารณาอนุมัติถูกส่ง ไปยังสภาของทหารเอง คือ สภามหาสมทบหรือถูกส่งเข้าไปปรึกษาใน อภิรัฐมนตรีและเสนาบดีสภา อันเป็นสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดินก็ดี ส่วนใหญ่จึงมัก ได้รับความอนุมัติให้ดำเนินการได้ในที่สุด

อย่างไรก็ดี มิได้หมายความว่าค่าใช้จ่ายทุกอย่างภายในขอบเขตงบประมาณ เหมาของกระทรวงกลาโหมจะได้รับความสำเร็จเสมอไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง ที่พระยาโกมารกุลมนตรี เข้ามาดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ต่อจากพระองค์เจ้าสุภโยคเกษม^๑ ปัญหาการขัดแย้งเกี่ยวกับกรณียการใช้จ่ายของ กระทรวงกลาโหมระหว่างกระทรวงทั้งสองเริ่มเด่นชัดขึ้น ปัญหาแรกก็คือ กรณียการ แก้อักร้าเบียเลี้ยงเกินทาง และการแก้ไขระเบียบเงินเพิ่มพิเศษค่าวิชาใน พ.ศ. ๒๔๗๓ ตลอดจนปัญหาขัดแย้งระหว่างกระทรวงพระคลังมหาสมบัติกับกระทรวงกลาโหมเกี่ยวกับ การใช้จ่ายของกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๔๗๓ คือ

^๑พระยาโกมารกุลมนตรี เข้ามาดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงพระคลัง- มหาสมบัติ ตั้งแต่ ๒๕ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๒.

๑ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกระทรวงกลาโหมและกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

(พ.ศ. ๒๔๗๓)

การแก้ไขอัตราเบี้ยเลี้ยงค่าเดินทาง

การแก้ไขระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับอัตราเบี้ยเลี้ยงค่าเดินทาง มีขึ้นในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๗๓ โดยกระทรวงกลาโหมได้อ้างเหตุผลว่า ข้อบังคับดังกล่าวได้บัญญัติขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๓ ซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังนั้นจึงได้พิจารณาปรับปรุงระเบียบกฎระเบียบใหม่ โดยมีสาระสำคัญ คือ

ก. ปรับปรุง "ค่านพดติการณที่ไปราชการ" เนื่องจากการส่งข้าราชการออกไปในราชการต่าง ๆ มีหลายลักษณะ จึงกำหนดให้เสนาบตีเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับการนั้น

ข. ปรับปรุงอัตราเบี้ยเลี้ยงราคาอยู่กินสำหรับผู้ไปราชการต่างประเทศ คือ

นายพลอัตราเคิมวันละ	๓	ปอนค์	เปลี่ยนเป็น	๒	ปอนค์	
นายพันอัตราเคิมวันละ	๑	ปอนค์	เปลี่ยนเป็น	๑.๕	ปอนค์	
นายร้อยอัตราเคิมวันละ	๑	ปอนค์	คงเคิม	คือ	๑	ปอนค์

แต่เนื่องจากอัตราคาค่ากินอยู่ในแต่ละประเทศต่างกัน ฉะนั้นให้ผู้อยู่ในอำนาจของเสนาบตีที่จะพิจารณาสั่งเพิ่มให้ ๑/๔ ถึง ๑/๒ ของอัตราได้ตามสมควร

กจข. ร.๗ สบ.๒.๔๗/๑๕๑, เรื่องเสนาบตีกระทรวงกลาโหม ขอพระราชทานพระราชวินิจฉัย ว่าควยเงินเพิ่มพิเศษรายเคิมสำหรับทหารบก, ๒๔๗๓.

๓. เพิ่มเกมอัตราค่าใช้สอยสำหรับผู้ไปต่างประเทศว่า จะต้องไม่เกิน
คนละ ๓ ปอนด์ต่อ ๑ วัน เป็นอัตราปกติ แต่เสนาบดีอาจจะพิจารณาเพิ่มได้ตาม
แต่ความจำเป็นเฉพาะอย่าง

ทั้งนี้ ถ้าเป็นกรณีที่ไปราชการประจำอยู่นาน ๆ เกินกว่า ๓ เดือน กำหนด
ลดอัตราเบี้ยเลี้ยงไว้ส่วนหนึ่ง ไม่ปะปนกับผู้ไปชั่วคราว

ส่วนอัตราเบี้ยเลี้ยงเดินทางภายในประเทศยังคงเดิม แต่เพิ่มอัตราค่าที่พัก
ให้เท่ากับค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทาง จ่ายตามยศดังนี้

นายพล วันละ ๑๐ บาท

นายพันเอก วันละ ๕ บาท

นายพันโท วันละ ๔ บาท

นายพันตรี วันละ ๓ บาท

นายร้อยเอก วันละ ๒ บาท

นายร้อยโท, ตรี นักเรียนทำการนายร้อย วันละ ๑.๕๐ บาท

นายดาบ นักเรียนทำการนายดาบ วันละ ๑ บาท

นายสิบ เสมียนพนักงาน วันละ .๕๐ บาท

หากเป็นการเดินทางในท้องที่ทุรกันดาร ให้เพิ่มอัตราขึ้นอีกกึ่งหนึ่ง เช่น
เบี้ยเลี้ยงวันละ ๒ บาท เพิ่มเป็น ๓ บาท เป็นต้น ทั้งนี้ให้อยู่ภายใต้การวินิจฉัย
ของผู้บังคับบัญชาการ หรือผู้บังคับกองพล (หรือสูงกว่านั้น)

เกณฑ์นี้ใช้รวมถึงข้าราชการพลเรือนทุกระดับ ในกระทรวงกลาโหม

๒. กรณีเงินเพิ่มพิเศษค่าวิชา

จุดมุ่งหมายของเงินเพิ่มพิเศษค่าวิชาแก่เดิมเพื่อเพิ่มให้แก่ผู้ที่สำเร็จการ
ศึกษาตามเกณฑ์ศึกษาวิชาชีพจากประเทศที่มีความเจริญกว่าในประเทศไทย และต่อมา

ขยายวงไปถึงผู้ที่ออกไปศึกษาวิชาเฉพาะอย่างด้วย ซึ่งระเบียบบังคับกล่าว กระทรวง
 กลาโหมพิจารณาเห็นว่าเป็นการ "ผิดแผก" จนเกินไป จึงปรับปรุงแก้ไขกำหนด
 จ่ายให้แก่ผู้ที่สำเร็จวิชาจริงๆ แต่มีข้อเพิ่มเติมคือขยายเกณฑ์นี้ออกไป บรรดา
 ข้าราชการพลเรือนกลาโหมซึ่งรับเงินเดือนเท่านายทหาร (อันเป็นอัตราที่กระทรวง
 กลาโหมเห็นว่าต่ำกว่าเงินเดือนของข้าราชการพลเรือน กระทรวงอื่น ๆ มาก) โดย
 กำหนดให้คนละ ๑๐๐ บาท ต่อเดือน จนกว่าผู้นั้นจะไต่รับยศ หรือเงินเดือนชั้นนาย-
 พันเอกขึ้นไป จึงงดจ่ายเงินเพิ่มพิเศษค่าวิชา

สำหรับแพทย์ที่สำเร็จตามประกาศนียบัตรหลักสูตร รอกกีเฟลเลอร์ ที่มี
 วิทยานิพนธ์ในสภาการแพทย์ เมื่อเข้ารับราชการในกระทรวงกลาโหม จะได้รับการ
 บรรจุในยศนายร้อยตรีชั้น ๓ อัตราเงินเดือน ๘๐ บาท และให้เงินเพิ่มพิเศษค่า
 วิชาอีก ๕๐ บาท รวมเป็น ๑๓๐ บาท ต่อเดือน

ครั้นกระทรวงกลาโหมประกาศระเบียบการนี้ออกมา เมื่อวันที่ ๗ เมษายน
 พ.ศ. ๒๔๗๓ ก็ได้รับการทักท้วงจากกระทรวงพระคลังมหาสมบัติว่า เป็นการ
 ประกาศใช้โดยพลการไม่ไต่ปรึกษากองกระทรวงพระคลังฯ เพราะมีระเบียบอยู่ว่า
 การออกข้อบังคับใด ๆ เกี่ยวกับการเงินจะต้องปรึกษาและได้รับการอนุญาตจาก
 กระทรวงพระคลังฯ เสียก่อน และระเบียบที่กระทรวงกลาโหมประกาศให้สิทธิแก่
 ข้าราชการพลเรือนในกระทรวงกลาโหมนั้น เป็นระเบียบที่แตกต่างจากระเบียบที่
 ใช้บังคับข้าราชการพลเรือนในกระทรวงพลเรือนอื่น ๆ ซึ่งอาจจะเป็นเยี่ยงอย่าง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กจข. ร.๗ สบ.๒.๔๗/๑๕๑, สำเนาที่ ๒๖๑๐ หนังสือที่ ๑๑๘๕๖/๗๓
 นายพลเอกพระองค์เจ้าวรเดช เสนาบดีกระทรวงกลาโหม กราบบังคมทูล พระบาท
 สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ลงวันที่ ๓ มกราคม ๒๔๗๓.

ทำให้มีการร้องขอสิทธิตามอย่าง อันจะเป็นผลเสียต่อราชการการเงินของแผ่นดินที่กำลังอยู่ในภาวะคับขัน^๑

นอกจากนี้ กระทรวงพระคลังมหาสมบัติยังทักท้วงว่า การเพิ่มเงินค่าวิชาแก่แพทย์ทหารที่จบหลักสูตร รอกกีเฟลเดอร์นั้นไม่ถูกต้อง^๒

เกี่ยวกับเรื่องนี้กระทรวงทั้งสองได้มีหนังสือโต้แย้งกันหลายครั้ง ในที่สุดกระทรวงพระคลังมหาสมบัติก็ยอมจำนนในกรณีของแพทย์ทหารว่ามีขั้นตอนการบรรจุแตกต่างจากพลเรือน แต่ยังคงเรื่องข้าราชการพลเรือนกลาโหม กระทรวงพระคลังมหาสมบัติแนะนำว่า ถ้าทางกระทรวงกลาโหมต้องการให้ข้าราชการผู้นั้นมีเงินเดือน ๑๕๐ บาท ก็ควรส่งบรรจุในตำแหน่งยศ นายพันตรี ชั้น ๓ เงินเดือน ๑๕๐ บาท ไปเลย ไม่ควรเพิ่มเงินค่าวิชาอีก

แต่กระทรวงกลาโหมก็ชี้แจงว่า ตามระเบียบของทหารจะทำได้เช่นนั้นไม่ได้ มีระเบียบอยู่ว่า ตำแหน่งใดมีอัตราเงินเดือนเพียงชั้นใด ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งจะรับเงินเดือนสูงกว่าอัตราไม่ได้ เมื่อมีผู้สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศเข้ารับราชการใหม่ ๆ ชั้นแรกยอมสมควรอยู่ในตำแหน่งเพียงชั้นผู้บังคับหมวด หรือผู้บังคับกองร้อยก่อน เพราะยังไม่มีความชำนาญ หากจะบรรจุเงินเดือนในอัตราสูงที่เกินแล้วยอมจะ

^๑ กจช. ร.๗ สบ.๒.๔๗/๑๕๑, สำเนาที่ ๖๖๑๐ หนังสือที่ ๑๑๔๕๖/๗๓

นายพลเอกพระองค์เจ้าวรเดช เสนาบดีกระทรวงกลาโหม กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ลงวันที่ ๓ มกราคม ๒๔๗๓.

^๒ กจช. ร.๗ สบ.๒.๔๗/๑๕๑, (สำเนา) หนังสือที่ ๖๔/๔๔๕๖

พระยาโกมารกุลมนตรี เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ทูล นายพลเอกพระองค์เจ้าวรเดช เสนาบดีกระทรวงกลาโหม.

เป็นการผิดหลัก เป็นการรับเงินก้อนไม่ตรงตามตำแหน่งหน้าที่ ทั้งยังเป็นปัญหาในการเลื่อนขึ้นเงินเดือนอีกด้วย เพราะผู้ที่รับเงินก้อนสูงในชั้นแรกยอมจะตันเร็ว ยิ่งรับเงินก้อนสูงกว่าตำแหน่งควยแล้ว แม้ทราบโดยยังเลื่อนตำแหน่งไม่ถึงชั้นของเงินก้อนที่ตนได้รับอยู่ ก็ไม่มีทางใดขึ้นเงินเดือน ทำให้เกิดความขัดข้องในการทำงานได้

อีกประการหนึ่ง การบรรจุข้าราชการโดยเปรียบเทียบระหว่างกรให้เงินเพิ่มพิเศษค่าวิชา กับการบรรจุในชั้นเงินเดือนสูงไปเลย (ไม่ให้ค่าวิชา) เป็นผลเสียต่อทางราชการ คือ

ตัวอย่าง ข้าราชการมีคุณวุฒิเทียบเท่ากับรองอำมาตย์เอก เงินเดือน ๑๕๐ บาท หากบรรจุโดยให้เงินเพิ่มพิเศษค่าวิชา ก็จะถูกบรรจุในอัตรานายร้อยตรี ชั้น ๑ เงินเดือน ๕๐ บาท รวมกับเงินเพิ่มพิเศษอีก ๑๐๐ บาท รวมรับ ๑๕๐ บาท เมื่อเลื่อนขึ้นเป็นนายร้อยโท ชั้น ๓ เงินเดือน ๕๕ บาท รวมค่าเพิ่มพิเศษแล้วคงรับเงิน ๑๕๕ บาท คงเพิ่มเงินอีก ๕ บาท แต่ถาบรรจุตามคำแนะนำของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ คือ บรรจุในอัตรา นายพันตรี ชั้น ๓ เงินเดือน ๑๕๐ บาท ครั้นเลื่อนขึ้นเป็นอัตรานายพันตรี ชั้น ๒ ทางราชการจะต้องเสียเงินเพิ่มอีกถึง ๓๐ บาท (คือจ่าย ๒๒๐ บาท) ยิ่งจะเป็นการไม่ประหยัดมากขึ้นไปอีก

ข้อโต้แย้งระหว่างกระทรวงทั้งสองไม่สามารถจะยุติลงได้ ด้วยกระทรวงพระคลังมหาสมบัติไม่ยินยอมจ่ายเงินตามข้อบังคับใหม่ที่กระทรวงกลาโหมประกาศใช้ ดังนั้น กระทรวงกลาโหมจึงยื่นคำร้องกราบบังคมทูลขอพระราชวินิจฉัยเด็ดขาด เกี่ยวกับ

กจข. ร.๗ สบ.๒.๔๗/๑๕๑, หนังสือที่ ๒๒๕๐/๗๓ นายพลเอก
พระองค์เจ้าวรเดช ถึง พระยาโกมารกุลมนตรี, ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๔๗๓.

อำนาจหน้าที่การใช้จ่ายเงินของกระทรวงกลาโหม ว่าการจ่ายเงินประเภทใดเพียงใด อยู่ในอำนาจเสนาบดีบ้าง และถ้ามีการจ่ายเงินนอกเหนือจากเกณฑ์ที่จะไ้กรวามังคม พูลขอพระบรมราชาญาตโดยทรง?

คำร้องขอของกระทรวงกลาโหมนับว่าเป็นการจ้จุกความไม่พอใจของพระยาโกมารกุลมนตรีอย่างเต็มที่ เพราะตลอดเวลาที่มีกรณีโต้แย้งกันมา ทางกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ พยายามที่จะเข้ามามีบทบาทควบคุมการใช้จ่ายของกระทรวงกลาโหมอยู่ตลอดเวลา แต่เมื่อกระทรวงกลาโหมมีท่าทีไม่สนใจ กลับยื่นคำร้องขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยเช่นนี้ เป็นการแสดงว่านายพลเอกพระองค์เจ้าบวรเดช ทรงจงใจที่ก่อกันมีให้กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เข้ามารู้เห็นการใช้จ่ายเงินของทหาร เป็นเหตุให้พระยาโกมารกุลมนตรีใช้อารมณ์ในการตอบโต้มากกว่าการชี้แจงด้วยหลักการ โดยแสดงความคิดเห็นว่า

...เมืองใดที่ก่อกกระทรวงพระคลังให้กระทรวงอื่นมามีอำนาจเหนือกระทรวงพระคลังในการเงิน ก็ย่อมเกิดุแกการ เงินแผ่นดินของเมืองนั้นเป็นแน่นอน... กระทรวงพระคลังแลไม่เห็นว่ เหตุใดกระทรวงกลาโหมจึงต้องประเสริฐไปกว่ากระทรวงอื่น...^๒

และยังเห็นว่าดาพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชาญาตตามคำขอของผู้ทนายของกระทรวงกลาโหม ก็เป็นการแสดงว่า

^๑ กจช. สบ.๒.๔๗/๒๐๒, เล่ม ๑๒ สำเนาที่ ๕๑๕๗ หนังสือที่ ๕๓๐๑/๗๓

นายพลเอกหม่อมเจ้าบวรเดช กรวามังคมพูล ร.๗.

^๒ กจช. รร.๗ สบ.๒.๔๗/๑๐๒, บันทึกความเห็นของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติในเรื่องคำหาและคำขอของกระทรวงกลาโหม, วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๓.

...ยอมให้เสนาบดีกระทรวงกลาโหมทำลายความเหี้ยมโหดของเมืองไทย ทำลายพระราชอุทิศสาหัสของสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงที่ไทรทองปากเพี้ยมมาแต่ จุลจักรราช ๑๒๓๗ ที่จะโหดการคลังของเมืองไทยเป็นหลักเป็นฐาน ได้รับความ นิยมของโลก หุนและแรงที่เมืองไทยไต่ลุลงมาตั้งแต่บัดนั้นจนบัดนี้ จะละ ายศูนย์ไป สิ้น กระทรวงพระคลังฯ เว้นเสียมีใครที่จะตองกล่าววา เสนาบดีกระทรวง กลาโหม พยายามที่จะขอให้เมืองไทยดอยหลังไปสู่ความเป็นป่าเถื่อน...^๑

ความเห็นดังกล่าวยังผลให้ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกริ้ว และมีพระราชกระแสว่า เสนาบดีกระทรวงพระคลังฯ ควรจะพิจารณาถึงหลักการที่ว่า การให้เงินเดือนทหารกับพลเรือนแตกต่างกัน ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาล ไม่ใช่เป็น ความต้องการของเสนาบดีกระทรวงกลาโหม ทรงเห็นว่า "...คลังออกจะพุงมาก เกินกว่าเหตุไปสักหน่อย ไม่ชอบสำนวนแบบนี้..."^๒ และทรงกล่าวว่า

...ข้าพเจ้าไม่ชอบเข้ากับทหาร แต่ที่จริงก็รู้สึกว่ ถ้าระเบียบอะไรที่ให้เปรียบเทียบ ทหาร พลเรือนเป็นเอย่าง แต่ดูพลเรือนโคเปรียบอะไรขึ้น ทหารไม่โค เพราะไม่มีใครอยากใหเพิ่มการใช้จ่ายของทหาร ที่ว่าทหารต้องการทำลาย "Credit" ของบ้านเมืองอะไรนั้น เป็น "Silly not" ไม่มีใครคิดเช่นนั้น และไม่มีใครยอมเช่นนั้นโค พุงอย่าง "hysterical" เต็มที่ เป็นการขัว โทสะ ควรพุงใน "tone" ราชการ...ข้าพเจ้าไม่ต้องการให้เสนาบดี ทะเลาะกันเหมือนเด็ก..."

^๑ เรื่องเดียวกัน.

^๒ กจข. ร.๗ สบ.๒.๘๗/๑๐๒, พระราชกระแสของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ในหนังสือบันทึกความเห็นของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ในเรื่องกำหนดและกำหนดของกระทรวงกลาโหม, ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๗๓.

^๓ เรื่องเดียวกัน.

อย่างไรก็ดี ถ้าจะพิจารณาถึง แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับกรณีขัดแย้งของทั้งสองกระทรวงแล้ว จะเห็นได้ว่าทรงเห็นด้วยกับเหตุผลของนายพลเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธออย่างเต็มที่ เพราะโดยหลักการแล้ว ตามระเบียบวิธีซึ่งประมาณเหมาะเป็นสิ่งที่ทำให้หนักเหตุผลของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติถือความสำคัญลงมาก ทั้งระเบียบการ สิทธิหน้าที่ การงานของทหาร ยิ่งแตกต่างจากฝ่ายพลเรือนหลายประการ ความหวังที่จะเข้าไปมีส่วนควบคุมการใช้จ่ายในกระทรวงกลาโหมของพระยาโกมารกุลจึงไม่เกิดผลสักหวังไว้ และที่สำคัญที่สุด คือ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงยืนยันว่าการมีระเบียบงบประมาณเหมาะเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้ทหารแตกต่างจากพลเรือน ไม่ใช่เป็นความต้องการของกระทรวงกลาโหมอย่างที่คลั่งกล่าวอ้าง^๑

โดยสรุปแล้วอาจกล่าวได้ว่า กรณีความขัดแย้งที่เกิดขึ้นครั้งนี้เนื่องมาจากทัศนคติที่แตกต่างกันของเสนาบดีทั้งสองกระทรวง ซึ่งต่างก็เชื่อมั่นในเหตุผลของตน โดยไม่คำนึงถึงหลักความเป็นกลาง ที่ควรจะประนีประนอมกับทั้ง ๆ ที่เป็นเรื่องที่น่าจะตกลงกันได้ไม่ยากนัก ทำให้แนวคิดว่าการที่เรื่องโตโตเพียงดูกลมใหญ่โต อาจจะมีสาเหตุอย่างอื่นเข้ามาประกอบที่น่าจะเป็นไปได้ก็คือ การไม่ชอบกันเป็นการส่วนตัว จึงจะเห็นได้จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในที่ประชุมอภิรัฐมนตรีสภา วันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ "...รายนี้เป็นเรื่องเกลียดกันเป็นการส่วนตัวควย..."^๒

^๑ เรื่องเดียวกัน.

^๒ กจข. ร.๗ ค.๑๕.๒/๔, สำเนารายงานการประชุมอภิรัฐมนตรีสภา ครั้งที่ ๒๖/๒๔๗๓, วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๔๗๓.

๓ ปัญหาการก่อสร้าง โรงทหาร โรงเลี้ยง และโรงหุงต้ม ของกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๔๗๓

ในขณะที่กระทรวงกลาโหมกำลังมีข้อโต้แย้งกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เกี่ยวกับกรณีการออกข้อบังคับค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทาง และเงินพิเศษค่าวิชาอยู่นั้น เป็นเวลาที่รัฐบาลเริ่มประสบกับความปั่นป่วนทางเศรษฐกิจ ที่กำลังขยายวงกว้างอยู่ทั่วโลกอีกครั้ง รายได้จริงของรัฐบาลในช่วง ๖ เดือนแรกของ พ.ศ. ๒๔๗๓ ตกต่ำลงกว่าเป้าหมายซึ่งกระทรวงพระคลังมหาสมบัติคาดว่าวิกฤติการณ์นี้จะส่งผลไปถึงการลดลงของรายได้จริงประจำปีทั้งหมดด้วย^๑ ดังนั้นจึงต้องเร่งจัดการวางนโยบายระงับการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นทั้งสิ้นไว้ก่อน เพื่อให้ได้เป็นการยุ่งยากไปถึงการทางงบประมาณประจำปี พ.ศ. ๒๔๗๔^๒ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากเสนาบดีสภาแล้ว กระทรวงพระคลังมหาสมบัติก็ได้มีหนังสือเวียนไปถึงเสนาบดีกระทรวงต่าง ๆ มีสาระสำคัญ คือ

ก. ให้งดการจ่ายเงินประเภทเงินรายจ่ายลงทุน และเงินรายจ่ายประจำทุกชนิดทุกประเภท ยกเว้นการจ่ายอันเนื่องมาจากการที่รัฐบาลได้มีสัญญาผูกมัดไว้แน่นอน ซึ่งจะเพิกถอนเสียไม่ได้ กระทรวงพระคลังมหาสมบัติจะจ่ายแต่เพียงเฉพาะเงินรายจ่ายประจำวันโดยปกติ เช่น เงินเดือน และค่าใช้จ่ายประจำตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ข. ให้ระงับการทำสัญญาผูกมัดอันจะทำให้ต้องจ่ายเงินทั้งสิ้น การใช้จ่ายเงินรายใดที่เป็นปัญหาว่าจะเข้าข่ายข้อห้ามนี้หรือไม่ ให้หน่วยงานนั้น ๆ ทำบัญชีรายจ่าย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ กจช. ร.๗ ค.๑/๓๖, รายงานการประชุมเสนาบดีสภา ครั้งที่ ๒๔/๒๔๗๓, วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๔๗๕.

^๒ เรื่องเดียวกัน.

ต่าง ๆ ส่งไปปรึกษากับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ^๑

การปฏิบัติตามหนังสือเวียนนี้ ได้ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินขึ้น เพราะนายพลเอกพระองค์เจ้าวรเดช เสนาบดีกระทรวงกลาโหม เสนาบดีกระทรวงทหารเรือคัดค้านว่า หนังสือเวียนดังกล่าวมีใ้ความครอบคลุมถึงกระทรวงฝ่ายป้องกันพระราชอาณาจักร เพราะกระทรวงทั้งสองได้รับงบประมาณแบบแผนการใช้จ่าย โดยไม่เกี่ยวข้องกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ แม้แต่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเอง ก็ทรงเข้าใจเช่นเดียวกับกระทรวงกลาโหม^๒ ดังนั้นจึงโปรดฯ ให้นำเรื่องเข้าปรึกษาในอภิรัฐมนตรีสภาถึง ๒ ครั้ง ในวันที่ ๑๕ และ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๓ แต่ก็ไม่สามารถสรุปหาข้อยุติได้ เพราะทางกระทรวงพระคลังมหาสมบัติไม่สามารถหาเหตุผลมาคัดค้านระเบียบวิธีการใช้งบประมาณแบบแผนฯ ซึ่งเสนาบดีกระทรวงกลาโหมและกระทรวงทหารเรืออภิปรายโต้แย้ง โดยมีสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงเป็นผู้สนับสนุนอย่างแข็งขันได้ ในที่สุดกระทรวงพระคลังฯ ก็ได้แต่ขอร้องให้ทางกระทรวงทหารช่วยประหยัดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้^๓

^๑ กจข. ร.๗ ค.๑/๓๖, หนังสือเวียนของพระยาโกมารกุลมนตรี เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ, ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๔๗๓.

^๒ กจข. ร.๗ ค.๑/๓๖, พระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ ๓๘/๔๘๖ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๔๗๓ พระราชทานพระยาโกมารกุลมนตรี เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ.

^๓ กจข. ร.๗ ค.๑/๓๖, สำเนาการประชุมอภิรัฐมนตรีสภา ครั้งที่ ๒๕/๒๔๗๓, วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๔๗๓.

ด้วยเหตุนี้ ต่อมาทางกระทรวงกลาโหมจึงได้ตั้งอนุมัติขยายการก่อสร้าง
 โรงทหาร โรงเลี้ยง และ โรงหุงต้ม เพิ่มเติมจากสัญญาเดิมซึ่งได้ทำการก่อสร้าง
 ไปแล้ว โดยกะจะใช้งบประมาณสะสมของกระทรวงกลาโหม เป็นจำนวนเงินอีก
 ๒๑๑,๒๐๐ บาท ซึ่งถ้าคิดแล้วก็ เป็นเงินเพียง ๑ ใน ๕ ของราคาก่อสร้างที่ทำอยู่
 แต่เดิม ทั้งนี้เพื่อเตรียมการรับทหารกองหนุนที่จะระดมเข้ามาฝึกซ้อมประจำปี โดย
 ไม่ต้องสิ้นเปลืองการจัดสร้างที่พักชั่วคราวทุกปี ๆ อีก

แต่เมื่อกระทรวงกลาโหมทำเรื่องขอเบิกเงินไปยังกระทรวงพระคลัง
 ก็ได้รับการปฏิเสธ เนื่องจากกระทรวงพระคลัง เห็นว่าการกระทำเช่นนี้ผิดหลักเกณฑ์
 ที่เคยระบุไว้ในหนังสือเวียน วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๓ แคนายพลเอก
 พระองค์เจ้าบวรเดช เสนาบดีกระทรวงกลาโหม ทรงชี้แจงว่า กระทรวงกลาโหมได้
 ทำการตกลงกับผู้รับเหมา ก่อนที่หนังสือเวียนของกระทรวงพระคลังจะออกมา ฉะนั้น
 จึงไม่สามารถเลิกถอนได้ ประกอบกับเห็นว่าข้อความในหนังสือเวียนไม่เกี่ยวข้องกับ
 กับกระทรวงฝ่ายการทหาร จึงตกลงเซ็นสัญญาว่าจ้างตั้งแต่วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน
 พ.ศ. ๒๔๗๓ เป็นต้นมา และที่สำคัญที่สุด นายพลเอกพระองค์เจ้าบวรเดช ทรง
 อ้างว่า การกระทำของพระองค์ได้รับพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระปก
 เกล้าเจ้าอยู่หัวโดยพระวาทาแล้ว เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๓^๑

ปรากฏว่า ทางกระทรวงพระคลังมหาสมบัติไม่เห็นด้วย และทำหนังสือขึ้น
 กราบบังคับขู่ลงความเห็นคัดค้าน^๒ แต่แม้ว่าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

^๑ กจช. ร.๗ ก.๑/๓๖, หนังสือที่ ๑๑๘๘๗/๗๓ นายพลเอกพระองค์เจ้า
 บวรเดช เวียนเจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ, ลงวันที่ ๓ มกราคม ๒๔๗๓.

^๒ กจช. ร.๗ ก.๑/๓๖, หนังสือที่ ๑๐๑/๒๑๓๑๑ พระยาโกมารกุลมนตรี
 เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ กราบบังคับขู่ลง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้า
 อยู่หัว, ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๔๗๓.

ทรงเห็นด้วยกับเหตุผลของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ในข้อที่ว่า ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดขยายการก่อสร้างในเวลาการเงินคับขันเช่นนี้ แต่เมื่อได้สั่งการไปแล้วก็เป็นเรื่อง "จนใจ"^๑ ทั้ง ๆ ที่ทรงเห็นว่า การผูกกันด้วยปากเปล่ายากที่จะเป็นหลักฐานเพียงพอ ดังนั้นรายการดังกล่าวจึงกลายเป็นรายการที่ถูกมัดบอกละเลิกไม่ได้ "...เป็นอันต้องให้ดำเนินการไป..."^๒ เว้นแต่รายการที่จะบอกละเลิกได้ก็บอกละเลิก และทรงกำชับว่า ต่อไปจะต้องกราบบังคมทูลเป็นลายลักษณ์อักษรเสียก่อน

ในที่สุดเป็นอันว่า กรณีขัดแย้งในเรื่องการก่อสร้างโรงทหาร โรงหุงต้ม และโรงเลี้ยง ผกผันไปด้วยความสำเร็จของ นายพลเอกพระองค์เจ้าวรเดช แต่เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีใ้ทรงยกเลิกหนังสือเวียนของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติที่มีผลครอบคลุมถึงกระทรวงฝ่ายทหาร ดังนั้นจึงหมายความว่า แม้กระทรวงกลาโหมและกระทรวงทหารเรือจะใช้วิธีซึ่งเหมาะสมเหมาะ แต่ต้องแจ้งรายการใช้จ่ายที่อยู่ในข่ายขอห้ามตามหนังสือเวียน ไปปรึกษายังกระทรวงพระคลังมหาสมบัติด้วย ซึ่งยังผลให้รายการใช้จ่ายการจรของกระทรวงกลาโหมในวงเงินอีก ๑ ล้าน ๔ แสนบาทเศษถูกระงับไป^๓ ทั้ง ๆ ที่โดยความเป็น

^๑ กจช. ร.๗ ค.๑/๓๖, พระราชกระแสตอบหนังสือกราบบังคมทูลของพระยาโกมารกุลมนตรี, ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๔๗๓.

^๒ กจช. ร.๗ ค.๑/๓๖, พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ ๔๔/๖๑๕ พระราชทานพระยาโกมารกุลมนตรี, ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๔๗๓.

^๓ กจช. ร.๗ ค.๑/๓๖, สำเนาหนังสือที่ ๔๐๓/๒๒๒๕๔ พระยาโกมารกุลมนตรี กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๔๗๕ และหนังสือที่ ๒๒๕/๒๓๐๕๓ พระยาโกมารกุลมนตรี กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ลงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๔๗๓.

จริงแล้ว กระทรวงกลาโหมย่อมจะมีสิทธิโดยสมบูรณ์ในการใช้จ่ายของตน การประหยัดหรือฟุ่มเฟือยเป็นผลใดผลเสียของกระทรวงกลาโหมเอง เพราะหากมีเงินเหลือจ่าย เงินส่วนนั้นก็จะถูกเก็บเป็นเงินสะสมของกระทรวงตามเกม สำหรับเรื่องนี้ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้เหตุผลที่น่าฟังว่า "...ความประสงค์มีเพียงว่า ให้ตัดรายจ่ายให้น้อยลง ให้มีเงินเหลือจ่ายไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ถ้าหากความผิดเคื่องในการเงินคงเป็นไปอยู่อย่างนี้ เงินที่เก็บไว้นั้นจะเป็นประโยชน์..." และที่สำคัญที่พระองค์ทรงวิตกมากก็คือ "...เมื่อกระทรวงอื่น ๆ ต้องตัดทอนการใช้จ่ายลงไปแล้ว ถ้ากระทรวงกลาโหมจะจ่ายเงินค่าก่อสร้างซึ่งไม่จำเป็นแท้ ๆ เป็นจำนวนมากมายแล้ว ย่อมเป็นการน่าเกลียด..."^๑

๕. ปัญหาความขัดแย้งกรณีระเบียบงบประมาณเหมาะสมของกระทรวงการทหาร

จากปัญหาความขัดแย้งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า จุดสำคัญของความขัดแย้งคือ ความพยายามของกระทรวงพระคลังฯ ที่จะยื่นมือเข้าไปมีส่วนควบคุมการใช้จ่ายเงินในราชการกระทรวงกลาโหมให้ได้ แต่กระทรวงพระคลังฯ ก็ประสบความล้มเหลว เพราะกระทรวงกลาโหมมักจะอ้างสิทธิตามระเบียบวิธีงบประมาณเหมาะสมเสมอ^๒ ดังนั้นเพื่อขจัดความยุ่งยากอันอาจเกิดขึ้นในกรณีโต้แย้งครั้งต่อ ๆ ไป

กิจจ. ร.๗ ค.๑/๓๖, พระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ ๑๐/๖๔๒ พระราชทานนายพลเอกพระองค์เจ้าบวรเดช, ลงวันที่ ๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๓.

^๒ศึกษารายละเอียดได้จาก ภาคผนวก ข. เรื่อง "งบประมาณเหมาะสมของกระทรวงพระราชอาณาจักร".

กระทรวงพระคลังฯ จึงได้ยื่นขอเสนอให้รัฐบาลเลิกค่าธรรมเนียมวิธีที่เหมาะสมสำหรับกระทรวงการทหารทั้งสองเสีย โดยให้เหตุผลว่า

๑. วิธีงบประมาณเหมา เป็นวิธีล้าสมัย "เพราะเป็นทางนำไปสู่การล้มค่าเงินของประชาชน"
๒. รายจ่ายป้องกันพระราชอาณาจักร เป็นรายจ่ายที่ไม่เกิดผล เพราะแทนที่จะนำไปสู่การบำรุงบ้านเมือง กลับนำมาเก็บสะสมไว้เป็นจำนวนถึง ๑๐ ล้าน
๓. จำนวนเงินที่เหมาให้แก้ทหารเวลานี้สูงเกินสมควรแก่เมืองไทย
๔. การให้เงินแก้ทหาร โดยมีค่าหนึ่งถึงความต้องการประจำปี เท่ากับรัฐบาลให้ทบวงการชองตนรับชุกชากงาน เป็นวิธีที่ปราศจาก Co-ordination [ความประสานสัมพันธ์กัน] และ Co-operation [ความร่วมมือ] ดูประหนึ่งว่าทหารกับพลเรือนเป็นคนละรัฐบาล

ทั้งนี้ กระทรวงพระคลังฯ ยังอ้างความเห็นสนับสนุนของ นายฮอลด์ แพกซ์ ที่ปรึกษากระทรวงคลัง มาประกอบข้อเสนอของตนด้วย อย่างไรก็ตาม พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวก็มีใครทรงทั้งความข้างเดียว มีพระราชกระแสรับสั่งให้กระทรวงฝ่ายทหารทั้งสอง แสดงความคิดเห็นขึ้นมาประกอบการพิจารณา

เป็นที่แน่นอนว่าทางกระทรวงการทหารทั้งสองยอมไม่เห็นด้วย และได้กราบบังคมทูลชี้แจงถึงความจำเป็นของการมีงบประมาณเหมา พร้อมทั้งแก้ขอหาที่กระทรวงพระคลังฯ กล่าวว่า กระทรวงกลาโหมมีเงินสะสมถึง ๑๐ ล้านนั้น แท้ที่จริง

กจช. ร.๗ สบ.๒/๔๗/๒๐๖, เล่ม ๑๒ สำเนาที่ ๒๑๕/๑๕๑๕๔ พระยาโกมารกุลมนตรี กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๔๗๓.

เป็นเงินตามบัญชีตัวเลขเมื่อสิ้นปี พ.ศ. ๒๔๗๒ เงินจำนวนนี้เป็นเงินของฝ่ายทหาร-
บก ๓ ล้าน ๔ แสน ๔ หมื่นบาทเศษ เป็นของกรมอากาศยาน ๒ ล้าน ๕ แสน
๒ หมื่นบาทเศษ สำหรับเงินของทหารบกได้ใช้ไปจนหมดแล้ว เพียงแต่ยังไม่ได้หัก
ลบออกจากบัญชี เนื่องจากการใช้จ่ายยังไม่เสร็จสิ้นโดยตลอดเท่านั้น ส่วนเงิน
ของกรมอากาศยาน ส่วนหนึ่งได้มาจากเงินที่มีผู้บริจาคช่วยราชการ อีกส่วนหนึ่ง
เป็นเงินเก็บสะสม ที่มีจำนวนมากเช่นนี้ เพราะทางกรมอากาศยานยังไม่กล้าที่จะสั่งซื้อ
อาวุธ เครื่องบิน และยุทธภัณฑ์อื่น ๆ เนื่องจากเห็นว่าประเทศผู้ผลิตยังอยู่ระหว่าง
การทดลองสร้าง ไม่แน่ว่าจะใช้ได้ผลสมบูรณ์หรือไม่ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงจำเป็นต้อง
พยายามสงวนทุนที่มีจำกัดไว้ เพื่อซื้อในโอกาสที่แน่ใจแล้วว่า การผลิตนั้นอยู่ในขั้น
ใช้ได้แล้วจริง ๆ

สำหรับการชี้แจงถึงเหตุผลของความจำเป็นของงบประมาณเหมาในทัศนะ
ของเสนาบดีกระทรวงการทหารทั้งสองนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่า ทางกระทรวงทหาร-
เรือมุ่งชี้แจงเหตุผลประโยชน์ของการมีเงินสะสม ซึ่งทหารเรือใช้ในการซ่อมสร้างเรือ
และก่อสร้างสถานที่อื่น ๆ เป็นสำคัญ โดยมีข้อต่อรองแต่เพียงว่า ถ้าหากเลิกงบ
ประมาณเหมา ทหารเรือก็ขอพระราชทานให้มีเงินก้อนสำหรับเป็นงบซื้อสร้างเรือ
และอาวุธตามโครงการที่จะกราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุญาตขึ้นไป ทั้งนี้ การจะ
ซื้อหรือสร้างสิ่งใดก่อนหลัง ขอให้อยู่ในวินิจฉัยของกระทรวงทหารเรือดั้งเดิม เพราะ

กจข. ร.ศ. ค.๑๕.๒/๘, หนังสือที่ ๑๒๕๑๘/๗๓ บันทึกความเห็นของ
กระทรวงกลาโหม เรื่องงบประมาณเหมาสำหรับกระทรวงทหาร, ลงวันที่ ๒๐
ธันวาคม ๒๔๗๓.

เป็นเรื่องเกี่ยวกับเทคนิคทางทหารโดยเฉพาะ

ส่วนทางกระทรวงกลาโหมนั้น นอกจากจะชี้แจงถึงคุณประโยชน์ของความจำเป็นในการลงทุนทางทหารทั่ว ๆ ไปแล้ว ยังได้เสนอข้อต่อรองที่แข็งกร้าวกว่า กระทรวงทหารเรือ ๓ ประการ คือ

๑. ถ้าจะเลิกงบประมาณเหมา รัฐบาลจะต้องเพิ่มงบประมาณประจำปี สำหรับกระทรวงทหารบก ๒ ล้าน กรมอากาศยาน ๘ แสนบาท

๒. ต้องมีแผนการใช้จ่ายค่าสะสมอาวุธยุทโธปกรณ์ ซึ่งได้รับพระบรมราชา-
อนุญาตแล้ว โดยให้กำหนดขึ้นไว้สำหรับชั่วระยะเวลาหลาย ๆ ปี เป็นคราว ๆ ไป

๓. ต้องเป็นการแน่นอนว่า แผนการที่ได้รับพระราชทานพระบรมราชา-
อนุญาตนั้นจะต้องไม่มีการคัดทอนภายหลัง

ข้อเสนอข้างต้นเป็นเรื่องที่กระทรวงกลาโหมรู้แน่แก่ใจว่า เป็นเรื่องที่ รัฐบาลไม่วางจะปฏิบัติกันได้ เพราะถ้าต้องเพิ่มงบประมาณให้กระทรวงกลาโหมอีก ๒ ล้าน ๘ แสนบาท หมายความว่า จะต้องตัดงบประมาณจากฝ่ายพลเรือนมาเพิ่มให้ แก่ทหาร อันเป็นจุดอ่อนที่รัฐบาลพยายามระมัดระวังอยู่เสมอ เพื่อมิให้เกิดความรู้สึก เหลื่อมล้ำกัน และสำหรับข้อเสนอสองข้อที่ ๒, ๓ ก็เป็นเรื่องที่ปฏิบัติได้ยาก เนื่องจากฐานะ ทางการเงินของแผ่นดินไม่อำนวยให้ เจตนาของกระทรวงกลาโหมแสดงให้เห็นชัด ว่าต้องการเอาชนะกระทรวงพระคลังมหาสมบัติมากกว่าการแสดงความจำเป็นในการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจช. ร.๗ ก.๑๕.๒/๕ สำเนาที่ ๕๕๗๒ หนังสือ ๓๗ $\frac{๒๔๗๓}{๑๐๔๘๒}$ บันทึก

ความเห็นของกระทรวงทหารเรือ เรื่องงบประมาณเหมาสำหรับกระทรวงทหาร,
ลงวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๓.

มีระเบียบงบประมาณเหมาะสมอย่างแท้จริง เพราะอันที่จริง นายพลเอกพระองค์เจ้า
 บวรเดชก็ทรงยอมรับในจุดบกพร่องของงบประมาณเหมาะสมอยู่ไม่น้อย ทรงจำนนต่อ
 ความเห็นของที่ปรึกษาคณะที่ว่า การมีเงินสะสมเหลือจ่ายไว้ในคลัง โดยไม่สามารถ
 นำไปใช้ให้เกิดผลในกิจการที่จำเป็นอื่น ๆ ของทางราชการนั้น ไม่ถูกต้องตามระเบียบ
 วิธีการคลังที่ดี แต่ก็ทรงอ้างว่าจำนวนเงินที่เหลืออยู่เป็นเงินของกรมอากาศยาน ดัง
 ไต่กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ นายพลเอกพระองค์เจ้าบวรเดช ยังทรงเห็นด้วยกับ
 กระทรวงพระคลังมหาสมบัติในข้อที่ว่า การใช้จ่ายเงินของราชการนั้น ควรจะมีหน่วย
 งานหรือเจ้าหน้าที่อื่นเป็นหน่วยงานอิสระ (ซึ่งไม่ใช่ผู้ถือจ่ายเงิน) เป็นผู้ทำหน้าที่ดูแล
 ควบคุมการใช้จ่ายเงินอีกชั้นหนึ่ง เพื่อให้การใช้จ่ายเป็นไปอย่างประหยัดตามนโยบาย
 ของรัฐบาล แต่ทรงแย้งว่า ถ้าให้กระทรวงพระคลังฯ เป็นผู้วินิจฉัยการใช้จ่ายของ
 กระทรวงทหารแล้ว จะวินิจฉัยโดยใช้กฎเกณฑ์อะไร เพราะในทัศนะของนักการคลัง
 กับนักการทหารย่อมมองผลที่จะไต่ต่างกัน การที่จะมุ่งทางประหยัดแต่อย่างเดียว โดย
 ไม่คำนึงถึงผลไต่ผลเสียของกิจการนั้น ๆ ย่อมไม่เกิดประโยชน์อะไร และในขณะที่
 กระทรวงพระคลังฯ เรียกร้องจะควบคุมการใช้จ่ายของทหาร แต่การใช้จ่ายเงินของ
 กระทรวงพระคลังฯ เองไม่มีใครควบคุม เพราะกรมบัญชีกลางผู้ทำหน้าที่ควบคุมตรวจ
 ตราการใช้จ่ายเงินของส่วนราชการต่าง ๆ ก็ขึ้นอยู่กับกระทรวงพระคลังฯ ไม่มีอิสระ
 ด้อยตัวเต็มที่ ลักษณะเช่นนี้ นายพลเอกพระองค์เจ้าบวรเดชทรงเห็นว่าเป็นวิธีการที่
 ล้าสมัยและใช้ไม่ได้ เพราะหากพระยาโกมารกุลมนตรีจะถือปฏิบัติตามธรรมเนียมทาง
 ประเทศดังที่อ้างจริง ๆ แล้ว ทรงแนะนำว่า ผู้ที่สมควรเป็นฝ่ายควบคุมการใช้จ่าย
 อย่างแท้จริง ควรจะเป็นผู้ที่ไม่มีส่วนไต่ส่วนเสียในการที่จะวินิจฉัยตัดสินซึ่งสมควรจะ
 ไต่แก่ "ปาลีเมนต์"^๑ เท่านั้น

^๑ กจข. ร.๗ ค.๑๕.๒/๘, บันทึกความเห็นของกระทรวงกลาโหม เรื่อง
 งบประมาณเหมาะสมสำหรับกระทรวงการทหาร นายพลเอกพระองค์เจ้าบวรเดช เสนาบดี
 กระทรวงกลาโหม กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ลงวันที่ ๒๐
 ธันวาคม ๒๔๗๓.

กรณีโต้แย้งของทั้งสองฝ่ายถูกนำเข้าปรึกษาในอภิรัฐมนตรีสภา วันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ ปรากฏว่าผู้แสดงความคิดเห็นอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องนี้มีเพียง ๓ พระองค์ คือ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระ-
นครสวรรค์วรพินิต และสมเด็จพระยาค้ำจรวงราชานุภาพ จากการอภิปรายยังไม่
อาจสรุปความเห็นได้ว่า ควรจะยกเลิกระเบียบวิธีงบประมาณเหมาหรือไม่อย่างไร
แต่โดยทั่วไปความเห็นของทั้ง ๓ พระองค์จะมีแนวโน้มในทางที่ไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอ
ของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ แม้แต่สมเด็จพระยาค้ำจรวงราชานุภาพ ผู้ทรง
วางพระองค์เป็นกลางในที่ประชุมเสนอมาก็จะทรงเห็นว่า โดยหลักการที่ถูกต้องแล้ว
ความคิดที่จะยกเลิกระเบียบวิธีงบประมาณเหมาเป็นความคิดที่ดี แต่พระองค์ก็ทรงยอม
รับว่า ควรจะต้องมีผู้ดูแลควบคุมการทำงาน of กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ทั้งนี้
นายพลเอกพระองค์เจ้าบวรเดชทรงเสนอแนะนั้นด้วย นอกจากนี้ยังทรงเห็นว่า
การพิจารณาเลิกงบประมาณเหมาในเวลาที่ยุทธศาสตร์กำลังประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ
ซึ่งจะต้องคัดถอนรายจ่ายให้งบประมาณเข้าสู่ดุลยภาพเช่นนี้ เป็นการไม่สะดวกเท่าที่ควร
ทางที่ดีแล้วควรคงไว้ก่อนแล้วนำไปพิจารณาในปีหน้า ภายหลังจากการจัดงบประมาณ
เสร็จเรียบร้อยแล้วจะดีกว่า^๑

จากคำแนะนำของสมเด็จพระยาค้ำจรวงราชานุภาพ การพิจารณาเรื่อง
งบประมาณเหมา จึงถูกเลื่อนเวลาออกไปอีก แต่เพื่อเป็นการเตรียมการไว้ก่อน
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชกระแสให้สถาปองกันพระราชอาญา-
จักรรับเรื่องนี้ไปพิจารณาเสียก่อน โดยทรงกำหนดขอบเขตการพิจารณาไว้ ๓ ประการ
คือ^๒

^๑ กจช. ร.๗ ก.๑๕.๒/๘, สำนักนายกรัฐมนตรีประชุมอภิรัฐมนตรีสภา
ครั้งที่ ๒๐/๒๔๗๓, วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๔๗๓.

^๒ กจช. ร.๗ ก.๑๕.๒/๘, สำนักนายกรัฐมนตรีประชุมอภิรัฐมนตรีสภา
ครั้งที่ ๒๖/๒๔๗๓, วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๔๗๓.

๑. ควรเล็กระเบียบวิธีซึ่งประมาณเหมาะ แล้วเปลี่ยนเป็นวิธีจัดประมาณ
งบประมาณเป็นปี ๆ อย่างที่เคยเป็นมาในสมัยรัชกาลก่อนหรือไม่อย่างไร

๒. ถ้าเห็นควรเปลี่ยนแปลง จะกระทำเมื่อใด

๓. ถ้าไม่ควรเปลี่ยนแปลง จะต้องตัดเงินในงบประมาณกระทรวงทหาร
สำหรับ พ.ศ. ๒๔๗๔ อย่างไร จำนวนเท่าใด

เป็นที่น่าเสียดายที่ไม่ปรากฏหลักฐานว่า สถาปองกันพระราชอาณาจักรได้
พิจารณาถึงเรื่องนี้เมื่อใด และการพิจารณาปรากฏผลเช่นใด แต่เมื่อศึกษาย้อนไปถึง
แนวความคิดเกี่ยวกับการยกเลิกระเบียบงบประมาณเหมาะซึ่งเคยมีมาแล้วครั้งหนึ่ง ใน
พ.ศ. ๒๔๗๑ เนื่องจาก พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงได้รับคำทักท้วง
จาก เซอร์ เอคเวิร์ต คูก ที่ปรึกษากระทรวงพระคลังฯ ในสมัยนั้นว่า วิธีงบประมาณ
แบบเหมาะเป็นวิธีจัดสรรงบประมาณที่ไม่ถูกต้อง^๑ ดังนั้นจึงทรงมีพระราชกระแสให้นำ
เรื่องนี้เข้าประชุมปรึกษาในสถาปองกันพระราชอาณาจักร ในวันที่ ๑๖ กรกฎาคม
พ.ศ. ๒๔๗๑ โดยพิจารณาในประเด็นที่ว่า ควรจะคงระเบียบนี้ไว้ หรือใช้วิธีทำ
โครงการยื่นเสนอเหมือนดังกระทรวงอื่น ๆ พร้อมทั้งยกเลิกการมีเงินสะสม และเลิก
เกณฑ์กำหนดวงเงิน ๒๕ เปอร์เซ็นต์ของเงินรายได้แผ่นดินหรือไม่อย่างไร

การประชุมพิจารณาในครั้งนั้นก็ไม่ปรากฏหลักฐานแต่อย่างใด แต่ทว่าจาก
รูปการณ์ที่เป็นอยู่แสดงให้เห็นว่า ระเบียบงบประมาณเหมาะ ระเบียบเงินสะสม และ
เกณฑ์กำหนดวงเงิน ๒๕ % ยังคงใช้กันอยู่ต่อมาจนถึงเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๓
กระทรวงพระคลังฯ จึงได้เรียบเรียงให้มีการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง และในเมื่อพระบาท
สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมอบให้สถาปองกันพระราชอาณาจักร เป็นผู้พิจารณา

^๑ กจร. ร.๗ ค.๑๕.๒/๕, บันทึกเรื่องการตรวจสอบ เรื่องเงินกระทรวง-
ปองกันพระราชอาณาจักร, มกราคม ๒๔๗๓.

ซึ่งชาติอีก ก็อาจคาดการณ์ได้ว่า กระทรวงพระคลังมหาสมบัติจะต้องประสบความล้มเหลวอย่างแน่นอน ซึ่งก็เป็นความจริง ด้วยปรากฏว่า ในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๗๓ นั้น เป็นช่วงการพิจารณาจัดสรรงบประมาณแผ่นดินสำหรับปีต่อไปนั้น พระยาโกมารกุลมนตรี เสนาบดีกระทรวงพระคลังฯ ได้กราบบังคมทูลเสนอให้มีการ เลิกล้มระเบียบงบประมาณ เหมาอีก โดยอ้างถึงเหตุความจำเป็นในความขัดสนของประเทศ นั้นหมายความว่า การพิจารณาของสภาป้องกันพระราชอาณาจักร เกี่ยวกับเรื่องงบประมาณเหมาครั้งที่ ๒ ยังคงให้มีงบประมาณเหมาอีกต่อไป

การพิจารณารณการใช้จ่ายระเบียบงบประมาณเหมา ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาอีกครั้ง เมื่อกระทรวงพระคลังมหาสมบัติได้กราบบังคมทูลชี้แจงถึงภาวะเศรษฐกิจการคลังของประเทศ ในคราวจัดสรรงบประมาณแผ่นดินประจำ พ.ศ. ๒๔๗๔ ในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๗๓ เนื่องจากเรื่องส่วนใหญ่มีผลเกี่ยวข้องกับกระทรวงทั่วไปด้วย พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงนำเรื่อง เข้าปรึกษาในเสนาบดีสภา และโปรดให้อภิรัฐมนตรีสภาเข้าร่วมประชุมด้วย ผลของการประชุมพิจารณา ในที่สุดลงเอยด้วยการส่งเรื่องให้สภาป้องกันพระราชอาณาจักร เป็นผู้พิจารณาแทนเคย ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นชัดว่า พระเจตจำนงของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ทรงต้องการให้กระทรวงการทหารใช้ระเบียบวิธีนี้อยู่อย่างเดิม เพราะไม่เช่นนั้นเรื่องคงไม่ยืดเยื้ออยู่อย่างนี้ และถึงแม้ว่าเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติจะมีโอกาสเข้าร่วมประชุมในสภาป้องกันพระราชอาณาจักรในฐานะสมาชิกประจำ แต่เมื่อพิจารณาถึงสมาชิกทั้งหมด จะเห็นได้ว่ามีสมาชิกที่เป็นผู้บริหารทางฝ่ายทหารถึง ๓ นาย ส่วนที่เหลือคือ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย (สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต) เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ และอภิรัฐมนตรี ท่างก็เคยสนับสนุนกระทรวงกลาโหมมาแล้วในการประชุมอภิรัฐมนตรี ครั้งที่ ๒๐/๒๔๗๓ วันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ ลักษณะเช่นนี้ย่อมเป็นที่แน่นอนว่า ไม่ว่างจะมีการประชุมอีกสักกี่ครั้งก็ตาม ย่อมปรากฏผลในรูปเดิม คือ ยังให้คงระเบียบงบประมาณเหมาไว้

เช่นเดิมอีกต่อไป

กล่าวโดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า ปัญหาการจักราชการทหารในช่วง พ.ศ. ๒๔๗๑ - ๒๔๗๓ ของนายพลเอกพระองค์เจ้าวรเดช ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการเงินเช่นเดียวกับสมัยเสนาบดีคนก่อน แต่ว่าลักษณะและผลของปัญหานั้นแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากพื้นฐานแนวนโยบายในการบริหารราชการที่แตกต่างกัน ในขณะที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิตทรงพยายามยึดถือการประหยัดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่นายพลเอกพระองค์เจ้าวรเดชทรงมุ่งใช้จ่ายเงินอย่างเต็มที่ แม้ว่าพระองค์จะไม่ทรงประสบความสำเร็จในการขอเพิ่มงบประมาณประจำปี ใน พ.ศ. ๒๔๗๒ แต่ด้วยเงินสะสมที่กระทรวงกลาโหมเก็บสะสมไว้อันจำนวนมากถึง ๓ ล้าน ๔ แสน ๔ หมื่นบาทเศษ^๑ (ซึ่งแน่นอนว่าเงินจำนวนนี้จะต้องเป็นผลมาจากการประหยัดในสมัยสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิตเป็นส่วนใหญ่) ยังผลให้นโยบายการทนุบำรุงกำลังอาวุธ การเสริมสร้างสมรรถภาพของทหาร และการเพิ่มพูนผลประโยชน์สวัสดิการการเงินให้แก่ทหารดำเนินไปอย่างราบรื่น แต่ทว่าเจตจำนงในการทนุบำรุงทหารของพระองค์ก็ได้รับการคัดค้านจากกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ด้วยเหตุผลว่าจะเป็นเยี่ยงอย่างให้กระทรวงฝ่ายพลเรือนร้องขอแก้ไขระเบียบต่างๆ ตามอย่างกระทรวงกลาโหมบ้าง ซึ่งทำให้เกิดกรณีโต้แย้งกันขึ้นในที่สุด

ผลของการโต้แย้งในปัญหาทั้งหมด ล้นสุดลงด้วยความสำเร็จของกระทรวงกลาโหม โดยการสนับสนุนของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ซึ่งเป็นแรงอิทธิพลสำคัญที่โน้มน้าวให้ความเห็นของ

^๑ กจข. ร.๗ ค.๑๕.๒/๕, หนังสือที่ ๑๒๕๑๕/๗๓ บันทึกความเห็นของกระทรวงกลาโหม เรื่องงบประมาณเหมาะสมสำหรับกระทรวงทหาร, ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๔๗๓.

อภิรัฐมนตรีสภาส่วนใหญ่คล้อยตามและสนับสนุนกระทรวงกลาโหมไปด้วย อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าความขัดแย้งระหว่างหน่วยราชการทั้งสองก็มีไต่สุดลงเพียงแค่นี้ เนื่องจากเป็นเวลาพอดีกับช่วงสิ้นปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๓ ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องหันไปพิจารณาถึงการจัดสรรงบประมาณเสียก่อน ปัญหาความขัดแย้งจึงหยุดชะงักไปชั่วคราว ถึงกระนั้น กระทรวงพระคลังมหาสมบัติยังคงพยายามยื่นมือเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการใช้จ่ายของกระทรวงกลาโหมต่อไปอีก จนในที่สุดก็เกิดเป็นการลงกักกันอยู่ในที่ และนำไปสู่ผลเสียหายเกินกว่าที่คิดไว้ในขั้นปลาย ดังจะได้อธิบายในบทต่อไป

การพิจารณาการกระทรวงทหารเรือ พ.ศ. ๒๔๖๘ - ๒๔๗๓

กิจการทหารเรือโดยทั่วไป หากจะเปรียบเทียบกับฝ่ายทหารบกแล้ว กล่าวได้ว่า มีการขยายตัวน้อยกว่าทหารบกมาก ไม่ว่าจะพิจารณาค่าขนาด กำลัง หรือพัฒนาการด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากอิทธิพลของทัศนะเคมตั้งแต่สมัยปฏิรูปการทหารที่ให้ความสำคัญแก่กิจการทหารบกมากกว่า ด้วยเห็นว่า "...ท้องที่ในพระราชอาณาเขตจะต้องป้องกันภัยกำลังทหารบกมีโดยรอบ จะต้องใช้กำลังทหารเรือแต่เพียงด้านเดียว..."^๑ จากความเห็นเช่นนี้ ในรัชกาลต่อมา ถึงแม้จะมีการแยกกิจการทหารเรือออกมาตั้งเป็นกระทรวงต่างหาก แต่ก็ยังเป็นเพียงการขยายงานด้านการบริหารของกระทรวงเท่านั้น มิได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเท่าใดนัก

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ มีผลทำให้รัฐบาลต้องตัดทอนรายจ่ายลง สำหรับกระทรวงทหารเรืออุดหนุนงบประมาณประจำปีลงถึง ๔๕๕,๐๐๐ บาท หรือคิดเป็นอัตราการยดะ ๕.๑๐ % ของงบประมาณที่เคยได้ใน พ.ศ. ๒๔๖๘ ซึ่งทำให้กระทรวงทหารเรือต้องพิจารณาปรับรายจ่ายของตนให้ใกล้เคียงกับรายได้ เช่นเดียวกับกระทรวงกลาโหมซึ่งได้กล่าวมาแล้ว

ในตอนต้นของบท

การคัดทอนรายจ่ายภายในกระทรวงทหารเรือ ถ้าพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นได้ว่า กระทรวงทหารเรือ ประสบปัญหาอย่างมากในการใช้จ่ายมาก เพราะรายจ่ายของทหารเรือมีอัตราสูงมากโดยเฉพาะในเรื่องเรือรบ นอกจากเรือรบจะมีราคาสูงมากแล้ว ทางกระทรวงยังต้องมั่งงิบประมาณในการซ่อมเรือไว้อีกส่วนหนึ่งด้วย ส่วนค่าน้ำกำลังคนไม่ค่อยเป็นปัญหาเท่าไรนัก เพราะถือกันว่า หัวใจการยุทธทางทะเลคือเรือพร้อมด้วยทหารจำนวนพอสมควรกับหน้าที่ในเรือ ดังนั้นกิจการทหารเรือจึงมุ่งสะสมกำลังเรือรบ มากกว่ากำลังคนแบบทหารบก

สำหรับด้านระเบียบการในการบริหารราชการทั่วไปภายในกระทรวง ส่วนใหญ่ใช้เกณฑ์บังคับและระเบียบคล้ายคลึงกับกระทรวงกลาโหม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องระเบียบกฎหมาย เช่น ระเบียบการเกณฑ์ทหาร ระเบียบพระราชบัญญัติเบี้ยเลี้ยงชีพทหาร ระเบียบอัตราเบี้ยเลี้ยงต่าง ๆ ตลอดจนระเบียบการใช้จ่ายงบประมาณ เหมาะ การบริหารราชการที่เกี่ยวข้องกับสภาที่ปรึกษาต่าง ๆ เช่น สภาป้องกันพระราชอาณาจักรอภิรัฐมนตรีสภา และเสนาบดีสภา ได้ใช้ระเบียบการเดียวกับกระทรวงกลาโหมทั้งสิ้น ดังนั้นเมื่อกระทรวงกลาโหมได้ดำเนินการแก้ไขระเบียบการเกี่ยวกับราชการดังกล่าว ผลสำเร็จที่กระทรวงกลาโหมได้รับจึงมีผลต่อกระทรวงทหารเรือด้วยเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้งานสำคัญที่กระทรวงทหารเรือได้จัดกระทำจึงมุ่งไปในด้านการปรับปรุงกองทัพเรือมากกว่าการปรับปรุงระเบียบการต่าง ๆ ที่กระทรวงกลาโหมดำเนินการอยู่

โครงการจัดกองทัพเรือ พ.ศ. ๒๔๖๕

ภายหลังจากการคัดทอนรายจ่าย พ.ศ. ๒๔๖๕ ผ่านพ้นไป งานสำคัญอันดับต่อมาของกระทรวงทหารเรือ คือ การจัดวางโครงการปรับปรุงกองทัพเรือ โดยมีเป้าหมายที่จะขยายกำลัง โดยเฉพาะส่วนเรือรบให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น บุคคลที่มีบทบาท

สำคัญในการนี้ คือ นายพลเรือตรี พระยาราชวังสัน (ศรี กมลนาวิน) เสนาธิการทหารเรือ ซึ่งได้รับมอบหมายจาก นายพลเรือเอก กรมขุนสิงหวิกรมเกรียงไกร เสนาบดีกระทรวงทหารเรือ ให้เป็นผู้จัดวางแผนทั้งหมด

ในแผนการจัดปรับปรุงกองทัพเรือฉบับนี้ นายพลเรือตรี พระยาราชวังสัน ได้วางขอบเขตไว้ว่า การรักษาอ่าวไทยและปากแม่น้ำเจ้าพระยาอันเป็นจุดยุทธศาสตร์ทางเรือที่สำคัญของประเทศ ควรมีเรือลาดตระเวนขนาดเล็ก และมีปืนขนาดไม่ต่ำกว่า ๑๕๐ ม.ม. - ๒๐๐ ม.ม. ในสนามทุ่นระเบิด

ส่วนค่านกองทัพเรือ สำหรับป้องกันการรุกรานโดยตรง ควรจะเป็นเรือเบา เพื่อป้องกันโดยเฉพาะ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๒ กอง คือ

๑. กองเรือรักษาฝั่ง (Coast Defence Division) ประกอบด้วย เรือปืน ขนาด ๑,๐๐๐ - ๒,๐๐๐ ตัน ๔ ลำ เรือพิฆาต ๓ ลำ เรือตอร์ปิโด ๕ ลำ เรือยามฝั่ง ๑๐ ลำ เรือกวาดทุ่นระเบิด ๒ ลำ เรือทิ้งทุ่นระเบิด ทุ่นระเบิด (ตามสมควร)

๒. กองเรือรุก (Offensive Division) ประกอบด้วย เรือลาดตระเวน ๒ ลำ เรือพิฆาต ๓ ลำ เรือตอร์ปิโดยนต์ ๒ ลำ เรือค้ำน้ำรักษาฝั่ง ขนาด ๓๐๐ - ๕๐๐ ตัน ๔ ลำ เรือยามฝั่ง ๑๐ ลำ เรือทิ้งทุ่นระเบิด (เรือเร็ว) ๑ ลำ เรือลำเลียง (ตามสมควร) และทุ่นระเบิด (พอสมควร)

จากรายการในแผนการดังกล่าว เมื่อพิจารณาถึงกำลังกองเรือที่มีอยู่ในกองทัพเรือขณะนั้น จะเห็นได้ว่า กำลังทางเรือของประเทศไทยมีจำนวนน้อยมาก ในจำนวนเรือทั้งหมดประมาณ ๒๐ ลำ ปรากฏว่ามีเรือที่สามารถใช้การได้จริงเพียง ๖ ลำเท่านั้น ดังปรากฏในตารางที่ ๓

ตารางที่ ๓

แสดงรายการเรือที่สามารถใช้การได้ในกองทัพเรือ พ.ศ. ๒๕๖๕

เรือ	จำนวน	น้ำหนัก	เป็นประจำเรือ		คอร์บีโค	
			ขนาด/มม.	จำนวน	ขนาด/ซม.	จำนวน/ทอ
๑. เรือปืน (รัตนโกสินทร์)	๑	๑,๐๑๖	๑๕๒	๒	—	—
๒. เรือพิฆาตขนาดใหญ่ (เรือพระร่วง)	๑	๑,๐๕๖	๑๐๒	๓	๕๓	๔
๓. เรือพิฆาตขนาดเล็ก (เสื่อทยานชล, เสื่อคำรนสินธุ์)	๒	๓๘๑	๗๖	๑	๔๕	๒
๔. เรือคอร์บีโค (คอร์บีโค ๑, ๒, ๓, ๔)	๔	๑๐๒	๕๗	๑	๔๕	๒
๕. เรือยามรักษาฝั่ง (เรือหาญหักศัตรู ความเร็ว ๔๐ นอต)	๑	๑๐	—	—	๔๕	๒
๖. เรือทิ้งทุระเบิด ทางไกล(เจ้าพระยา)	๑	๔๐	—	—	—	—
ทุระเบิด	มี	๔๐๐ ลูก	บรรจุทุระเบิด	๑๐๐	กิโลกรัม	

ที่มา : กจช. ร.๗ สบ.๒.๔๗/๕๖, บันทึกจัดการกองทัพเรือสยาม
ของนายพลเรือตรีพระยาราชวังสัน เสนาธิการทหารเรือ กราบบังคม
ทูล นายพลเรือเอกกรมขุนสิงหวิกรมเกรียงไกร, ลงวันที่ ๑๗
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

ที่เหลือเป็นเรือที่ไม่มีค่าในการรบ เนื่องจากมีสภาพเก่ามากแล้ว โค้ดแก้ไขประโยชน์ในการตรวจการณ์ และใช้เป็นเรือยามฝั่ง รักษาทุ่นระเบิด ใช้เป็นเรือฝึกหัด และสุดท้ายอาจใช้เป็นเรือสำหรับจมในร่องน้ำเพื่อเป็นเครื่องกีดขวางได้เมื่อถึงคราวจำเป็น ดังปรากฏในตารางที่ ๔

ตารางที่ ๔

แสดงรายการเรือที่ไม่มีค่าในการรบในกองทัพเรือ พ.ศ. ๒๕๖๕^๑

เรือ	น้ำหนัก (ตัน)	ความเร็ว	อายุประจำเรือ	
			ขนาด/ม.ม.	จำนวน
๑. เรือมฤฎราชกุมาร	๒๑๐	๑๒	๑๒๐	๑
			๕๗	๔
๒. เรือพาลีรังทวีป	๕๐๘	๑๐	๑๒๐	๑
			๕๗	๕
๓. เรือสุครีพครองเมือง	๕๐๘	๑๐	๑๒๐	๑
			๕๗	๕
๔. เรือมรุฑวารสิทธิ์สวัสดิ์	๔๔๗	๘.๕	๑๒๐	๑
			๕๗	๕
๕. เรือสุริยมณฑล	๒๒๕	ไม่ระบุ	๕๗	๒

๑ กจช. ร.๗ ศบ.๒.๔๗/๕๖, บันทึกจัดการกองทัพสยาม ของนายพลเรือตรี พระยาราชวังสัน เสนาธิการทหารเรือ กรายทอด นายเรือเอกกรมขุนสิงหวิกรมเกรียงไกร, ลงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

นอกจากนี้ยังมีเรือช่วยรบ ซึ่งใช้เป็นเรือพาหนะทั่วไปในการขนส่งของ
ท่าแผนที่ ตรวจระโจมไฟ และท่าหุ่นทางเรือเกิน ไก่แก่ เรือวิเทศกิจการ เรือหาญ-
ทะเล เรือเจนทะเล เรือลิวทะเล เรือพระยม เรือผีเสื้อน้ำ เรือพวกนี้บางครั้ง
ใช้เป็นเรือหึ่งหุ่นทะเลและกวาคหุ่นระเบิดตามฝั่งได้

จากรายการดังกล่าว ซึ่งให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า กำลังกองทัพเรือไทยขณะนั้น
ค่อนข้างจะหย่อนสมรรถภาพ เพราะซากกำลังเรือและอาวุธที่ทันสมัยอย่างเพียงพอ
กองทัพเรือยังต้องการเรืออีกหลายชนิดซึ่งไม่เคยมีในกองทัพเลย เช่น เรือลาดตระเวน
เรือปืนขนาดใหญ่ เรือตอร์ปิโดยนต์ เรือดำน้ำ เรือพีเดียงเรือดำน้ำ เป็นต้น
ซึ่งหากจะหาได้ครบจำนวนเต็มทีก็จะต้องใช้งบประมาณถึง ๓,๓๗๒,๐๐๐ ปอนด์ หรือ
คิดเป็นเงินไทย ๓๗,๐๘๒,๐๐๐ บาท แต่หากำลังงบประมาณของกองทัพเรือที่มีอยู่
กล่าวได้ว่ามีจำนวนน้อยเต็มที ดังนั้น นายพลเรือตรีพระยาราชวังสัน จึงได้เสนอ
โครงการ แบ่งออกเป็นโครงการระยะต้น งบประมาณไว้สำหรับรักษาสนามหุ่นระเบิด
ซึ่งจะต้องซื้อเรือดังรายการต่อไปนี้

๑. เรือปืนขนาดใหญ่ ๑ ลำ ขนาดเล็ก ๑ ลำ
๒. เรือตอร์ปิโดยนต์ ๔ ลำ
๓. เรือยามรักษาฝั่ง ๕ ลำ

รวมทั้ง ๓ รายการ คิดเป็นเงิน ๑๑,๗๒๖,๐๐๐ บาท

ทั้งนี้ โภยใช้เงินสะสมที่เหลือจากงบประมาณประจำปี (ซึ่งกำหนด
แล้วเหลือปีละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท) กำหนดโครงการนี้ไว้เป็นเวลา ๑๕ ปี^๑

ส่วนด้านการรักษาฝั่งทะเล บัญหาหนักที่กองทัพเรือประสบอยู่ คือ การขาด
ปืนใหญ่บนบกสำหรับยิงป้องกันไม่ให้เรือข้าศึก แล่นเข้ามาใกล้ฝั่ง ซากเครื่องบิน

^๑ กจช. ร.๗ ค.๑๕.๑/๑, คำอธิบายงบประมาณ พุทธศักราช ๒๔๗๑.

ข้มได้ช่วยยั้ง นอกจากนี้ยังขาดเป็นประจำเรืออีกมาก

ปัญหาที่ได้รับการแก้ไขโดยวิธีรวบรวมเงินสะสมที่เก็บไว้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๕ เป็นต้นมา พร้อมทั้งกราบบังคมทูลขอพระราชทานเงินงบประมาณพิเศษจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว สมทบเข้ากับงบประมาณที่มีอยู่ จัดตั้งต่อเรือรบชื่อ "เรือรบ-หลวงสุโขทัย" ซึ่งเป็นเรือปืนขนาดใหญ่ จากบริษัทอาร์มสตรอง (Vickers Armstrong Limited) ใ้สำเร็จเป็นลำแรก เรือลำนี้ส่งเข้ามาถึงเมืองไทยในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๒ และในปีเดียวกันนั้นเอง ก็ใ้สั่งเรือยามฝั่งจากบริษัทฮอร์นิคราฟ ประเทศอังกฤษอีก ๓ ลำ นับเป็นการเพิ่มกำลังทางกองทัพเรือให้เข้มแข็งขึ้นอีก แต่ถ้กล่าวใ้ว่าไม่มากนัก เพราะไม่อาจขยายโครงการใ้ก้าวหน้าไปใ้มากกว่านี้ เนื่องจากขาดเงิน ้วยเหตุนี้ โครงการต่าง ๆ จึงดำเนินไปอย่างล่าช้า เรือรบที่มีอยู่เดิมก็ชำรุดจนใ้ใช้การไม่ได้ ถึงแม้จะใ้เรือใหม่มาเพิ่มอีก ๔ ลำ ดังกล่าว ก็ยังไม่เพียงพอสำหรับการฝึกภาค หากความชำนาญทางทะเล

้วยเหตุนี้ ในตอนปลาย พ.ศ. ๒๔๗๒ เมื่อรัฐบาลใ้เปิดโอกาสใ้กระทรวงต่าง ๆ ยื่นเสนอโครงการที่ยังค้างค้างเพื่อของบประมาณเพิ่มเติมได้ กระทรวงทหารเรือก็ใ้ความขึ้นกราบบังคมทูลขอเพิ่มเงินงบประมาณ โดยมีจุดประสงค์ว่า เพื่อนำมาเพิ่มกำลังรบทางเรือขึ้นทดแทนกับเรือรบเก่าที่ตองรุดออก อันใ้แก่ เรือมกุฎราชกุมาร เรือพาลีรังทวีป และเรือสุครีพครองเมือง เรือพวกนี้มีอายุเกือบ ๓๐ ปี และอยู่ในสภาพทรุดโทรมมากเกินกว่าจะซ่อมแซมได้ เมื่อคิดแล้วค่าใช้จ่ายในการซ่อมมีราคาใ้ใกล้เคียงกับราคาเรือใหม่ใ้ใ้ใ้ใ้ ซึ่งแน่นอนว่าในลักษณะเช่นนี้ ก็ควรจัดซื้อใหม่เสียใ้ใ้ใ้ แต่เมื่อถูกนำเข้าไปปรึกษาใ้ในอภิรัฐมนตรีสภา ในที่สุดก็ใ้ใ้ใ้

คำตอบพระราชทานลงมาว่า เรื่องนี้ไม่อาจพิจารณาได้ทันภายในปีนี้เสียแล้ว ต้องรอการพิจารณาในปีต่อไป" ภัยเหตุนี้บังประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๓ กระทรวงทหารเรือจึงได้รับงบประมาณในอัตรา ๔,๕๕๕,๐๐๐ บาทตามเดิม

อย่างไรก็ดี ความหวังที่จะได้รับการพิจารณาเพิ่มงบประมาณในปีต่อมาก็หมดไป เนื่องจากเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรงอีกครั้งใน พ.ศ. ๒๔๗๓ และรัฐบาลได้ดำเนินมาตรการตัดทอนรายจ่าย ซึ่งเป็นผลให้งบประมาณของกระทรวงทหารเรือกลับลดน้อยลงอีก ๑ ล้านบาท และที่ร้ายแรงยิ่งกว่านั้น คือ การที่เสนาบดีสภาตกลงใจให้เรียกเก็บเงินสะสม และเงินผลประโยชน์เบ็ดเตล็ดที่กระทรวงทหารเรือเก็บสะสมไว้เพื่อจัดซื้อเรือและอาวุธ เป็นจำนวนรวมทั้งหมด ๑ แสน ๖ หมื่นบาทเศษ เงินจำนวนนี้ถูกผลักดันเข้าห้องพระคลัง ตามคำเรียกร้องของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติถึงแม้ว่าทางกระทรวงทหารเรือได้ทำหนังสือแสดงเหตุผลคัดค้านอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งได้โต้แย้งตอรองให้เสนาบดีสภา โดยมี สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงสนับสนุนอย่างเต็มที่ก็ตาม แต่เนื่องจากคณะเสนาบดีสภาเห็นว่า ความจำเป็นทางเศรษฐกิจของประเทศมีความสำคัญมากกว่า ดังนั้นการสนับสนุนของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิตในครั้งนี้ จึงไม่สัมฤทธิ์ผลแต่อย่างใด^๒

ผลของการสูญเสียเงินสะสมอันเป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้โครงการเสริมสร้างกองทัพเรือหยุดชะงักและเริ่มซบเซาลงตามลำดับ จนกระทั่งรัฐบาลเห็นว่าการปล่อย

^๑ กจช. ร.๗ ก.๑๔/๒๖, หนังสือที่ ๑๕ $\frac{๒๔๗๒}{๑๒๔๒๕}$ นายพลเรือเอกกรมขนส่งวิกรมเกรียงไกร กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ลงวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๒.

^๒ กจช. ร.๗ ก.๔/๒๖, รายงานการประชุมอภิรัฐมนตรีสภา ครั้งที่ ๕/๒๔๗๔, วันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๔.

ให้กระทรวงทหารเรือเลี้ยงตัวเองอยู่อย่างนี้ต่อไป ก็ยิ่งจะทำให้กิจการต่าง ๆ ทรวค
โทรมลงเรื่อย ๆ ดังนั้นจึงได้ตัดสินใจรวมกิจการทหารเรือเข้ากับกระทรวงกลาโหม
ในที่สุด^๑

✱

การฝึกซ้อมอาวุธและยุทธวิธี

ถึงแม้ว่ากระทรวงทหารเรือจะประสบปัญหาความขาดแคลนเงินอย่างหนัก
หน่วงคั้งไค้กล่าวมาแล้วก็ตาม แต่ทางคานการฝึกซ้อมอาวุธและยุทธวิธีก็มิได้ถูกละเลย
แต่อย่างใด มีการจัดให้ทหารได้รับการฝึกอยู่เสมอ โดยแบ่งภาคการฝึกออกเป็น ๔ ภาค
คือ

๑. ภาคการเรือ
๒. ภาคคอร์ปโค
๓. ภาคปืนใหญ่
๔. ภาครวม

เมื่อทหารใดหมุนเวียนฝึกภาค ๓ ภาคแรกครบแล้ว จะมีการจัดฝึกภาครวม
ซึ่งเป็นภาคสุดท้าย รวมเอาเรือรบทั้งหลายในกองทัพเท่าที่ใ้ใช้การได้ ออกไปทำการฝึก
ในทะเลเป็นเวลา ๔๐ - ๔๕ วัน นอกจากนี้กองทัพเรือไ้จัดสับเปลี่ยนนายทหาร
ประจำเรือรบอยู่เสมอ เพื่อให้นายทหารมีความคุ้นเคยกับเรือรบทุกลำ และเพื่อให้
เกิดความชำนาญอย่างแท้จริง^๒

^๑ กจช. ร.๗ ก.๑/๓๖, (สำเนา) รายงานการประชุมอภิรัฐมนตรีสภา
ครั้งที่ ๒๘/๒๔๗๔, วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๔๗๔.

^๒ กจช. ร.๗ ก.๔/๑๗, แผนกการปกครองกระทรวงทหารเรือ ที่ ๗ $\frac{๒๔๗๓}{๐๕๘๕๖}$
ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๔๗๓ นายพลเรือเอกกรมขุนสิงหวิกรมเกรียงไกร กรมมิ่งคมชูด
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว.

การฝึกนี้เริ่มดำเนินการตามโครงการมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๕ ทั่วประเทศ
จอมพลสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ได้เสด็จไปว่าการกระทรวงทหารเรือ
ชั่วคราว เนื่องจากนายพลเรือเอกกรมขุนสิงหวิกรมเกรียงไกรทรงประชวร ต้องเสด็จไป
พักผ่อนรักษาพระองค์ยังต่างประเทศ ใน พ.ศ. ๒๔๗๐ ก็ปรากฏว่าโครงการฝึกภาค
ของทหารเรือเป็นที่พอพระทัยของจอมพลสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิตมาก
ทรงมีรายงานกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงความก้าวหน้า
ของการฝึกยุทธวิธีทางเรือ และความชำนาญของนายทหารต่าง ๆ ทรงเห็นว่าทหารเรือ
มีพัฒนาการการฝึกที่ดีขึ้นกว่าเดิมมาก^๑ ดังนั้นโครงการฝึกภาคของทหารเรือจึงได้รับการ
สนับสนุนให้จัดมีขึ้นต่อมาทุกปี

การส่งเสริมการศึกษาของทหารเรือ

นอกจากการส่งเสริมสนับสนุนด้านการฝึกซ้อมยุทธวิธี กระทรวงทหารเรือ
ยังได้คำนึงถึงผลประโยชน์ด้านการศึกษาของทหาร โดยพยายามจัดแบ่งงบประมาณ
ส่วนที่มีอยู่จำนวนน้อยไว้ส่วนหนึ่ง สำหรับจัดส่งนักเรียนออกไปศึกษาต่างประเทศ
อย่างไรก็ตาม แม้ว่าหลักการส่งนักเรียนออกไปศึกษาต่างประเทศโดยทั่วไปจะ
ใช้หลักการเดียวกับกระทรวงกลาโหมก็ตาม แต่กระทรวงทหารเรือก็มีนโยบายแตกต่าง
จากกระทรวงกลาโหม ในข้อที่ว่ากระทรวงทหารเรือมีจุดหมายที่จะให้บรรดาผู้ที่
สำเร็จการศึกษามาจากต่างประเทศ เข้ามาเป็นครูฝึกสอนในโรงเรียนนายเรืออีก
ชั้นหนึ่ง เนื่องจากหน้าที่สำคัญของทหารเรือมีอยู่จุดเดียว คือ การรบในเรือ ไม่เหมือน
ทหารบกซึ่งมีสาขาการรบแตกแขนงหลายประเภท ดังนั้น กระทรวงทหารเรือจึงมี

^๑ กจช. ร.๗ ก.๔/๑๗, หนังสือที่ ๘ $\frac{๒๔๗๐}{๑๗๗๔}$ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๐ นายพลเรือเอกกรมขุนสิงหวิกรมเกรียงไกร กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว.

นโยบายส่งนักเรียนออกไปจำนวนน้อย โดยคัดเลือกเอาแต่บุคคลที่เป็นลูกนายพลเรือ ซึ่งมีพื้นความรู้ดี สติปัญญาเฉลียวฉลาดเท่านั้น ปรากฏว่าในรัชกาลนี้ นักเรียนที่กระทรวงทหารเรือส่งออกไปมีโควตาจำกัดเพียง ๑๕ คน กำลังเรียนอยู่ในประเทศอังกฤษ ๑๐ คน ประเทศแคนาดา ๙ คน กำลังอยู่ระหว่างการพิจารณาส่งเพิ่มอีก ๒ คน เพื่อให้เต็มจำนวนที่กำหนดไว้ และจะไม่มี การส่งนักเรียนออกไปยังต่างประเทศอีกจนกว่านักเรียนรุ่นนี้ จะกลับมารับราชการ^๑

สำหรับการส่งนายทหารออกไปศึกษาต่างประเทศ ปรากฏว่ามี การส่งออกไปน้อยมาก เหตุผลที่สำคัญอย่างยิ่งคือการมีงบประมาณน้อย นอกจากนี้ ก็เนื่องจากว่าวิวัฒนาการการรบทางเรือหรือการเปลี่ยนแปลงยุทธวิธีต่าง ๆ ยังคงรูปแบบเดิมไม่เหมือนยุทธวิธีการรบทางบก ซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการส่ง นายทหารออกไปศึกษาเพิ่มเติมจึงไม่ผู้จำเป็นนัก เท่าที่ปรากฏหลักฐานอยู่มีการส่ง นายทหารเรือออกไปเพียงครั้งเดียว คือ นายเรือเอกหลวงชลธารพฤติไกร กับ นายเรือเอกสุภี จันทมาศ ออกไปศึกษาวิชาแผนที่ทางเรือ (Geodesy Oceanography) และวิชาอุทกศาสตร์ชั้นสูง (Tide Harmonic Analysis) ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา มีกำหนด ๔ ปี เริ่มออกเดินทางจากประเทศไทยในตอนปลาย พ.ศ. ๒๔๗๒^๒

นอกจากนั้นเป็นการส่งนายทหารออกไปศึกษาชื่ออาวุธหรือตรวจตรากำกับ การสร้างเรือรบเสียเป็นส่วนใหญ่ เช่น ใน พ.ศ. ๒๔๖๕ กระทรวงทหารเรือได้ส่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ กจช. ร.๗ ร.ด.๑๐/๑, เรื่องกรรมการส่งนักเรียนออกไปศึกษาวิชา เมืองต่างประเทศ, กุมภาพันธ์ ๒๔๖๕.

^๒ กจช. ร.๗ ก.๑๐/๓, หนังสือที่ ๕ $\frac{๒๔๗๑}{๑๖๕๒๑}$ นายพลเรือเอกกรมขุน- สิงหวิกรมเกรียงไกร กรามมังคฆูต พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๔๗๑.

น.พ.พระปรีชาชลยุทธ ออกไปตรวจทดลองคุณสมบัติของกระสุนตอร์ปิโดและทุ่นระเบิด
ของบริษัทคานส์เรลวิฟเฟลชินดิกาค ประเทศเคนมารัก^๑ เพื่อความแน่นอนในการ
สั่งซื้อมาใช้ในราชการกองทัพเรือต่อไป

ส่วนการออกไปกำกับการสร้างเรือรบ มีการส่งออกไป ๒ ครั้ง คือ
พ.ศ. ๒๔๗๑ จัดให้ นายนาวาโทพระประพิณพยุท และ นายนาวาโทพระวิจิตรนาวิ
ออกไปกำกับการสร้างเรือรบหลวงสุโขทัย พ.ศ. ๒๔๗๒ ส่ง นายนาวาโทหม่อมเจ้า
ปรีชา กับ นายนาวาโทพระวิจารย์จักรกิจ ออกไปกำกับการสร้างเรือยามฝั่ง ๓ ลำ^๒
ทั้งนี้เพื่อให้การสร้างเรือเป็นไปตามแบบแปลนที่ได้สัญญากันไว้อย่างครบถ้วน เป็นการ
ป้องกันข้อโต้แย้งซึ่งอาจเกิดขึ้นระหว่างกระทรวงทหารเรือกับบริษัทผู้รับจ้างในภายหลัง

กล่าวโดยสรุปแล้ว จากการศึกษาดังการจักรราชการกระทรวงทหารเรือ
ในช่วง พ.ศ. ๒๔๖๕ - ๒๔๗๓ จะเห็นได้ว่าปัญหาสำคัญที่สุดที่ทำให้งานราชการต่าง ๆ
ดำเนินไปได้อย่างล่าช้า เนื่องมาจากปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ แม้ว่าในระยะ
แรกกระทรวงทหารเรือได้ตัดทอนรายจ่ายตลอดจนตัดส่วนราชการที่ไม่จำเป็นลง และ
พยายามเก็บเงินสะสมไว้เพื่อจัดซื้อเรือและอาวุธตามโครงการเสริมสร้างกองทัพเรือ
ระยะต้นคั้งที่นายพลเรือตรีพระยาพระราชวังสัน เสนาธิการทหารเรือได้จัดวางไว้ใน
พ.ศ. ๒๔๖๕ แต่ก็ประสบผลสำเร็จได้ไม่ถึงครึ่งของโครงการทั้งหมด ผลจากภาวะ

^๑ กจธ. ร.๗ ก.๔/๑๕, หนังสือที่ ๑๐ $\frac{๒๔๖๕}{๐๕๘๖๖}$ นายพลเรือเอกกรมขุน-
สิงหวิกรมเกรียงไกร กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, ลงวันที่ ๑๓
กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๕.

^๒ กจธ. ร.๗ ก.๔/๒๔, สำเนาหนังสือที่ ๒๐ $\frac{๒๔๗๒}{๑๓๘๔๒}$ นายพลเรือเอก
กรมขุนสิงหวิกรมเกรียงไกร กราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว,
ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๒.

เศรษฐกิจตกต่ำอีกครั้งใน พ.ศ. ๒๔๗๓ ไม่เพียงแต่ทำให้กระทรวงทหารเรือถูกตัด
ทอนงบประมาณ และถูกเรียกเก็บสะสมทั้งหมดเท่านั้น หากแต่ยังก่อให้เกิดอันตรายแรง
ที่สุด คือ การยุบเลิกกระทรวงทหารเรือและรวมกิจการทั้งหมดเข้ากับกระทรวงกลาโหม
ใน พ.ศ. ๒๔๗๔ จึงจะได้อีกเล่าในบทต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย